

Miodrag Stanisavljević
Sabrana dela
I

Pesme

Priredio
Dobrivoje Stanojević

RES PUBLICA
Informatika
Beograd 2006.

Izdavači
Zadruga »Res publica«,
Dragoš Ivanović;
»Informatika«,
Slobodan Srećković

Urednik
Nebojša Popov

Grafička obrada i prelom
Nina Popov

Štampa
Vojna štamparija
Resavska 40b
11000 Beograd

ISBN
86-86487-00-9
86-86487-01-7

Tiraž
1000

PREDGOVOR

Dobrivoje Stanojević

Kad se nemajući najviše ima

(Gađenje prema iznenadnim jasnoćama, MS, Dnevnik II)

O poeziji Miodraga Stanisavljevića nije se mnogo pisalo. Može se naslutiti i zašto. Kritičar povodom nje ne može, kao o većem delu savremene poezije, da govori šta god hoće, već najpre ono što ona nalaže. To, naravno, iziskuje posebno tumačenje. Međutim, na njega kritika, u svojoj brzoglasnosti, često nije spremna. Lična pesnička nota ovoga pesnika naglašeno nadržasta svakog kritičara koji bi hteo olako da pređe preko njenih zapletenih značenjskih virova. I danas, posle više od četrdeset godina nakon pojavljivanja prve knjige *Pesme * Pisma Aleksandra Roša* (1965), čitalac se gubi u lavirintu apstraktne originalnosti i originalnih apstrakcija ovoga pesnika.

U prvoj knjizi Miodraga Stanisavljevića osetan je već novi netipični pesnički glas. Čitačev doživljaj se usmerava u posebnom pravcu za koji se tada pouzdano nije moglo reći šta je, u stvari, to *novo*. Poklanjanje *maramica što omotavaju / moja pluća i moje srce* podseća na preporod jesenjinskog duha, ali pokazuje i sasvim posebno zalaganje za važnost pesničke tajnovitosti, gotovo enigmatičnosti. U ovoj poeziji sve potiče od reči. Višestruko *koderovane* reči. Jer, Stanisavljević je pesnik koji oseća i misli istovremeno. Zabluda, glupost i laž bivaju dosledno do poslednje knjige prevazilaženi upornim traganjem za onim što zbunjuje. Oblikujući, na početku, slike vode, magle, talasa, ovaj višestruko nadareni stvaralac ukazuje na jedinstvo reminiscencije i imaginacije. Tom prožetošću se predočava psihološki elasticitet njegove dalje poezije. *Iznad voda / magle su propadale*, peva Stanisavljević. *Ubrus je već bio upotrebljen prvi put*, nastavlja se u istoj pesmi prve zbirke.

Spremno pokazivanje da se patetično zaslađenim starim rečima više ne može verovati ukazuje na nove zakonitosti čarolija pesničke reči: tajanstvenost je sugestivna i kad je ne razumemo. Prividna jasnost je patetična i kad je skladno složena u rimovane napeve. Otuda *gađenje prema iznenadnim jasnostima*.

Upravo taj talas novog moderniteta (*Jedan talas ponovo / dopire u moje predsoblje* [»Jedan talas ponovo...«]) govori o povratku vere u reči koje su

nemarnom upotrebom izgubile svoju oštrinu. A reč Miodraga Stanisavljevića je do poslednje knjige zadržala i neprestano se izoštravala.

Motiv *talasa* ne ostaje starinska oznaka za nemire. Talasi se postepeno šire zatvorenim prostorima sobe. Soba postaje poseban pesnički kosmos kojim se zalazi u mikrokosmos introspekcije (*noćas / čelom talasah*). To, naravno, vodi u pesničku prozu, kojoj je Stanisavljević uvek bio sklon, kao prirodni nastavak želje da se paradoks autentično oživi (*Sprečen sam da dođem na vašu malu svečanost. Da sam nešto živ! Ovako...*)

Ova poezija je trajala, a nije bila shvaćena. Njoj to nije smetalo. Ona je, već, pokazivala zavidnu disonantnost u odnosu na tadašnja pesnička kretanja. Van stereotipnih medijskih okvira tradicionalne poezije, ona se uspinjala prema posebnom unutrašnjem nemiru. Tu nije bilo povratka. Otuda u *Pesmama sa putovanja* (1969) dolazi do ispoljavanja unutrašnjeg kosmosa prema ironičnoj putopisnoj lirskoj retorici. Lirski subjekt već *satima može da gleda talase*. Jedan ovako ukorenjen zemaljski iskaz govori o posebnom *otkidanju kapi*. One se u poslednjim Stanisavljevićevim knjigama prikazuju kao nepotrebne u svom prepoznatljivom obliku, postajući nastasijevićevski zaumne. Tamo gde je prava poezija, suviše su pogrešne reči. Paradoks se umnožava činjenicom da se *vesti približavaju kao veliki talasi* u kojima lirski subjekt *sanja svoju smrt* (»Sanjao sam«), *a onda, k'o krug na vodi, svetom se razliva tišina* (»Hiljadugodišnji pljuskovi«).

Razlivanje tišine podrazumeva sklonište za sanjara. Tišina, naravno, štiti sanjara. Na njenoj pozadini sada se već jasno ocrtavaju konture posebnog pesničkog glasa. On može sasvim nemirno da sanjari, ali ipak još uvek sanjari. Sve dok ne izgovori, življi od svih, *da ga odavno više nema*. A nemajući, najviše ima.

Stanisavljevićeva poezija jeste i svojevrsna istorija novijih pesničkih i intelektualnih ideja. Otuda njegov lirski subjekt od početka za sebe osvaja privilegiju vrednovanja i samovrednovanja. Skriveni i otvoreni angažmani vode od uživanja u stvarnosti do stvarnosti iskušenja. Staništa prošlosti postaju trajna zato što se sećanja na snove doživljavaju kao nova sanjarenja. U *Knjizi senki* (1973) napetost raznolikih lirskih glasova raste. Ona je, međutim, veoma suptilno nagoveštena. *Senke* postaju posebni činioci nereda koji se opeva i dovodi u poseban red. Stanisavljević sve više svojom poezijom zaranja u neprozirnost senki. Tajnovitost njegove poezije je namerno usmerena prema neizrecivosti očiglednog. To vodi u očiglednu neizrecivost. Poezija ne kazuje. Ona nagoveštava i tako sve kazuje onome ko ima uvo da čuje.

Kao da se ovom knjigom već miri da neće biti shvaćen, pesnik govori o *vetrovima u odsustvu*. Njegov lirski junak *popravlja vratnice* koje se znatno razlikuju od vratnica Jesenjina pred kojima se izgovara devojačko *ne*,

tiho i nežno. U ovoj poeziji usamljen čovek nije utučen. On liči na *nekog drevnog boga* (»Napuštena kuća«).

Pesnički cilj Miše Stanisavljevića sada je mnogo jasniji. Kao da se bojavao za jasnosti, on tačno posle četiri godine od prethodnog dela (poštujući simetričnost cikličnih četrigoda u kojima su se pojavljivale sve njegove dotadašnje knjige) objavljuje jednu od najizuzetnijih zapostavljenih knjiga srpske književnosti za decu. Ona nipošto nije samo za decu. Zato je, valjda, i zapostavljena, ako se izuzme povremeno navođenje nezaobilazne pesme *Zec sa govornom manom*. Pojavljuje se zbirka *Levi kraljevi* (1977).

Od motiva princeze i drvodelje, kraljeva, careva i razbojnika, Kraljevića Marka i Muse Kesedžije, Gupca i Sindelića, Napoleona i Crnotravaca, Kongoanaca i Kubanaca, do pasa i zečeva, Stanisavljević strpljivo gradi neprozirni pesnički sistem. Njime se pokazuje izuzetna integrativna moć. Sećanja, snovi i stvarnost stapaju se u novu ironijsko-parodijsku celinu. Takva se, u to vreme, može naći još jedino u pesmama Duška Radovića. Relativizujući istoriju, predanja i mit, Stanisavljević uvodi princip intimne neizvesnosti sanjarenja kao princip menjanja sveta. Sećanja, snovi i stvarnost daju poeziji različite vremensko-prostorne i simboličke vrednosti. Oni se mešaju, sudaraju, a ponekad i međusobno izazivaju. Neizvesnost izvesnog pruža ironične savete o besmislu kontinuiteta. Istorija je razbijeno i rasuto vreme. Detetu/čoveku preostaje jedino da se igra u rajskom vrtu, ali u stalnom strahu od ljubomornih malih bogova koji ne podnose mešanje. Otuda i raj nije pravi raj. Sada se imajući nema. Ostaje još uvek *gađenje prema iznenadnim jasnoćama*.

Posle ove značajne i još uvek neotkrivene knjige, Stanisavljević objavljuje *Slike i saglasja* (1980) remeteći prvi put ritam četvorogoda pri objavljivanju pesničkih dela.

Po prvi put se u njegovoj poeziji pojavljuju jasni motivi kontrasta *nebeskog* i *zemaljskog*, motivi hrastolike zbijenosti i rasplinitosti voda, motivi o gljivama i otrovu, pa i depatetizovani pandurevićevski motivi o *silasku s uma*.

U uglovima sobe – otrovne gljive. / Sopstvene misli – uhode (»Demon pohote«), peva Stanisavljević. Demonizam vlastitog prostora, sopstvene kuće, uvlači se u pore svakodnevlja. Demoni prodiru i u zaštićene, zatvorene i tople kutke privatnosti. Čovek nema više gde da se sakrije. Ni u starim stihovima više nema prave izvesnosti.

U osami *prozirnog sužanjstva čami / lepota čistih otrova*, kaže se dalje. Pesnik više ne pristaje da služi poeziji. Njoj to više i ne treba. On se koristi njome kad njemu to treba, ne bi li došao do istine za koju bi se moglo nestati ili od koje bi se moglo dogoditi iščeznuće o kojem je i Niče govorio. Dotad se još uvek naglašeno pevalo po principu: *što bliže poeziji, to dalje od istine*.

Stanisavljevićevo *bezumno pamćenje* jeste oksimoron sumnje u intelekt. Otuda postoje *kolebljive terazije uma*. Um jeste poezija drugog stepena. Koderijansko *izvanumište* se, stoga, nalazi u središtu pevanja. Onaj ko je znatiželjan da upozna liriku Miše Stanisavljevića, treba, dakle, postepeno da siđe u podrume zaumlja. Mora da se navikne na svet paradoksa i apsurdna. Da se uveri u proročanstvo pameti koja ne veruje razumu. Poeziji ne smeta da ostane gorko iracionalna i kad uviđa spasonosnost racionalnog. *Novi ritmovi* (1982) zaista unose dosta drugačije ritmike u srpsku poeziju. Ta ritmičnost neguje prepoznatljivu disonancu. U njoj se prožimaju crte arhaičnog, mističkog i gotovo okultnog porekla. Osećaj za poseban ritam, britka opservacija, raznovrsnost opažanja (*Sastruži. Sigu na licu nahvatanu. Mahovinu / severene kore. Cvasti šalitre. / Micelijum gljiva*), suštinski pregledno, uprkos brojnim lirskim udaljavanjima, pomažu izlaganju pesničkih slika, suočavaju se sa složenim zaumljem. Odabrani detalji stvarnosti nose se sa apsurdom i posebnim lirsko-retoričkim zamahom specifičnih pesničkih *neoblika, nedodira, neboravka, nebroja*...

Modernost Stanisavljevićevog pevanja ogleda se, otuda, najpre, u naročitom kontaktu sa stvarnošću. Njegova anafora tek tada dobija svoja puna stilska obeležja (*Svojstva šume. / Svojstva vode. / U raspadanju nekog straha. // Svojstva kože. / Svojstva boje. / Deo sablasne verovatnoće. // Svojstva ruke. / Svojstva gljive. / Na kolenima, pred tuđim / posteljama*).

Čitalac se uvodi u nepoznato kao da je to već dobro poznato. Ide se, neočekivano, iz različitih krajnosti, od prirodnog do civilizacijskog. Uopšte uzev, u ovoj poeziji prirodno ima položaj tek pronađenog. Civilizacijsko je uvek podvrgnuto ironiji kao dobro poznato. To proizvodi veoma efektne figure pesničkog ćutanja i zastajkivanja pred objavom smisla. Uvodi se nenaglašena lirski filozofija kruga. Strahuje se od bezrazložnog ludila. Ono se implicitno tumači kao redak dar, čak i kad je samo bekstvo u *vinSKU vrtoGLavicu*.

U *Novim ritmovima 1, 2* (1984) dolazi do pokušaja odvajanja poezije i stvarnosti. Stvarnost se meri prisustvom lirskog *ja* u sebi samom. Gotovo zamjatinovsko antiutopijsko viđenje smislenosti u besmislu određuje meru novih pesničkih sloboda (*ja sam. ja samo. ja mnogolisna. ja gljiva. ja čije. ja listiće* [»Dahovi«]).

Poezija se postepeno izdvaja iz vremensko-prostornih merila tradicije. Ona ne pristaje na postojeće orijentire. Simboličko *silazenje u podzemlje* (»Orfej«) motiviše brisanje razlika između lepog i ružnog, dalekog i bliskog, tame i videla, neba i zemlje... Dok je u dotadašnjim knjigama preovladavalo emocionalno poniranje i ironična opservacija, sada se odigrava parabolična metamorfoza motiva (insekata – *iz čaša kolena piće paukovi* – ptica, glodara – *raspuštam pacove*). Kafkijanskoj atmosferi u ovoj lirici

doprinosi i nesvakidašnja dijabolizacija prirode (*biću miris pohote lipa, usne će ti biti micelijum gljiva*).

Takav postupak se nastavlja u knjizi *Ritmovi 3* (1989). Lirska duševnost pristupa posebnom paralelnom svetu buba-rusa, paukova, zmija, koza, čaplji, pasa, muva, mrava, riba, puževa, gljiva na gotovo groteskan način. Lirski subjekt gleda *sebe kroz levak, kao što devojčice iz Višnjice s razumevanjem nose svoje sise*. Nadrealna slika, koja se nije odrekla elemenata naturalizma, ne gubi za Stanisavljevićevo pevanje karakterističnu vezu sa fiziološkim i stvarnosnim stilskim kompleksom. Lirski junak, istovremeno, vidi da su *u uglovima terase / izrasle kolonije gljiva*.

Na ovaj način izbegava se neposredna komunikativnost i ulazi se u svet drugostepenih nedoslovnih značenja. Osećajnost se preobraća u irealnu opservaciju. Njome se postiže posebno ironično mnogoglasje (*gledam se s buba-rusom*).

Najzad, u *Jadima srpske duše* (1995) i brojnim rasutim pesmama, Miodrag Stanisavljević je svoje pevanje doveo do posebne funkcionalizacije. U njoj poezija, uprkos opasnostima, nije ništa izgubila. Reč je o naročitom obliku lirskog romana sa prepoznatljivim likovima stvarnosti. Njegovo umeće uočavanja i nijansiranja grotesknih slika pokazuje se u punom svetlu. Stvarnost je, istina, davala obilje povoda za to. Likovi Tirančića, konjovrkastih Avara, Ujedinitelja, Hegemona, Gorogana, Genetičara, Štakora, Alavca, Preorača, Debakla, Tutumraka, Julaga, Karakondžula, Rospija, Frakafulja i Poganaca, koji žive i deluju u zemlji Zaobilaznoj ili Zasebnici, predstavljaju, verovatno, jedan od najafektivnijih pristupa stvarnosti medijem poezije u prethodnom veku.

Svojevrsna agresivna dramatika ovog pevanja čuva sve lirske vrednosti Stanisavljevićeve poezije upravo originalnom stilizacijom suptilne, gorko samoironijski obojene, proročke retorike. Teme i motivi su međusobno sasvim protivstavljeni. Dramska stilizacija i polemička, na momente eristička retoričnost određuju odnos između pesme i čitaoca, pa i pesme i stvarnosti. Na taj način se izaziva poseban saznajni šok o smelosti i proročkom, gotovo uzgrednom, ali tim efektnije, daru pisca. To, svakako, i danas zbunjuje i uzbuđuje čitaoca. Stanisavljević se, međutim, nikada ne zaustavlja na ravni saopštavanja. On lirske krugove razvija prema posebnim okvirima originalnog sašaptavanja sa odabranim čitaocem. Takvo pevanje je i najsugestivnije. Čitalac postaje lik koji se stavlja, po potrebi, na pesnikovu stranu protiv groteskne družine.

Otuda se čitalac ne buni kada se u pesmi pojavi temeljno razlikujuća ubojita ironija: *Alavcu što mi pobra / nežne gnojštarke/ (bele su, velio, ne mogu biti / otrovne) / rekoh (u sebi): Srećan ti / susret s belom pupavkom!* (»Put bubašvaba«).

U svojim poslednjim pesmama Stanisavljevićev pesnički jezik dobija karakter promišljenog eksperimenta u najboljoj tradiciji koderovsko-nastasijevićevskog pevanja. Reči i kolokvijalni oblici različitih sklopova lirski se veoma približavaju. Sintaksa se razlaže i sažima prema posebnoj pesničkoj gramatici kojoj se tek učimo. U njoj se nalaze brojne jezičke igre i šifrovane kombinacije. One nisu vođene tradicionalnim smislom. Same stvaraju novo značenje koje će se ubuduće otvarati, ako nas bude, samo pažljivim čitaocima.

Miodrag Stanisavljević jeste od onih pesnika koji nikome nikada nije služio. Nije se ni pretvarao da ikome služi da bi dobio zasluženo. Vladao se po misiji vlastite pesničke reči, po svojoj osećajnosti. Što je više otvarao oči, dok ih je većina drugih pesnika zatvarala, potpunije, bolje i bolnije je opisivao noći u kojima se, sva je prilika usamljen, sam, ponekad sasvim sam među pesničkom i kritičarskom bratijom, nalazio. Življi od svih. Nesumnjivo specifičan pesnički talenat pomogao mu je da njegova poezija, i kad je duboko angažovana, ostane, najpre, velika poezija. Osim ostalog, i zbog toga su, dok je bio sa nama, često prozori njegove poezije nasilno zatvarani. Da ne bi, valjda, bili razbijeni. Vreme je da se oni širom otvore i razbiju mnoge predrasude. Da otklone *sedefne predele nemoći*. Da razviju *gađenje prema iznenadnim jasnoćama*.

Pesme
Pisma Aleksandra Roša
1965.

Viktoriji

Došlo je proleće...

Došlo je proleće sa svojim šarlatanima!

Meteži, namere, otaljavanja...

U žurbi
poklanjam jednoj plesačici
maramice što omotavaju
moja pluća i moje srce.

Između mene i moga sna
uspostavlja se
svetlosna granica

Budim se

Sada uviđam da je to – razdeljak
po sredini crne kose jedne Ciganke
koja jutros minu
pored moje kuće

Iznad voda
magle su propadale

Po lišću su bile
ciglaste hrpice

Ubrus je već bio
upotrebljen prvi put

Pokušao sam da dohvatim mrve hrane sa prozora
(bile su bez senki)

Jedan talas ponovo...

Jedan talas ponovo
dopire u moje predsoblje, otvara
mali rezbareni ormarić,

sve njegove fijeke, pretura
po svim njegovim policama,
igra se sa svim tim
(ali vrlo potrebnim)
kutijicama, smotuljcima,
dugmadima, bočicama...

Da li on dopire i do tajne pregrade
gde se u zamotuljku čuva
Plavilo za Rublje?

Da li ga rastvara?

On odlazi.

Velikim poljima pamuka
i velikim poljima vlaknastih biljaka
i velikim plantažama maka
ali najradije
nepreglednim poljima zrele pšenice
u traganju za malo svežine
svu noć
plivah!

Bezdan ima svoje divokoze
Vodopad ima svoje klobuke
Devojka koja pored njega stoji
– pled kojim ogrće ramena
od svežine raspršenih kapljica

Reci
šta imaš ti
stojeći postrance i posmatrajući ih?

Okrećući se
oko sebe same
Naša Zemlja neprestano

gasi živote »vodenih cvetova«
sad jedne
sad druge svoje polovine

Zavojite stepenice, k njoj!

Pripremajući se jedne večeri za san
rekoh sebi:

ona je divna
ja je prosto volim

Koliko sam dugo bio pod tim iznenadnim
i blagotvornim uticajem:

gledajući je i slušajući je
pomno!

Veliku mirnu površinu reke,
veliku površinu mora u bonaci,
veliku površinu jezera
umirenu listovima lokvanja,
mirnu površinu nekog basena,
mirnu površinu neke cisterne
– za prikupljanje kišnice i snega u bezvodnim krajevima –
noćas
čelom talasah!

Pouzdavši se u svoja jedra i vetar
(moreplovac)
Pouzdavši se u svoga konja
(konjanik)
i pouzdavši se u svoju kamilu magarca irvasa
(jahač uopšte)

Pouzdavši se u svoja krila
(ptica)
i pouzdavši se u svoja krila
(leptir slepi miš pilot)
Pouzdavši se u svoja peraja
(dvadeset hiljada vrsta riba)
i pouzdavši se u svoja peraja
(kit)
Pouzdavši se u svoje noge
(pešak)
i pouzdavši se samo u svoje noge
(isključivo zveri)
Pouzdavši se u svoje noge i ruke
(plivač)
Pouzdavši se svako u šta ima da se pouzda
svi kreću na put

A ja samo sa svojom ljubavlju
kao jedinom poputninom
A ja samo sa svojom ljubavlju
kao lađarinom
Sa svojom ljubavlju i kao mostarinom
Polazim...

Ne nađoh drugo do nerve
od poznatog lista
koji je pojela svilena buba
i sama
već bivša

Ne nađoh drugo do korenje
od visokih dvojnih hrastova
ophrvanih mahovinom i imelom
gde dolazismo

Letos!

Kao veliki nacionalni parkovi...
zaustih

Približavah ti se opasno i dugo
kao što se s planine

– serpentinama –
približavamo gradu u kotlini

Naginjah ti
kao što reka naginje moru

Sećam se
nešto sam ti još u početku
ove pesme hteo reći – evo
govorim ti:
od velikih nacionalnih parkova lepša si

Niko mi već ne vrati...

Niko mi više ne vrati
ranog mezimstva dom!
Osvrćem se za njim
kao za vodopadom.

Njegovi zidovi, sleme,
sad su tek obris u duši,
al' svetlost u prozorima
ništa ne može da sruši.

Ta i skitnica poslednji
bez novca, odeće, zdravlja,
sećanjem dom svoj gradi
i osmehom pod krov stavlja.

Niko mi već ne vrati
ranog mezimstva dom.
Jednako se osvrćem
za šumnim vodopadom.

Ulica, red platana
I osim njih – nikog.
Obložen somotom
Zlatarev izlog.

Za jedno popodne
Ogoleo platan.
Zlato koje sklanja
Predostrožni zlatar.

I zvuk sirene
Jednoličan, tup.
Masnice što ostaju
Na crnom somotu.

Ulica, red platana
I osim nas – nikog.
Zaboravio sam: noć,
Crn, prazan, izlog.

Pesma

Neosetno taloži se
breme dana i godina,
k'o prah brašna što se slaže
na paučinu starog mlina.

Al' mlaz što prah ozaruje
već bleđi uveliko.
Gle crva što omegu
naziva svojom vernom slikom.

Već sutra, već sutra
manje će da mi sija!
Gle crva što mileći
u omegu se izvija.

Jedino moje srce,
tek po čuvenju mi znano,
negde u pustoši kuca
uporno, neprestano.

Ali i za nj čujem
da slabi, uveliko;
gle crva što omegu
naziva svojom vernom slikom.

Već sutra, već sutra
manje će da se duri!
Gle crva što – hodom
omegi sličan – nekud žuri.

A vi, o mora daleka,
da l' još računate na me?
Ja ću krenuti makar
plutajuć na bali slame!

Ja slutim, taj čas
bliži se uveliko;
gle crva čiju tajnu
dosad ne odavah nikom.

Koliko sutra, konačno,
nekud ću da se denem...
Tek u omegu zgrčen
crv može da krene.

Pisma Aleksandra Roša

Svu noć je moje lice, s podbratkom na dasci vagonskog prozora, promicalo nepoznatim predelima.

Otkunjao sam još jednu etapu svog života, udišući miris gareži i olaja.

Uvek taj miris!

Dok sam živ nosiću u sebi miris olaja starih učionica.

Ovo je klas. Ovo je samo jedan klas kog treba milovati počev od peteljke pa preko dugog i nežnog osja i to je sve.

Ima li nekog ko nešto ne shvata iz nehajnog i hladnog opisa mog? Nema tog.

Ovo je klas. Ako se ovaj klas miluje obrnutim putem – on postaje neprijatan, postaje opor, počinje da bode i ništa više, i ništa više.

Ima li sad nekog ko nešto ne shvata iz neuglednog opisa mog? Nema tog, nema tog.

Za slučaj da dođeš sve će opet biti po starom; opet ću ti dugo govoriti, isprva nerazgovetno i zbog toga na mahove malo nabusito, ali ti ćeš, zar ne, dobro razumeti svu moju smušenost i sve moje okolišne znake ljubavi...

Ponovo mislim o svim njenim rečima i postupcima za poslednjih nekoliko dana sve pouzdanije razabirući njihovo pravo značenje. Možda sam sve to slutio, možda sam sve to uviđao i ranije, al' ipak nikad tako jasno kao ovo sad! Zatim se zaričem da ću sutra postupati sasvim jednostavno i odrešito.

Al' opet, kad se umiren ovom izvesnošću latim nekog posla pa, u jednom trenutku, uhvatim sebe kako sam nešto uradio sasvim odsutno i bez imalo pažnje,

sve mislim da ništa od toga neće biti!

Sad moji laktovi opet počivaju na kolenima. Suviše kratko razgaljivala si me. Koliko puta sam se otad naglo prenuo i, daleko od pomisli da se osvrnem, osluškiavao kako ulaziš.

Moji laktovi opet počivaju na kolenima a glavu sam zaronio u šake. Teško da ću ikad više sresti tvoj pogled odobravanja il' negodovanja, al' jednako, jednako, se nadam!

Hoću da ti opišem kako je vulkan proradio i kako su naši životi i imanja bili u opasnosti zbog njega.

Najpre je nekoliko dana iz njegove kupe kuljao otrovni dim koji je grizao pluća, naša i naših tovarnih životinja; zatim se pepeo slagao na nasad evropskog povrća koje s mukom uzgajamo. Tronuti i nemi čekamo. A kad se jednog dana prolomi pucanj i visoko uvis polete usijano kamenje mi, pobeđeni, uzmakosmo.

Stojeći na bezbednom rastojanju, u kaučukovoj šumici koju sam dugim strpljenjem i marljivošću podigao, video sam kako je pokuljala lava. Veličanstven i užasan prizor! Paklena jara dopirala je do mene. Odjednom, na moj užas, iz mog drveća poče da curi kaučukov sok, zgušnjavajući se u fantastične oblike, izraštaje i spirale, u najčudnije ruže. To je trebalo videti! Tada, dragi brate, bejah na granici ludila...

Posle nekog vremena videsmo iz daljine kako je napredovanje žitke lave bilo zaustavljeno. Očigledno – hladila se. I hladeći se – zgušnjavala se. I zgušnjavajući se – grčila se.

Pomislimo da je to kraj naših muka i strepnji. Ali ja primetih kako se u poslednjem grču lave, iz još nestvrnutog bazalta, izdvaja ogroman prozračan kristal pravilnog oblika.

Dani koje provedosmo potom protekoše nam u smirivanju i odmaranju od uzbuđenja. Nekoliko porodica odmah napusti naseobinu. Ja, pak, odlučih da ostanem. Život se polako sređivao oko već stvrdnutog bazalta. Kiše učiniše svoje: trava i ostalo bilje naokolo poteraše bolje nego ikad dotle. Moja šumica kaučukovog drveća prebolela je. Vreme prolazaše brzo u otaljavanju najprećih poslova. Nekako u isto vreme rodi mi se sin. Mišljah da su stvari ponovo pošle svojim pravim tokom a da će erupcija ostati neprijatna i vremenom sve bleđa uspomena. Ali prevarih se.

Kad jednog žarkog dana pođoh u obilazak svoje kaučukove plantaže, videh je svu u plamenu. U trenutku shvatih sve.

Veliki kristal koji je stajao nadomak moje plantaže (a koji sam dotle primao kao ures našeg obroka) izazvao je, uz pomoć sunčevih zraka, požar na mojoj plantaži. Tako je, dragi brate, vulkan i posle svoje smrti nastavio da hara.

Izbezumljen pojurih i ubrzo posle toga grozeći se (još se grozim!) napustih te užasne krajeve.

Nameravam da ti ispričam kako sam, dosta dugo, bio žrtva jedne vešte obmane. U južnom delu moje kotline raste nevelika šuma. Već odavno zapazio sam da je ona, ma odakle je gledao, svuda jednako visoka. Isprva mišljah da je to prosto zato što je sačinjava drveće iste visine. Ali to je bila varka. Otkriću ti njenu tajnu.

U okrilju šume izraslo je jedno brdo!

Sve se dogodilo vrlo neprimetno i postupno da nijednom tokom godina nisam ni pomislio na takvu mogućnost. Evo kako.

U podnožju brda, ili na ivicama šume, već kako hoćeš, raste najviše drveće; na padinama ono srednje visine, a pri vrhu i na samom vrhu brda nisko rastinje, grmlje i žbunje. (A to će reći da visoko drveće ne kinji svoje niže i slabije susede zakidanjem neophodne svetlosti, u ovom i inače osunčanom predelu).

U podnožju – visoki kao samo brdo – rastu džinovski eukalptusi rodom s daleke Tasmanije. Vrlo su osetljivi prema, ne toliko čestim koliko iznenadnim, zahlađenjima u mojoj kotlini. Iza eukalipta dolaze kraljevski platani, neobično širokih krošnji. Malo dalje rastu gorostasni čempresi. Pouzdano znam da nešto kriju u svojim gustim i tamnim krošnjama. A šta to? A šta to?

Iza njih dolazi krug jablanova. (Neprestano dopire do mene njihovo ječanje na vetru. O jablanovi iz sumorne pokrajine Pelagonije!)

Zatim dolazi drveće srednje visine. Lipe, kestenovi, jasenovi, a onda se visina drveća osetnije smanjuje i krugovi postaju sve uži. Dolazi pojas niskog rastinja.

Ostaje još red patuljastog, kvrgavog grmlja, onda nekoliko kupola žbunja i eto nas na samom vrhu brda.

Na taj način je sve rastinje u ovoj šumi dostiglo istu visinu, a time je, ujedno, i brdo izraslo potpuno sakriveno; u tome je cela umetnost, dragi brate.

Došao sam da uredimo našu malu stvar.

A dosad? Samo neprijatnosti, draga moja. Udarac za udarcem zadržavah svojoj izmučenoj ličnosti. Dosta sam spavao po vozovima u nelagodnim položajima, premeštajući duh svoj u otvoreno polje... Dosta je bilo snova pod zelenom svetlošću za spavanje. Dosta sam se nauzeo hladnoće velikih masiva, dosta sam ležao na neotkrivenim arterskim bunarima. U poslednje vreme listove mojih nogu prožimalo je samo nestrpljenje povratka.

Sad opet ljubim mezgru tvojih usana. Moja ruka opet s četiri prsta uvija tvoju kosu u najrazličitije kovrdže, a palcem razmrsuje i gladi. Ti tako malo tražiš, draga moja. Ali šta je ono što u ljubavi tražiš prema onome što uzvraćaš!

Bez zazora i podozrenja, vratio sam se da uredimo našu malu stvar. Nisu li ipak od značaja te sede vlasi u mojoj i tvojoj kosi? Kao da će iz tvojih očiju svaki čas grnuti suze. Ta znaš draga da su u crnim šumama jasike samo ukras!

Sprečen sam da dođem na vašu malu svečanost.

Znam da tamo već sviraju briljantnu polonezu Henrika Vijenjavskog i par za parom izlazi na blještavo osvetljen podijum.

A vas draga moja vidim postrani, u vrtu, kraj vaših malih šeboja, postojanu u svojoj tuzi.

Utom: vetar. Napasnik jedan! On se vrlo neumesno ponaša mrseći vam nekoliko pramenova kose, igrajući se vašom haljinom od tila. Ali vreme je da se vratite među goste koji su svakako već primetili vaše odsustvo.

Kod doksata zastajete. Još jedan pogled na baštensku kapiju, ali ona je bez odgovora, i vi se postepeno približavate sve glasnijoj muzici iz severnog krila vašeg starog doma.

Sprečen sam da dođem na vašu malu svečanost.

Da sam nešto živ! Ovako...

**Pesme s putovanja
i druge 1965-1969.**

1969.

Male neveste kuće

Male neveste kuće
Na brzu ruku podignute.
Građa uboga, trošna:
Trska, slama, zemlja i pruće.

Male neveste kuće
S malo blagoslovenog dima.
S grobljima – blizu il' dalje,
Već prema običajima.

Male neveste kuće
Bez stepenica, bez plotu,
Skupljene oko crkava
K'o nedaće oko života.

1969.

Planine

Predamnom litice čine zid
Al' ne zaustavljam se, mada lutam.
Promisao po kojoj su izrastala brda
Zaloga je da svuda mora biti puta.

Drum, pruga i reka
Druguju u ovoj pustoši.
A ja tumaram sam
Sve više sustajući.

Al', evo, kasno u noći
Dah moj pronalazi visoravan
I dugo, dugo tonem
Na raširene ruke trava.

1965.

Jablan

Gde sam išao! Otkuda sam dolazio!
Stajao sam na putu, a onda je
Naglo pljusnula kiša i pojurio sam
Pod stari jablan da se sklonim.

Ima drveća koje kapi kiše
 Dočekuje na široke, pouzdane grane,
 Ali ti, jablane, kraj kog sam stajao,
 Ti si kišu dočekivao isto kao ja.

Vozači su palili svetla –
 Toliko je silan pljusak bio.
 Kisnuli smo. Nismo zaista imali kud
 Saterani u to široko, široko polje!

1966.

Talasi

Satima mogu da gledam talase
 I da posle toga nemam nikakvih zaključaka.
 Dolaze i skončavaju mirno
 Tu pred mojim nogama.

Onda opet dolaze, neprestano dolaze
 I ne rekav ništa razlivaju se.
 Danima mogu da gledam talase
 A da se ne događa ništa.

Al' danas jedan, tršavi,
 (Odmah sam ga prepoznao!)
 Dolazeći smijuljio se
 Da jednom je već bio tu!

1967.

Noćna česma

Na pustom trgu
 U tišini noći
 Šumi samo
 Stara česma.

Severac joj
 U naletima
 Otkida kapi
 I
 Samo ponekad
 Uspeva da skrene mlaz
 Na pločnik.

1968.

U trščaku kraj puta...

Nikog nema u trščaku kraj puta.
Da, tu su već negde ptice
U svojim malim gnezdima
Svijenim na tlu.

Nepomična je trska; nema ni vetra.
Tek slabo njihanje otkriva
Iza jednog gustog bokora
Lovca pritajenog!

Miran je trščak. Ptice ne vide lovca.
Lovac ne vidi njih, misli da je sam.
A malo dalje odatle, ne videći ni lovca ni ptice,
Moja draga i ja!

1968.

Šumski potok

Kraj nogu
Spazih mali šumski potok:
Projuri
Odzvanjajući
I iskreći na večernjem suncu.

Al' malo niže odatle,
Tamo gde počinju livade,
On se razliva po travi
K'o moji prsti kroz tvoju kosu.

1968.

Polje

Talasalo se
Veliko polje žita
Čas prema jugu
Čas prema severu.

Neka devojka dolazila je
Nevidljivom stazom kroz žito.
Kako joj vlati dopirahu do pasa
Činilo se da je celo polje –
Njena haljina lepršava.

Kuda je išla!
 U jednom trenu
 Izgledalo je da će je talasi doneti do mene.
 Al' staza skrivena, u žitu utabana,
 Sigurno je odnosila dalje.

Ostao sam ponovo sam.
 Čas prema pustom puteljku
 Čas dole ka reci
 Nепrestano bežali
 Meki zeleni talasi.

1968.

Selo

Jabukov cvet
 Opada na suvi put.

Ništa se ne događa.

I ptice u voćnjaku
 Pevaju dugo, isto,
 Kao da pada kiša.

1968.

To si ti –
 Kovitlac praha i suvog lišća trske
 Na dugom pustom drumu.

Nепrestano mi nešto šapućeš.
 Al' pružim li ruku
 – Odmah bežiš!

1969.

Jezero

Kao što ljubavnik po znacima neznatnim
 Oseća približavanje kraja
 I nemo, skoro uživajući,
 Sačekuje ispunjenje bolnih slutnji

Tako i jezero
Sluti skori odlazak leta.

Još se blistavo završavaju večeri
Al' jutra su sve hladnija i duža.
Ptice se bude na kamenju tužne i nakostrešene.
Zamiru pesme i smeh.
I jezero se već setno osmehuje
Pod prvim kapima kiše.

1969.

Zvonik

Zvoniče od belog kamena!
Dok ti se približavam iz daleka
Ti me, kao i ostali koje minuh,
Zoveš da se zaustavim tu.
Šta mi obećavaš, ti što se osmehuješ na jutarnjem suncu,
U gradu čije krovove nazirem!
Da l' ljubav!
I koju vrstu mira!

Dugo već idem od grada do grada
Ne ispitujući ništa osim potpune ostavljenosti.
Reci mi, visoki, odakle dolazim,
Kuda idem!
Ti vidiš sve odozgo svojim crnim očima.

Ponekad zateknem sebe
Kako se bavim planovima za povratak,
Smišljam dobre odgovore, izazivam iznenađenja...
Ali, sve je to odsjaj
Samo odsjaj nekog ranijeg življenja.

Ti to znaš.
Ti vidiš sve.
I to kako se, već sustao, premeštam od grada do grada
Ne istražujući ništa osim ćutanja.
Reci mi, ti što druguješ s daljinama,
Šta me čeka!

Al', gle, ti se osmehuješ,
Ne govoreći ništa,
Ne naveštavajući mi ništa
Doli budućnost tako jednostavnu:
Dalje, samo dalje!

1969.

Jutro

Budiš se iznenada,
 Čuješ pod prozorom graju:
 Smeju se, zvonko,
 A oči im blistaju.

Rasanjuješ se; minuli su
 A ti bi s njima.
 Misliš: o, zvonko,
 Sa sjajem u očima!

Posle toliko vremena
 Opet se, tiho, smešiš;
 Zaustio si da kažeš,
 A ne nalaziš reči.

1965.

U tvom poslednjem pogledu...

za R.

U tvom poslednjem pogledu –
 Ni straha, ni bola.
 Tek vetar, kroz svet nečujni,
 Pramenje belo nosi s topola.

Shvataš: to nije putovanje,
 O, blagosti, to je – tu!
 A pramenje meko topola
 Plovi na majskom vetru.

U tvom poslednjem pogledu –
 Tek nemo pramenje u letu...
 Al' pogled gasne i time gubiš
 Poslednji oslon u svetu.

1965.

za R., rano preminulu

Ta vest se približavala kao veliki talas.
 Čekajući, nisam ni osetio kad me minula.
 Izostao je bol.

Samo mi se dugo posle toga činilo
Da u rukama nešto nevidljivo nosim.

Više je nema!
Ja nisam pristajao na to
I kružio sam oko te izvesnosti
Nadajući se da će u nekom trenu
Odjednom drukčije biti sve.

Al' sve je bilo isto, otad uvek isto!

I umesto da otupim
Što bi bilo spas
Postadoh samo odsutniji.
To možda beše štit.
Al' užasnih li časova
Kad bi bol stao da cepa odsutnost!

I sad, kad se zagledam tamo,
Vidim sebe dalekog, nejasnog,
Kako dolazim sporim korakom
Prolazeći kroz dane, nedelje, mesece,
A ničemu u susret ne idem!

1965–1969.

Nekad je sve bilo moje...

Nekad je sve bilo moje.
Nehajni vlasnik obilja što me okruživalo
Nisam znao za drugo
Doli za ljubav.

Koje li nesreće da sam odjednom
Imao da izgubim sve!
Kao u livadi, s proleća, pokušavah da zapušim izvore
Al' odmah bi pokuljalo na drugoj strani.

Videvši da to traje
Već nisam ridao ni očajavao.
Kad je život jednom uzeo taj smer
Nisam ga zaustavljao.

Izgledalo je da se sav život prelio
I da će iz njega oteći sve.
Pa nek otekne, otekne sve
Čemu srce brana nije!

1965–1968.

Neverni dani

Neverni dani
 Rasuti po pustinji,
 Nekada moji,
 Sada – divlji, ničiji.

Neverni dani
 Mojih pometnji ranih,
 Vratio sam se po vas
 A vi se – razbežali.

Neverni dani
 Srce je krivo!
 Odlagalo je predugo
 Da skupi vas u neki život.

1965–1968.

Sanjao sam...

Sanjao sam svoju smrt:
 Pao sam i ljudi se skupiše.
 Draga prinosi mom licu ogledalo
 – Ogledam se, ali ne dišem.

Ja sam posrtao, padao
 Ustajao, padao opet...
 Al' odluku sam stvarao uvek:
 Počecu ispočetka sve!

K'o dečak, jednako gubeći,
 Izmišljah uvek nove igre.
 Al' sad – ne mogu ustati,
 Ne mogu otići nigde.

Ležim nepomičan, nem.
 Pokriše mi nečim lice.
 Preturaju po mojim džepovima
 Pretrpanim, kao u skitnice.

Sanjao sam svoju smrt:
 Pao sam i ljudi se skupiše.
 Draga prinosi mom licu ogledalo,
 Moj lik je tamo, ali ne dišem.

1967.

Hiljadugodišnji pljuskovi

Zatvaram oči:
Zemlja u vodi plovi.
Vrlo malo zemlje.
Hiljadugodišnji pljuskovi.

Sve manje zemlje.
Tonu i vrhovi planina.
A onda, k'o krug na vodi,
Svetom se razliva Tišina.

I sunce tone.
Poslednji, nemi odsevi.
I kao zavese
Hiljadugodišnji pljuskovi.

1967.

Bejasmo u dva predela

za B. V.

Bejasmo u dva predela
Bujna i osunčana,
A između njih, u trećem,
Kiša je lila celog dana.

U jednom predelu – smeh,
U drugom – tiho jecanje...
A ti si dolazila
Razmičući kišu kao granje.

I svi predeli uokolo
Plovili prema Beskrajju,
Jedino naša tela
Bliskosti, Zagrljaju.

Al' k'o što žudnja za beskrajnim
Sve oko nas razdire i slama
Tako i ljubav nas –
Neiscrpnim blizinama.

1967–1969.

Crvena Zemlja

Napuštam Crvenu Zemlju*
 Znam da ovaj put vodi samo u ćutanje
 Iz ćutanja u nestajanje
 Ali, izjutra ću biti daleko.

Neću da mislim šta će se događati kad odem.
 Zatvaram oči.
 Ići ću tako daleko dok misli te
 Ne sustanu i počnu zaostajati.

Osvrćem se još jednom s bolom i tugom:
 To je lice mojih srećnih maštanja!
 Trebalo je godina da shvatim:
 U pustinji sagradih dom, pustinja mi bejaše okućnica!

Neću se više vratiti u Crvenu Zemlju!
 Sve kad bi i postojalo nešto od davnih obmana,
 Sve kad bi i izvesnost ljubavna čekala me tu,
 Neću se vratiti.

Neću se vratiti! Neću se vratiti!
 Hiljadu puta ne!
 Još dugo ponavljam stojeći na raskršću,
 Suzama učvršćujući odluku!

1966–1969.

Izgnanstvo

Stojiš priljubljen uz okno
 Pustivši sa lanca dane...
 Još isto pitanje ponavljaš plaho
 Pozleđujući rane.

Ali ne žališ već onako
 Za onim od čega si bež'o!
 Sad te i dah na staklu
 Odvaja od svega, beznadežno.

Odlaziš u dubinu sobe.
 Još dugo ostaćeš tako, sam,
 Lako se zamarajući,
 Brzo tonući u san.

1967.

* Ime jednog sela.

Dokora, još sam pitao za te...

Dokora, još sam pitao za te.
Sad više ni to.
A odavno te ne tražim.
Ne znam ni gde ti je sad dom.

I retko
– Kao ovo sad –
Jedna nestvarna, prozračna ruka
– Što se odvaja od ove što umorno niz telo počiva –
Pomiluje tvoju kosu:
Nekad sam te mnogo voleo!

I samo ponekad
Osmeh neki, neki pogled,
Il' pokret ruke beznačajni
Zatrepere kratko, blago
K'o vetar na umornim kapcima očnim.

I ništa više!
I ničeg više od dugog boravka tvog.
Neko vreme sam te sanjao.
Sad već ni to!

1968.

za E. M.

Sav život bejaše jedno hladno veče.
Muzika. Jeka jablanova.
Radiću do 8.
Čaj.

Samo u ranoj mladosti
Bio je jedan dugi čas
Kad ti se činilo:
Nikada neće doći ljubav!

Posle je sve već bilo isto:
Postojanost bola il' izvesnost sreće.
Koraci. Ići ćemo u Beč. Šum česme.
Godine kao jedno vetrovito veče.

1968.

Srce

Ponekad zastaneš u žurbi
 I ko zna šta gledaš dugo i netremice:
 Kako brzo (kako tako brzo!)
 Minuše godine.

U nepotrebnoj i neshvatljivoj jagmi
 Prodoše godine,
 A srce je, zaboravljeno, ćutalo
 Dobijajući tek mrvice.

Sad, kad je telo sustalo a duh skrhan,
 Ono tek čini prve pokušaje.
 S tugom slušam to zvonko oglašavanje
 Nalik na lepet nespretnih krila.

1968.

za M.

Nemarno prolazimo pored već pitomih laži.
 Nemamo snage ni želja.
 I samo po koje zlo
 Daje sjaj našim pustim danima.

Ne gleda isto onaj koji voli!
 Samo istinu očekuje i traži
 I ne želi da sretne laž.
 U nekom boljem svetu živi on.

Al' mora je sresti, ma i zrno!

I ja sam je sretao
 Majušnu, slabačku, nikakvu...

Kako bih se prestrašio!
 Tog bola koji sam odjednom imao istrpeti!
 Nisam znao drugo tad doli nestati
 Odmah nestati ostavljajući sve.

I bežao sam, bežao...
 Kasnije sam počinjao da shvatam šta se dogodilo
 Ali tuga, neka neispitana tuga tako bi me zgrabila
 Da sam išao sve dalje
 Mada sam tako želeo da se vratim!

1969.

U polju

Dugo već razmišljam
Al' misli mi ne donose očekivani mir.

Zašto sam sam!
Zašto se moje lice sa zebnjom
Pomalja iznad visoke trave!
Zašto se krijem!
Zašto okrivljujem sebe!
Zašto ponavljam iste reči
Dok mi se pogled muti od travki pred očima i suza!
Zašto jednako prebiram po razlozima
Lica potamnelog od nesna, s glavom kao busen!
Zašto se trzam na svaki šum!
Zašto se bojim povratka!

Satima već razmišljam
Al' misli mi ne doneše očekivani mir.
Znači da pritom lažem,
Lažem i žalim.

Vidim: stazom kroz travu dolazi vodonoša.
Voda joj se prosipa po ramenima povijenim.
Ona zastaje i, ubravši lišća, pokriva vodu uznemirenu
Da domu ne dođe praznih vedrica.
I moje srce pljuska baš kao vedrice njene!
Kad bih ga, kao ona, širokim lišćem kakvim
Umiriti mogao
Da sasvim ne ispljuska do večeri!

1969.

Čekanje

Cele večeri
Sklopiv oči
Osluškujem i odgonetam šumove napolju.
A oni narastaju, ruše se i odjekuju u meni,
Kao u pećini nad rekom.

Al' niko ne dolazi.
Samo plaho
Šušti jabukovo lišće
I kiša
S vremena na vreme
Počne da pada brže.

Kako je slatka neizvesnost
 Ako, bar nekad, sreći vodi!
 Al' ako je, kao ova,
 Tek titraj nada zaludnih
 Onda je to samo bolno odlaganje
 I srca rastrzanje!

1969.

Posle rastanka

Biło koju čašu sad da izaberem
 – Žaljenje, gorčinu il' praštanje –
 Znam:
 Nijedna ne može zadugo
 Zameniti ljubav koju imah!

1969.

Drugovi

Doba detinjstva!
 Doba želja!
 Kako bejasmo dobri i čisti
 Ne znajući za izdaju što je svet
 Našim željama sprema!

Al' kao šaš što leti iznad njiva
 Nestaše ti dani
 I ja gledam kako drugovi mog detinjstva
 Izlazeći iz mladosti
 Stiču mir domova
 I varljiva nekakva znanja o sebi.

Ponekad se još sretnemo i uz piće
 Ožive stare priče i maštanja.
 Ali ja vidim ta lica, juče kao jezero jasna,
 Sad okićena jevtinim spokojstvom.
 I prepoznajem u pokretima
 – Nekada samo igri potčinjenim –
 Drugog nekog, okrutnijeg vladara.

Vidim da su se naučili podozrivosti.
 Od ranih poraza na licima im ostaše senke.
 I sad već
 Po tome da li im se želje ostvaruju ili ne
 Cene da li su blizu il' dalje od istine.

Vidim da su sve manje slobodni
A ne shvataju moć što ih sputava.
Nedaće i bede sve više ih pritiskuju
Ali ne odveć brzo –
Ostavljaju im dovoljno vremena da se naviknu, da se neprestano
navikavaju.

Jer, gospodarska moć – u tome je njena mudrost! –
Širi se polako, sigurno,
Onom brzinom kojom se čovek navikava na nesreće!

Isprva radosni, raspričani,
Brzo postajemo ćutljivi, daleki.

Odobravamo jedni drugima
Ali već se javlja blagi oprez u pogledima
I ja vidim kako im se
– Kao svima kojima neke stvari polaze za rukom –
Odjednom čini da o svemu znaju više no pre.

Kako tad žalim godine minule mladosti
Za koje dobismo tako malo!
Drugovi mog detinjstva
Koliko bejasmo bogatiji nemajući ništa!

1969.

Povratak

Vraćam se kući.
S mukom sakrivam nestrpljenje
Iako tek juče sam otišao
Ovim putem između rascvetalih belih trnjina.

Ništa ne prepoznajem, sve je drugačije,
Kao da godinama ne bejah tu.
Kratka odsustva, pomislih, samo zbunjuju.
Zbog sreće sam tako nesiguran.

U sretanje mi dotrčaše susedska deca,
Bosonoga, spotičući se o busenje.
Al' ne zaustaviše se kraj mene...
A i ja se mada im crte očeva razaznah,
Ne mogoh setiti da sam ih ranije viđao.

Deca, osmehnuh se, deca...
Čudno – juče samo otišao;
Grmlje se belo i sad nadnosi nad put.
Al' jedna grana šapnu: to beše davno, davno,
Neko drugo proleće je tu.

Strašna me obuze slutnja:
 Jedini ja nisam znao!
 Jedino meni
 Ništa nisu rekli!

Pojurih kući i otvorivši vrata
 Po dragim licima
 Plačući shvatih
 Da me odavno više nema!

Danas, za popodnevnog počinka...

Danas, za popodnevnog počinka,
 Sanjah ovu sobu punu razgovora i svetlosti.
 Neka nepoznata al' draga lica osmehivahu mi se
 I toliko se odjednom nakupilo radosti!

I Ona je bila tu,
 Neznana al' bliska godinama.
 Znao sam da će ostati
 I od iščekivanja ne znadoh kuda s rukama.

Al' samoća se krišom uvukla kroz neku pukotinu
 I kao da sam se odjednom obreo u grobu:
 Budio sam se, dugo razmišljao
 U sumraku koji beše već ispunio sobu.

1969.

Nekad sam imao srce...

Nekad sam imao srce.
 Malo
 Kao gnezdo od žilica.

O mesto u njemu
 Neprestano se otimahu
 Sumnja i verovanje.

Dugo je trajala ta borba.
 Mada je sumnja bila jača
 Ja sam je – sreću želeći – izgonio
 I takmaca njenog useljavao.

Kamo sreće da se nisam mešao!
 Sad samo čudnu prazninu osećam u grudima:
 Takmaca što su se o srce otimali – nema,
 A nema više ni srca.

1966–1969.

Knjiga senki

1973.

Lopov

Gle lopov preko krova
prebacuje konjsku kost
da kuća spi neprobudno
dok po njoj vršlja nezvan gost.

Al' žed' prastaru ne utoli:
osu se što dotače
i stari lopov prevaren opet
sedi u uglu i plače.

O, još jedino lopova soj
prokažen, ismejan, uklet
na prstima sećanje nosi
da je postojao svet.

Prolećna pesma

Jutros u polju surom osvanu
Prvi trnjinin žbun
Osut cvetovima belim.

Videvši ga – uplaših se.
Pomislih – utvara je!

A to Proleće
noćas iz bajke dojezdi
i pred zidinama gradskim
razape šator svoj.

2.

Proleće.

Bregovi sa šljivama u cvetu
plove...

Onom koji sanja o daljinama i putovanjima
u trenucima tim
čini se da je već otišao.

Kuća ljubavnika

Daleko u polju kuća usamljena stoji.
I kad sve usni, u pustoši noćnoj,
svetlost zaiskri u prozorima njenim.

I malo zatim, naspram njih,
siluete ljubavnika se ukažu.

Svake noći ponavljaju istu igru:
gledajući se
približavaju se polako
s rastućim, k'o prvih dana, uzbuđenjem.

Sen vetra bleđa, začuđena,
na međama zastaje i gleda.
I svetlost prozora otiče
talasima noćnog žita.

Oni i ne znaju da su odavno mrtvi
i da to samo uzbuđenost ona,
neumrla, lutajuća, što se
u isti čas k'o onda javlja
slike njenih tela gradi u kući pustoj
i otkucaje iz praha srca ispretava.

Sjaj

Šta tamo, na busenu onom,
na obronku puta sja?
Gnezdo trenutaka minulih?
Il' tajna neka vesela?

Pođem li tamo znam:
naći ću neku zaludnu majušnu stvar
komadić srče il' kopču
koju devojka neka izgubi.

Al' isto znam: gde god se zraci
tako u bescen liju
to se utvare podneva
igraju i smiju, igraju i smiju.

Marija igra

Marija igra.
Gomila gleda zanesena:
nad virom njenih bedara
blago se talasaju ramena.

I kosa vijuć se zrakom
neshvatljive oblike stvara.
O, beži, beži odatle,
ta kosa čara, čara, čara.

Al' već je kasno. Kad zâigra
bacajuć tamo amo haljina skute
ja videh da oko sebe vije
sve moje misli, sve moje pute.

I shvatih da će tom igrom brzom, sve bržom, sada već nevidljivom,
pred gomilom lakomom, bučnom,
odigrati ceo moj život.

Maločas lakomislen bejah.
Nimalo ne misleć
Prijatelju što me poseti
Poverih se na reč.

Al' pokajah se brzo:
Napolju sve blista, sja,
– Dan je proleća ranog –
A on – tajnu zna.

Ćuk

Noć.
Napev jednostavni ptice ćuka
razleže se nad izlivenom vodom.
Ponavlja se u jednakim, dugim, razmacima,
kao da slasno prati pesme svoje zvon.
Sad je dalje, sad bliže...
I uvek novi, grleni ton
sustiže
odjek što se gubi.

Al' što je više slušam
većma me ispunjava podozrenje,
i nad vodama prolećnim
osećam nečije tuđe bdenje.
Ko se drugi do Vreme
druži s pticama noćnim?
Ono se potkrada u njinu odsutnu pesmu
i svoje gnezdo gradi u njenom nesnu.

April

Predeo liči na nedovršeno platno
na kom su nabačene tek neke boje...

Pesma drozdova
(vidim je kako teče ispod perja na grlu
kao voda kroz travu),
još uvek je zbrkana, nespretna;
još uvek to je
samo sećanje na pesmu lanjsku.

Takav je uvek početak nove ljubavi:
u njemu prepoznaješ samo tragove one što je minula
koju si, činilo ti se, zaboravio.
I ti se osipaš u tuzi
a i ne primećuješ da se osipaš cvetovima.

Do kolena u izmaglici noćnoj
što se na balkonu zadržala,
nagnuto nežno, zalivaš cveće,
plamenom što lije iz bokala.

Budim se, krećem ka tebi,
al' samo trag osrebren
nazirem vrh krošnji mirnih
kuda je otišla tvoja sen.

I sve uokolo čuti
poput nesklonog mi veća.
Al' znake prisustva tvoga
ja čitam u plamsajima cveća.

Pesma koja putuje

U noći decembarskoj
razleže se prastara putnička popevka...
Počuj: njeni su tonovi tako dugi
da ti se čini –
pesma sama putuje.

To kiridžije iz erskog kraja
što prohode selima moravskim menjajuć smolu i luč za žito i so

tugu i stud rasteruju
zapevajuć na stari putnički način.

A možda to nisu kiridžije
no se vuci sa svojim trubama
oglašavaju s bregova.

Nisam siguran.
Čas mi se čini da su vuci
čas opet jasno razaznajem
napev kiridžija drevni.

A možda su vuci pojeli kiridžije i njine konje
pa sad vuci putuju
i na stari putnički način zapevaju.

U snu
nadlećem šume
kao svoje zaboravljene želje.

U sjaju odsutnom miruju one.
Al' pogle kako
na najmanji dah vetra
visinama otvaraju svoja nedra.

Noćna pesma

Budim se.
Kroz prozor otvoren vidim:
mesec kroz oblake juri
kao kroz adski dim.

S tornja crkvenog dugo izbija
neki pozni noćni sat.
I kao da se – kad nesta mu poslednji jek –
moj život dosadašnji sav
zatvori za mnom, zauvek.

Mesec se otima tmušama
budeć u srcima zle namisli.
Vetru ni traga.
Svi moji prijatelji su otišli.

Nek nikad ne sretnem čas
u kom mi beše dano
da vidim lice ljubavi
osmehnuto, al' osmeha pokolebanog.

Ja ne mogoh da shvatim
ta čudna, na licu tvom znamenja,
ali videh i plavet me gleda
ustreptalim sjajem prezrenja.

I neka čudna služba odvijaše se
tiho i muklo kao u snu.
Vidim ih: promiču pored mene
kao da nisam tu.

Neki ministranti čudni
dolaze, izlaze, opet ulaze...
Donose, premeštaju, sklanjaju
svećnjake i svete vazе.

Posluju nemo. Svečano
odzvanja kam kojim gaze.
O, kao da bi prokleti bili
da me slučajno spaze.

Ja ne mogoh da shvatim
šta se na licu tvom događa;
videh na njemu sjaj izdaje
al', nazreh, on ga preporuča.

I ne mogoh da razaznam
smisao tog tajnog bdenja.
I stajah zaboravljen, sam,
pod kupolom prezrenja.

Nek nikad ne sretnem čas
u kom mi beše dano
da vidim lice ljubavi
osmehnuto, al' osmeha pokolebanog.

Napuštena kuća

Vratih se u kuću staru.
Prvo je: doneti vedro vode s bunara.
Ložim vatru.
Spremam sebi jelo.

Kucanje u prozor:
Sused neki uđe
s opalim laticama šljiva
na kapi i ramenima.
Razgovaramo.
Otišao je.

Grabljama čistim dvorište
(zima je brlog ostavila).
Popravljam vratnice; mislim
na vetrove u mom odsustvu.

I čudno – koliko usamljen čovek
liči na nekog drevnog boga.

2.

Na zidu vidim ikonu staru:
Sv. Đorđe ubija aždaju.

Sećam se:
u detinjstvu je bilo mnogo straha.

Prošle su godine.
Smanjila se stara aždaja.

I samo u suzama očiju njenih,
malih i ružnih, poput psećih,
ja vidim odražene
povesti strašne godina dolazećih.

Most na Vardaru

Nateraše lisicu preko Vardara
da tajno mesto oda
gde je vilinska žila najslabija
gde stubove neće podrivati voda.

Neimar tad uze kost magareću
i hitnu je ka drugoj obali:
da uspeh donese preduzeću,
da bi se svodovi održali.

On još je zagledan u plavet,
još prati u letu kost...
A Vardar teče, karavani prolaze.
Vekovima se belasa most.

Neretljanske žene

Nad kanalima zalazi sunce.
 Napustivši pijačni trg
 one odvezuju svoje čamce
 crne i čudno izdužene.

Mršave, u crno zabrađene,
 razilaze se kanalima tihim.
 Veslaju stojeći.
 Služe se samo jednim veslom.

Na isturenim uskim rtovima
 belasaju se njihove kuće.
 Odmiču neprimetno brzo
 i sve su dalje jedna od druge.

Al' tamo, iza onog tršćanog ostrva,
 tajno se stiču čamci svi
 i one crne i neme
 vodom pozlaćenom kreću prema suncu.

Put u brda

Put vodi u brda i noć.
 Već su pogašene svetlosti sve.
 U brdima se rano odlazi na počinak.
 Takvo je uostalom i doba godine:
 Dani su kratki – samo dobro jutro i dobro veče.

Gdekoji meštanim još mine
 nazivajući, meni strancu, dobro veče.
 Takav je ovde običaj.
 A možda proverava da l' utvara sam il' ljudski stvor?

Put pored reke vodi u brda i noć.
 Šumovi noću toliko su gusti da usporavaju korak.
 Međutim, vodenice, uz reku stepenasto poredane,
 kao da iščekuju gospodstvo njegovo.

Put pored reke zalazi u brda i noć.
 Mesec je zelenog sjaja:
 Đavo je opet tamo u svom letnjikovcu.
 U ovom kraju je – pričali su – nekad bilo vampira.
 Al' nijednog ne srećem; više ih nema, nestali su...
 Izgleda da su i oni prolazni.

Put sve više zalazi u brda i noć.

Umrli bršljan

Bršljane umrli, uz zid slepljen,
bez lišća, odavno sav sveo,
tek kostur si onog šumnog talasa
na kome, pre nego presahnu,
pogled moj često počivaše.

Godinama te gledah.
Pratih kako si se dugo i sporo
peo ka vrhu zida
i kako si se prelio preko njega
k'o voda preko gata.

Gledah te dugo danas
prizivajući šum davni, bezdomni,
i sledeć tragove tvoje pomno.
Putevi tvog života svi
na zidu tom ispisani su, oku otkriveni.
Sve kud si hteo, sve što si želeo,
odluke sve, kolebanja, lutanja,
i snaga i nemoć
stoji sad tu,
bez laži i obmana.
Tvoj svaki korak je tu, bršljane stari,
a moji odmah tonu u nevidljivo!

Al' kao tvoji koraci na tom zidu
tako su moji razgranati negde u večnosti.
I ja se u njoj trenucima svojim držim
kao ti za malter svojim bezbrojnim noktima.

Hiljadu bljeskova! Hiljade bljeskova!
Reka kao da praznik svoj svetkovaše.
Pupoljci od sjaja na njoj se rasprskavahu,
Ptice od sjaja sa nje uzletahu!

Spavao sam na pesku.
I moje telo, hiljadama odsjaja zapljuskivano,
i samo ne odole,
i samo se razlivaše i u sjaj se rascvetavaše,
sjajem uzvrataše i sjaju se pridruživaše.

Spavao sam.
Dugo je trajao razgovor taj čudni
mog tela sa sjajem rečnim.

Udari mog srca više se nisu čuli,
al' ono pulsiraše ispod svakog odsjaja
između ovih širokih obala.

Tad duša moja, igrom tom mog tela i reke zabunjena,
napusti me
i preko mosta kamenog, odsutnog,
zaputi se prema bregovima noći.

Zaustavite je, molim vas,
i recite joj da se vrati.

Lisice predvečernje
zaustavite je
i nagovorite je da se vrati.

Vukovi na bregovima – spomenici noći,
zaustavite je
i sklonite je da se vrati.

Jer, dan već gubi svoju moć,
odsjaji precvetavaju, trnu
A kad poslednji zgasne
ugasiće se i moje srce.

Nekoliko puta u trenucima snohvatice
prenuh se nemirno
ugledav sebe u predelima
kojima već minuh.

To mi se često događa:
putevi koje sam prešao sustižu me:
kao da tren svaki
ne prolazi odjednom
no u krugovima vodenim
sve širim, sve daljim...

Prokletstvo

Ono što nekad bejaše ti
sad je samo melodija jedna, napev jedan laki,
uklet,
da nikad ne nađe zaborava,
da večno luta pokrajinama ove zemlje...
I tek što se u kraju jednom smiri, zaboravljen bude,

neko ga,
slučajno, rasejano,
u nekom drugom ponovo izmamљуje:
pastir onaj koji dokono po svom kavalu prebira,
devojka što poluglasno pevuši uz rad svoj
(nesvesna pesmice te što joj se na usnama obrela
nesvesna da l' ču je negde il' peva je prvi put)
il' prosto
vetar što se budi u pustarama dalekim.

A ti uzalud boga moliš
da breme prokletstva skine
i da zaborav podari duši tvojoj
koju raznose vetrovi vremena.

Kuće u noći

Po bregovima, između voćnjaka,
belasaju se male selske kuće.
Obdan rasute, usamljene,
noću kao da se čudno zbliže.

Uzalud dozivaš.
Utonule duboko u svoju belinu,
zaštitničku, nepristupnu,
one i ne čuju tvoj glas.

I, zagledaš li bolje u belasanje njihovo
razumeš da one, zajedno sa spavačima svojim,
po svu noć nisu tu.
Još s večeri odletele su i sad
brode predelima dalekim, neznanim...
Samo belina njihova, nestvarna, maglena,
u noći između voćnjaka, bdi.

Šuma

O šumo stara
raspevanih grana
kao da se kroz tebe naziru
sela na drugoj strani.

Al' samo razbojnik pozna
onu tvoju dubinu
do koje
ni pesma ptica ne dopire.

Vraćam se kući; opet u jedno veče
slivaju se večeri sve.
I samo rastanak od pre jednog časa
bljeskajuć iz daleka,
vraća me toku o v o g dana.

Sneg počinje da pada krupnim pramenjem
na drveće, svetiljke, ljude
i sve bi da se uvis vine...
Ali ja tek kasnije
– bio sam već na domak svoje kuće –
shvatam da je to prvi sneg ove godine.

Spavao sam sa licem na dasci vagonskog prozora.
Probudio sam se. Pogledao sam kroz prozor: Neki neznani predeo oba-
sjan mesečinom, mali beli kućerci i zvezde, sasvim nisko iza brega.
»Gde smo?... Koja je stanica?« upitao sam. Niko mi nije odgovorio. Ra-
nijih saputnika nije bilo, na usputnim stanicama ušli su drugi putnici.
»Spavali ste dugo« reče sa osmehom moj sused koji se mirno zalagao.
Pogledao sam ponovo kroz prozor: isti, neznani predeo kroz koji je voz,
iza sna se činilo tako, išao nekako drukčije.
Tad shvatih da naš voz ide po samom nebu.

Lica

Lica s tragovima prećutanih poraza,
izbrazdana mržnjom,
zavišću podsmešljivom,
lakomošću,
mučiteljskim ćutanjem...

Lica sa izrazom ptičjim,
lica k'o raskoš otrovnih cvetova,
lica kao vododerine, kao drač,
lica – kao sećanja nedraga...

O kako Bog
neiscrpno
uvek drukčije
pati u svakom od nas.

Proleće 1971.

Opet ožive sastajališta stara
I grupe su sve veće
I opet čuju se o ljubavnim uspesima priče
Hvalisanja i smeh.

Opet iza ugla zapljusnu devojke
I jedna među njima pomalo muškobanjasta,
Šalama nepresušnim
Kikot njen izaziva.

A onda se grupe razilaziti stanu
I ja vidim kako se po bregovima
Na svaki udar čekića kovačevog
Rascvetavaju grane šljiva.

A onu, čiji je dragi otišao,
Proleće – obećanje održano –
Seća na onog koji se nije vratio
I suze joj, kao cvetovi, naviru na oči.

Daljine oko grada

preminulom prijatelju

Čas predvečernjeg mira.
Kamena ograđa na kraju staze.
Dečija graja. Šetači.
Jedni se vraćaju, drugi dolaze.

Neprestano dolaze. Tu stanu
I pre nego natrag krenu
Nemarni pogled bace
U daljinu maglenu, nemu.

U tišini mislim na te. Više nema
Onog tebe. Ti sada
To su magle, vetrovi, kiše,
Daljine oko grada.

Prolazili smo kroz moravski kraj
pun svraka i prolećnog sumora;
zelenilo bregova, zimom izmučeno,
smešilo nam se setno, umorno.

A na trgovima gradića i varošica
i usput, po drumovima, na raskršćima i stajalištima
sretala nas i ispraćala
radoznanost onespokojavajuća, huda,
meštana tih nalik na ćubaste ptice.

To beše kao laka mora, kao neprekidna zrika.
Al' zagledaš li se predanije
u te poglede bludeće, znatiželjne,
u to keženje, suludo, uvredljivo,
nazrećeš da zašao si u kraj
beznadno napuštenih, zaboravljenih.

Anđeli, Mihaile, nikad ne nadleću ove krajeve,
(ne stižu ili ih zaobilaze?)
a pogled gospodnji preko njih rasejano preleće...
Pa se tu, u toj odsutnosti nebesnoj,
samo stvorenja od đavolje pljuvačke jate.

Izvor

U travi visokoj otkrih izvor jasni.
Razgrnuh bokor; spletah rasuti mlaz,
i česmu od kore leskove namestih.

Potom postavih znamenje visoko
da onaj što poljem travnim prohodi
iz daleka spaziti ga može.

Nastavljam put
spokojan, zračan, lak...
Često se osvrćem
misleć na onog što travom visokom brodi
odjednom mi dragog.

A ne znam da tamo
pod busenom onim što se nadima blago
otkucava moje srce.

Čudne misli nekad borave u meni.
No ja ih i ne primećujem
kao da su u tim trenucima one – ja.

Odveć naglo vraćajući se sebi
gubim ih

i više ih se ne mogu setiti;
samo sam još dalje od njih.

K'o rastinje tajno bujaju one
a ja posmatram ćutke
kako iz sebe nekamo odlazim.

(Ja kažem ćutke
a slutim
više ni reči nemam
koje bih mogao da zaustim.)

O kako opusteh,
– mislim u trzajima se vraćajući sebi.
Kao gostionica drumska.
K'o platan lisnati.

Ni poredenja više nemam.
Toliko opusteh
da još jedino
polje neko vidim
u kom neprobudno spim.

Legenda

Gledajuć predele ove čudno razbacane
nazreh u njima pesmu nejasnu
o ljubavnicima nekim razdvojenim
koji su toliko požurili jedno drugom, toliko su se želeli,
da su se predeli između njih, pometeni,
s njima pomešali i isprepleli.

Pa sad vekovima nikako da se odvoje od njih.
I on grleći je dodiruje njena ramena i bregove od čvoraka pocrnele
(volim tvoje čvorke veli on)
i ona grleći ga provlači prste kroz njegovu kosu i kroz drač
(volim tvoje šiblje šapuće ona)

I ona nekad, tajeć to od njega,
pita da li su jedno do drugoga stigli?
I on, ne odajući to njoj, misli:
nije li ta rujna raskoš bobica gloga i drena
krv njina živicama raspršena?

Al' odgovor ne nalaze.
Jer nikako da se odvoje od predela tih
što su se s njima isprepleli.

Pre podne.
U visinama
čaraju male ptice.
Čaranja njina nemaju veliku moć
no ako im se u lenosti prolećnoj
prepustiš olako
odmamiće ti sve misli visoko, visoko,
i glavu ispuniti
plavetnilom.

Noćas sam opet snio
dragost moju, kuću moju staru,
ali u nekom drugom,
sasvim neznanom kraju.

Svu noć na meni jezdila mora,
U neznan, nedođin padah.
A onda iz tmuša izroni
belina njena kao nada.

Koliko puta želeh da se vratim!
Koliko puta ti si snila
da ja sam jabuke one grana
što ti se cvetna u okna svila.

Kako, o kućo vidarice,
do brega ovog doplovi?
Da li to moje o povratku sne
daleko zaneše noćni vetrovi?

Ti ćutiš. Prozora osmehnutih
jutarnje kosove slušaš.
A oni pevaju: noćas sam umro;
taj pramen beli je moja duša.

Miholjsko leto

Koje li pozne raskoši!
Odlazak skori sluteć
sunce kao da pokušava
svu svetlost svoju
u lišće da izlije.

Pogledaj bregove:
platan je u ogrtaču rujnom, zvezdolikom,
kao buktinja gori divlja trešnja
a kraj puteva setno se zari lipa.

I svako drvo
– grab, jasen ili breza –
drugačije
u jesenjem mnogoglasju peva.

Neko kaže:
kad god se naša susetka
sprema na put u Lurd
vreme je tako lepo.

Česma na ulazu u varošicu
imala je glavu jarca.
Sad je tu glava lava
(sa zvekirom!?)

Gde je bila kovačnica
sada je most,
a kovačnica je tamo
gde je bila trešnja.

Trešnja?
Gde je trešnja?

Od starog vinograda ostalo je
samo nekoliko breskvinih drveta.
(Suvu lozu ložili su dve zime).

A u vrtu iza kuće
u mojoj stolici obrasloj ladoležom
sedi neki kostur.

Prolećni dan.
Drumom truckaju se čeze
i ždrebe zeleno, bez uza,
juri naporedo s majkom
kušajući slast trčanja.

Vetar
koji maločas videh na reci
travi se sad umiljava.

Jabuka što raste kraj puta
radoznalo prolaznike zagleda
krupnim svojim cvetovima
kao dobrim, dobrim očima.

A moja sestra,
ovog proleća u devojče stasala,
krišom boji nokte.

Budim se prisećajući se dugo
gde sinoć zakonačih.
San mi se razbi, a još je dugo do rasvita.
Kroz prozor vidim
deo nekog nepoznatog sela,
gomilu kuća, česmu kamenu, drveće,
osvetljene prejakom svetlošću
s mosta nekog koji tu grade.

Kao ostrvo izgubljeno u vaseljenskoj studi
učini mi se – u času ovom poznom
kad misli smrtonosnu jasnoću dobijaju –
ovaj neznani, neugledni kraj.

Prekriveni tamom, izmaglicom i šumom reka,
spavaju okolni bregovi
umorni od postojanja svoga koje nikud ne vodi.
U sobama, iza zastrtih prozora,
spavaju ljudi i s njima
onaj čutljivi, nasleđeni smisao dana njihovih.

A ubogi ovaj kraj
lišen tople, umirujuće tame,
kud gleda, šta čeka?

Skupljajući se u postelji toploj
– u času ovom poznom kad misli smrtonosnu jasnoću dobijaju –
Ja šapućem: oprosti, ‘prosti,
al’ reči se ne odvajaju od suvih usana,
mesto njih samo, po lišću opalom,
čuju se koraci studi: oprosti,... ‘prosti.

Pamtiš li ono veče posle pljuska
u starom begovskom parku?

K'o sad da čujem one ptice tri
što se dozivahu u tami
premeštajući se po visokim krošnjama.

(Nismo im znali imena,
al' ja sam se sećao da se iste
javljaju i kod nas
obnoć, posle kiše).

Sećaš se: pošli smo za njihovim glasovima.
Al' oni behu sad u krošnjama iznad nas,
sad dalje, pred nama, a onda
negde daleko u zaleđu.

To behu tri anđela, kažeš ti.
Ti si ih videla?
Ne, ali s a d znam da oni behu.
Jedino na njih sećanja su tako jasna.

Putnikova pesma

Svi nekud putuju.
Svako cilj neki ima.
Ovčari putuju svijajući stada
prema zelenijim bregovima.
(Pogledaj: sa svirkom kreću u – bespuće
vukuć sa sobom svoje suđe
i čudne saonice – kuće).

Pečalbari putuju u zemlju obećanu.
Torbari tražeći kupce za robu neprodanu.
Grešni – u manastire daleke
tražeći oprost za svoje grehe.
Lovci – nejasnim tragovima
za lisicama, risovima, dabrovima.

Cigani, opet, mislim da putuju
jer kad su u pokretu lakše
planove za krađe snuju.

A ja, o zemljo, kud idem?
Odlazim li ili se vraćam
u krajeve koji me pamte?
Ili to samo sen moja korača, korača
jer hodeć dugo zaboravlja te?

Park

Kroz stari park, ogoleo, pust,
da skratim put, pođoh.
Letos tu šetah spokojno,
a sad samo minuh glavnom stazom,
brzo koračajuć i zaziruć ne malo.

Decembar je, znam, i sad sve
– golo drveće, nestanak boja, sećanje
na spokoj i graju letnju –
nemir izaziva.

No, meni se čini da nije sve u tom
već da još neka druga, neznana sila
koristi jesen
da vlast svoju proširi.

Srce

Svu noć je srce nad krajem usnulim
k'o voda na gatu šumilo, oticalo.
Svu noć mi, kroz san, odavalo
neke tajne, nekud me zvalo.
A kad mu se činilo da mu ne verujem
u sjajne izloge dalekih gradova
k'o bljesak se bacalo!

Onda u zoru, na drumu začuh
kola volujska: neko je u grad poranio;
po rogovima se nahvatala rosa,
a psić kolski, za osovину vezan,
trčkara dok se točak okreće...
Prolazila su dugo, oporo,
i ja slušajuć
okretanje točka
tegobno, podrugljivo,
razaznah u njemu hod Zemlje
i čuh je kako srcu govori
koliko zaludni su pokušaji njegov.

I srce drhat obuzima.
Jer kako slab je njegov glas
a kako nepregledna ova plavet tišine
što se pomalja iza bregova zemlje.
Al' ti je ne slušaj, srce moje,

i ne stišavaj svoj glas.
Pogledaj:
već prve male ptice, laste, senice, vrapci,
uzleću u netaknutu vedrinu
da letom se i pesmom zgreju.

Veselost

Kakva se to muzika bliži?
O da li sam to ja?
Plavet se smeši lakomisleno,
reka raskalašno sja.

Otkud ta promena čudna?
Do juče sumorno, tromo,
srce iznenada posta
na smeh i igru lakomo.

Što tuga opustoši
najpre naseli čama;
potom pristiže i đavo
sa svojim svadbenim kočijama.

Probudivši se nejasno osetih
da buđenjem čudno opustih.
Više se ne sećah sna;
činilo se samo da celo jutro
sjaj neki odlazeći vijah
al' ga ne dognah, ne vratih.

Dan je osvajao sve više.
Ali ni svetlost njegova plaveća, šumna,
ni graja njegova ojačala
ništa ne izmeniše.

I ja već ne podozrevah
da san ovaj jutarnji
mesto nekog stvarnog rastanka bejaše,
da se oči neke neznane
što dosad s blagošću gledahu na moje postojanje
okrenuše od mene zauvek.

Ptice

Spokojna, nepresušna
pesma ptica u živicama.
Moje misli dugo lebde u njoj
mešajući se sa njenim prelivima...

Odjednom
cijuk žalobni
i perje se rasu po grmlju:
kobac.

Kako se brzo stvorio!
Ne znam da li je došao iz šume
ili iz mojih misli.

Vrt

Ništa ne prepoznajem.

Drukčiji ukus ima voda izvorska.
Drugi je po krošnjama
raspored boja jesenjih.
Sa drugog mesta u grmlju
javlja se slavuj.

Vidim:
ovde sam zaboravljen.

Beše proleće rano.
Poljane, šume i brežje još tmasti, suri
samo put živicama rascvetanim, belim, obrubljen:
nisam ni primetio kad sam se zaputio njime
k'o tajnim prolazom sna.

Dugo sam išao.
Al' oči nigde dugo ne ostaju
no nespokojno blude dalje
zalud pokušavajuć da se u belilu granja skriju,
zalud od tmina okolnih tražeći zbeg.

Htedoh već da se vratim
no tad,

pogled na grm jedan rascvetani
(nimalo drugačiji od ostalih)
sjajem mi nekim tajnim
zaseni oči i slike ovog sveta
izbrisa iz njih sve.

I iz latica koje već ne razaznavah više
izroni polako
lik Bogorodice
u tihoj i zarnoj jasnoći.

O Majko Svetlosti! prošaputah, Majko Svetlosti!
Podari životima našim
izvesnost neku višu
od nade i sna!

Al' ona osmehnu se:
ne traži više no što je
i sam stvoritelj umeo da im da!

I tiho u sjaj utonu...
I sjaj je bledeo lagano
dok od njega ne osta
samo grana u cvatu, bela.

I oči sad gledaju granu cvetnu.
I grana svojim laticama moje oči gleda.
Oboje hteli bi dalje od tih pogleda,

oboje bi da prodru do dna.
Al' ne nalaze jedno u drugom
više od nade i sna.

Izvor

Preko starog lišća zvezdolikog
po dnu izvora popadalog
zrake i seni treperave
zajedno s vodom slivahu se.

Htedoh uroniti dlanove sastavljene
(pažljivo da bistri spokoj ne remetim)
ali odjednom osetih sebe čudno:
kao da tu gde stajah ja
bejaše samo sećanje na me.

Videh svoje lice
na dnu međ jasnim proticanjem
živo obraćeno amo:
kao da moja duša gleda
preko izvora tog sjajnog
svoj odraz u vazduhu zemaljskom.

Zeleni konj

Kako se, o konju moj,
tvoj hrbat i tvoj vrat
zatežu u luk, u val,
što me odapinje, baca,
u mesečevu dalj.

Negde uz drum izlokan, strm,
zamreće zvonki bat
i u neki bokor il' grm
klonuće smrtno umorni vrat.
Al' sad je galop tvoj
tek odjek i odsjaj
i zemlja ne stiže da pamti
kopita tvojih doticaj.

I ja se svijam sav
uz tvoju grivu i bok
al' gledaj: ispred nas
drum se svija uz breg
i oni kad i mi
učine valovit skok
i brzo, brže no mi,
jure u nedoseg.

A voda prolećnih zvon
k'o duša plašljivih hod
plavi zaspali kraj.
I iskri skriven sjaj
i priča srebrn šum:
moj konj je samo travni hum
na kome jezdi moja sen
držec se za busen.

Zalutav u predelima neznanim
tumarah bespoštedno trošeći snagu.
Činilo se: nađem li put
snaga će se odjednom vratiti.

Al' zalud beše sve.
Shvatih da neko nevidljiv pokušava
srce da mi umori
i sedoh ukraj puta.

Tad pristiže me neznamac taj
(loše odeven i prašnjav)
i reče da ide kud i ja.

Pričljiv bejaše i veseo;
uskoro zaboravih umor, netragom nesta nespokoj.

Međutim, prolazili smo nasipom nekim
između poljskih voda
i ja, videvši naše prilike odražene dole,
shvatih, jedva to sakrivši:
anđeli ponekad uzimaju izgled zemaljskih prolaznika
a ne znaju da im odraz
ne može nebeski lik da zataji.

Da l' voda zemaljska zazire
da lažno im ruho odslika
il' ono samo za nju ne prijanja?

No dok sam mislio o tom, zagledan dole,
nisam ni primetio da su planine ispred
drugih oblika i boje,
i da se u mom pogledu nastavilo
prelivanje neke druge vode.

O velika vodo, velika gospodo,
ostavivši nepokrivene kuće,
nadvladavši umor, odolevši izdajama,
svečano izbegavši da ne dopadnem tamnice,
tebi dođoh!

Nekad su drugim krajevima
bljeskali moji trenuci – pesak raznobojni,
i tajne mi u snu lice dodirivale.
Ostavih sve.

Kroz šume i godine neprohodne
tebi dođoh!

Kako si znala o velika vodo, velika gospođo,
da me provedeš kroz šume,
da mi pošalješ tvog trsja šum,
da mi kroz san pošalješ svoj sjaj?

Kako si znala da neću zalutati,
da neću sustati na putu,
da neću izdati, da neću skapati,

da neću tamnice dopasti,
da neću sagraditi kuću
s prozorima okrenutim jugu?

Svi su se nekud razišli, svi su nekuda stigli,
ja, velika vodo, velika gospođo,
tebi dođoh.

Idući, licem osećah, dodirivah, tvoje daleko prelivanje.
Ne znadoh
da l' mi to san neki nasmešeni na obraze sleće,
il' licem dodirujem samo sjaj
nekog širokog nemilosrdnog mača?

Ni sada ne znam.
Znam da povratka nema.
Pesak je vratio boje
a tajne – ptice zelenih kolena – odletele su.
I evo mene pred tvojim licem
o velika vodo, velika gospođo.

Kraj ovaj sav obasjan,
Što mi se, kad izadošmo na vrh, ukaza
– Mada ga nikad ranije ne videh –
Beše neshvatljivo poznat.

Život moj sav, shvatih,
– To je taj kraj!
Ja bejah u tami
A on – obasjan.

Koliko sam bdeo nad njim,
Mislio na svaki dan,
A on sve vreme bejaše
Osmehnut i odsutan.

Levi kraljevi

1977.

Predgovor

Leto je sezona lubenica,
Jesen – jabuka parmenica,
A zima zvana čiča
Sezona snega i – priča.

Tada sve bake i staramajke
Počnu da pričaju bajke...
Tada svi dedovi, uz umne opaske,
Počnu da pričaju skaske...

I ja sam pokušao...
Al' videh da nisam vičan
U izmišljanju priča.

Zato pustih reči
Da se sastaju, rastaju i stiču
I da umesto mene
Izmisle neku priču...

Pogledajte šta su one sve izmislile...

Reči pričaju priče

Princeza i drvodelja

Nekada davno, davno,
u vreme starostavno,
u nekom veku burnom
pomalo opskurnom
i nekulturnom
živeo je jedan car.

Imao je krunu po meri
i, po običaju, tri kéeri.
Sve tri, i nehotice,
bejahu lepotice.

Al' to je bilo doba
raznih strašnih spodoba
i još su postojale
aždahe sedmoglave

i druge pojave
s one strane jave.

I jednog dana (bio je mesec maj,
car je sa svitom pio čaj)
nebo se iznenada stami
i dolete jedan zmaj.

Svi povikaše: »Ua!« i »Iš!«,
»Poteci!« i »Drž' ne daj!«...
Al', najmlađu i najlepšu princezu
odnese gorski zmaj.

Car za izbavljenje kćeri
odredi poznatu cenu:
onom ko je oslobodi od ale
daće princezu za ženu...

I sve što uz princezu ide:
pola carevine pride,
dvorce, zamkove, bašte
i druge stvari iz mašte.

Al' ne pomakoše se velikaši
i hrabri carski vitezovi.
Mačevi su im visili tužno
k'o repovi, k'o repovi.

Ni prstom ne mrdnuše
banovi i velmože.
Svi su čuvali dobro
svoje dragocene kože.

Samo se carev drvodelja
(taj, što bi se reklo, prvi s kraja)
odluči da okuša sreću
i princezu otme od zmaja.

Brzo brašnjenice za put peče,
pakuje stvari ponajpreče,
i sedla neko kržljivo ždrepcē
pravo pravcato konjsko žgepcē.

Putovao je tamo-amu,
gore-dole, klaj-klaj,
i svud se, svud raspitivao
gde obitava strašni zmaj.

Čak na planini Starom Vlahu
nađe sedmoglavu aždahu

koja mu reče: »Princezu dobija
ko me pobedi u šahu!«

I partija poče...
Šah, šah, šah, šah!
Šah-šeh! Šah-šeh-šuh!
A aždaha se znojila i dahtala:
»Ah, ah! Uh, uh!«

U dvadesettrećem potezu
drvodeljja dobi princezu!
Pa sa njom, uplašenom,
svrnu u jednu kafanicu,
za sebe naruči rakijicu
a za princezu – kabezu
(da se sredi).

Princeza reče:
»Nadala sam se nekom princu
na paradnom konju sivcu,
al' ti si aždahu pobedio
i moju ljubav zavredio!«

I obisnu mu se oko vrata
strasno, k'o u vremena stara,
i poljubi ga dvared, trired
(što beše samo kapara).

Sav je pretrno drvodeljja
kad ga je poljubila carska kćerka
(jer iako beše drvodeljja
ne beše drvendeka).

Car je, po običaju,
pokuš'o da izvrda:
počeo je da ševrda
i da nešto zdola-zbrda
izmišlja.

»Zar jedan selja, drvodeljja,
po zvanju – prvi sa začelja,
da dobije moju kćercu,
u zlatu, svili i nercu?«

Ipak je ispunio obavezu
i dao drvodelji princezu
jer – carska reč se ne poriče.

A tu nas negde zatiče
i kraj ove priče.

Podmlađivanje kralja

U zemlji Tintirimintiri
pre leta tristatri
živeo jedan kralj.

Zvali su ga »Čvrsta ruka«,
bio je silnik, srca tvrda,
bio je bahat i rogobatan
i pomalo nemilosrdan.
Uh! Uh! Uh!

I bila jedna guščarica
što je sa puno pompe
nosila haljetak od cica
i velike drvene klompe.

Kad je video guščaricu
kralj navrat-nanos
oseti veliki ljubavni zanos.
Ah! Ah! Ah!

Al' ona pokaza
u više mahova
da joj nije stalo
do kraljevih »ahova«
baš ni malo.

Kralj je saleće,
voli je sve žešće,
al' ona neće
i sve češće neće
ni da čuje.

Ni da čuje za starog i debelog kralja.
Jer, imala je ona svog kozara
i od njih ne beše lepšeg para
nadaleko.

Zato kralj odluči
da postane mlađi, vitkiji,
i za njeno oko pitkiji
kako tako.

Probao je čarobni nar
ali je ostao star.
Probao je veštičji napitak
(nimalo, nimalo pitak!)

al' da l' je postao vitak
veliko je pitanje.

Jednog dana, dobi poruku tajnu:

»Želiš li mladost sjajnu
otići kriomice
do stare vodenice
ujedno i valjarice
što sukno i čoju valja
za izradu kraljevskih halja
svećanih!«

U gluvo doba, kriomice
kralj ode do valjarice
gde nađe kozara Pavla
prerušenog u đavla
vrlo vešto.

Kralj reče:

»Slušaj me, rogati,
učiniću te bogatim.
Ja želim mladost i to trajnu,
primeni veštinu tajnu«.

A Pavao reče:

»Kroz ove maljeve
propustio sam mnoge kraljeve.
Lezi evo ovde«.

Kralj leže...

Kad počese maljevi
po leđima kraljevim,
po leđima kraljevim,
po leđima kraljevim
kralj posta mek k'o čoja
i reče: »Gušćarica je tvoja!«

Još stoji stara vodenica
ujedno i valjarica.

Još žito melje, sukno valja...

A na potoku što je kreće
odjekuje pesma pralja
o podmlađivanju kralja.

Tako se to zbilo, pre leta tristatri,
u zemlji Tintirimintiri.

A Tintirimintirljani – to svi znaju
sa svojim sirotim kraljevima
malčice grubo postupaju.

Car i razbojnik

Godine hiljadu i neke
car Karlo, ne znam koji po redu,
napusti svoj dvor u Toledu
i krenu u lov.

Al' ponese ga lovački žar:
sledeći neki trag
on zađe u šiprag
neki vrlo pust.

Jedan lupež koji se tu krio
ču da u čestaru nešto šuška
pa viknu preko opuška:
»Predaj se ako ti je mio
život!«

Car se obrecnu ljuto:
»Ko mi to divljač plaši?
Ko se to drsko šali?
Pitam se samo da li
znaš ko je ovde?«

Lupež se zacereka:
»A ko je tamo?
Voleli bi da znamo
i to veoma«.

Car reče:
»Mi, po milosti božjoj, Car,
Vrhovni Zapovednik Vojske
i Verski Poglavar.
Je li ti jasno?«

Razbojnik reče:
»Znači da vas je veći broj!
Car napred, ostali stoj!
Inače biće svašta«.

Car Karlo šta će, kud će,
otpasa mač glavnokomandujućeg,
skide brojanice crkvenog poglavara
pa iz tog čestara
izađe na proplanak.

Lupež povika:
»Care, care

vadi pare!
Samo brzo«.

Car brzo izbaci kesu
i ona muklo zvecnu.
Lupeža slatko lecnu
zvuk zlata.

»Sledeći!« dreknu lupež.

Car se, preplašen i zbunjen,
vrati natrag u žbunje
i šta će, kud će,
pripasa mač glavnokomandujućeg
pa stupi na proplanak.

I već sledećeg časka
mač sjajni iz Damaska,
mač sjajni iz Damaska,
s balčakom od dragulja,
s balčakom od dragulja...

»Sledeći!« dreknu hulja.

Car opet šta će, kud da se dene,
natrag u žbunje krene,
uze brojanice skupocene
pa u cenjenom svojstvu crkvenog velikodostojnika
stupi pred razbojnika
grabljivog.

A on viknu:
»Ajd' Velečasni
brzo se izjasni
šta imaš?«

Car reče:
»Imam biserne brojanice
i dve-tri voštanice
za svaki slučaj«.

Lupež dograbi brojanice
(reče da sveće neće)
i nesta vrlo smesta
u šumskoj tmini.

Posle se hvalio družini
kako je cara i dve velmože
opljačkao do gole kože
samcit sam.

Princeza

Bila je jednom jedna lepa princeza.

Sve su princeze lepe
al' ova nadlepša sve:
bila je lepa, lepa
skoro k'o cvet.

Provodila je dane
čitajući viteške romane.
Ponekad je na pijaninu
svirala neku setnu sonatinu
i pogledala u daljinu...

Pogledala je u daljinu
k'o u stranicu romana
i izgledala, izgledala
svog viteza bez straha i mana.

U međuvremenu
prosila su je dva-tri grofa
puna nežnih strofa
i dva-tri barona.

Bila su joj sklona
i dva-tri kralja
ali sumnjivog sjaja.

(Zato se vajka kraljica majka:
»Kakvo je ovo vreme?
Kakva je ovo bajka?
Današnji kraljevi
sve neki levi.
Nema kralja da valja«.)

Konačno, jednog dana,
dojaha vitez bez straha i mana.
Bio je lep i hrabar
(član reda »Okrugli sto«!)
ali, kao svi konjanici,
imao je noge »O«.

Vitez reče: »O!«
lepotom princezinom zanet.
Princeza reče: »O...«
al' žalosno.

»Šta da se radi?
– reče vitez mladi. –
Hvala na društvu.
Izvinite na dosadi.«

I pođe...
Al' princeza mu se vinu oko vrata
i šapnu, mimo plana:
»Ma nema veze, viteže,
niko nije bez mana«.

Princeza Hoću-Neću

Bila jedna princeza
kći nekog bogatog kneza.

Iako beše malecka govorili su joj »Vaša Visosti«
i druge fraze što se po dvorovima sreću.
A potajno, potajno su je zvali
Gospođica Hoću-Neću.

A zašto, moliću fino?
Zato što je uvek odgovarala
Hoću-neću.

Pita je, recimo, knez:
»Hoćeš li sa mnom na turnir
da se diviš viteškoj smelosti i umeću?«
A ona odgovori:
»Hoću-neću, hoću-neću!«

Pita je kneginja majka:
»Hoće li sa mnom u šetnju
moj mali đavo?«
A ona jednom klimne
a jednom odmahne glavom.

Ili je zovu drugarice:
»Hoćeš li s nama
da beremo poljsko cveće?«
A ona opet hoćeneće.

Knez se nervira:
»O što nas okrećeš?
Il' hoćeš il' nećeš?
Ne postoji treće«.

A kad je stasala za udaju
i postala Plava Dama,
dama što srca slama,
tek nastaje prava drama.

Dolaze vitezovi mnogi,
svi plamte kao slama,
a ona se, na užas dvorskih dama,
igra sa bračnim ponudama:
»hoću-neću, hoću-neću«.

Sve dok neki veseljko,
veseljko sa razdeljkom,
ne prođe puteljkom
pored dvora.

Princeza istog časa
zaboravi finoću
i viknu:
»Za njega hoću!
Hoću-hoću!«

Na krajnjem severu

Na krajnjem severu,
u večnoj zimi,
žive Laponci i Eskimi.

Žive u oskudici krajnjoj
veoma, veoma trajnoj.

Jer tamo, otkad se pamti,
ima samo belog snega i belih santi.

I medvedi su tamo beli,
hteli ne hteli.

Na krajnjem severu
(pored belih noći i belih breza)
prosto je neizbežna
i jedna Snežna Princeza...

Al' evo priče:
Ta što je stanovala
u blizini polarnog kruga
zavole jednog princa s juga.

Njega i nikog drugog
mada je očito
da nisu jedno za drugo.

Jer je od princezinih uzdaha
taj princ iz južnih krajeva
stalno kijao i šmrcao
i pio mnogo toplih čajeva.

A princezi je, opet,
od njegovih uzdaha toplih
pretila stalna opasnost
da jednostavno okopni.

Ne, oni zaista nisu jedno za drugo!
Ne ide pa ne ide
ledeni sever sa žarkim jugom!

Al' oni se i dalje vidaju,
ljubav drže u tajnosti.
Na tom krajnjem severu
vole krajnje krajnosti.

Pesma jednog zmaja

U ljubavi baš nemam sreće:
nijedna me princeza neće.

Uzdrhtim čim vidim neku princezu,
pri šiću ili vezu,
kako širi lepezu,
il' kako igra polonezu.

Ne mislim na brave i reze,
rušim sve ispred sebe...
I bežim sa princezom,
sa njenim vezom, lepezom i polonezom...

Mada su te princeze – stvorenja bez veze.
Pominju neke prinčeve, veridbe, obaveze
i druge stvari bez veze.

Šta li u njima nalaze?
Pojeo sam tri princa taze
i ako bi me neko pito
reko bih da nisu ništa naročito.

Kad kralj zaželi da putuje inkognito

Kad kralj zaželi da putuje inkognito
tu je stvar jednostavna, laka:
oslobodi se kraljevskih halja
i preruši se u prosjaka.

A prosjak kad želi da putuje inkognito?
Šta njemu raditi valja?
Oslobodi se rita i traljja
i – preruši se u kralja.

Reči pričaju istoriju

Opsada Beograda

Jednog leta, početkom ove ere,
do Beograda dopre strašan topot
i svi mišljahu: to se potop
s istoka približava.

Nije objavljeno ništa zvanično.
Ali uskoro dvojica ribara
dotrčaše vičući panično:
»Najejda varvara! Najejda varvara!«

I očas ledine kraj zidina
i pet okolo gradskih atara
pritiskoše horde Slovena,
Huna i Avara, Skita i Tatara.

Ratnici divlji, plavih brada,
obučeni u razne kožurde
gledahu požudno
u pravcu Belog Grada.

Prozbori njihov vođa
(sav rogobatan i rogat):
»Tu mi miriše na bogat
plen«.

...

Ali, k'o morski vali od hridina
tako se od gradskih zidina
odbiše horde napadača.

Jer, stanovnici Belog Grada
zatvoriše gradske kapije
od neke tvrde japije
verovatno hrastove.

Kapije dobro zamandališe
i još ih iznutra podupreše
tako da se one odupreše
kad varvari na njih upreše
vičući »O-ruk!«

A i zidovi kameni
odgovoriše svojoj nameni:
izdržaše tri juriša
iz pravca Niša
i tri bure i navale
iz pravca Avale.

Tad vođa Varvara viknu:
»Počinje iscrpljujuća opsada!
Počinje odsada
pa nadalje.

Hteo sam reći:
biće to opsada
bez ikakvih ograda
vremenskih!

Kad vas izmore žeđ i glad
predaćete mi Beli Grad
bez borbe!«

Ali žitelji tog grada
imali su pune ambare,
imali su rimske bunare,
imali su razne konzerve
a i druge rezerve
prehrambene.

I imali su dobre nerve
(što je vrlo važno).

Divlji dođoši se tada
podeliše u manje grupe,
složiše koplja u kupe,

razapeše šatore i šatre
i zapališe mnoge vatre
na ledinama oko grada.

Tako poče opsada.

...

K'o malo ostrvo u moru
stajao je opkoljeni grad
a nad njim strašne pretnje:
razaranje, žeđ i glad.

U prvo vreme trajale su sitne čarke.
Isprobavane su ratne varke
(»okreni-obrni«, »nauznak« i »porebarke«).
U prvo vreme trajale su sitne čarke.

Nomadi su pravili merdevine,
verali se i pentrali uz zidine
i obraćali se odbrani
rečima nimalo biranim.

Al' žitelji Belog Grada
prosuše na njih pomije
(mada se to ne pominje
u istorijskim spisima).

Onda vojska nomada presta
da se uz zidine lomata
i da juriša na gradska vrata.
Nasta nerešeno stanje ili pata
karte.

...

Žitelji Belog Grada
podnosili su opsadno stanje
manje-više i više-manje
dobro.

Opsadenim građanima
ništa ne beše strašno.
Čak su i nestašicu
primali skoro nestašno.

Jednu je računicu imala gradska posada:
čekala je da se javi dosada
prateća pojava svih opsada.

Iz iskustva su znali:
ko izdrži dosadu
dobio je opsadu.

Znali su i da strpljivost
nomadima nije u krvi
i da će zato prvi
početi da se dosađuju.

Bili su u pravu.

Oni ubrzo počеше da se maju,
ne umejući da se skrase...
Počеше i da gundaju
neki glasno, a neki za se.

Vojskovođa im govoraše:
»Neka se svako još malo strpi
i obuzda sebe i svog ata
jer je pitanje dana, možda sata,
kad će se otvoriti gradska vrata!«

Oni što u to nisu verovali
i nisu mogli da se strpe
uviše kopite konja u krpe
i napustiše logor krišom-kradom.

...

A oni koji su ostali?

Pošto su se smrzli ispod šatora
(ili pod vedrim nebom, k'o stepske zverke)
počеше da prave kolibice
a neki, bogme, i kućerke.

Svako je razmišljao ovako:
»Dosta sam zebo
spavajući pod vedrim nebom.
A i kad je bilo oblačno
ni onda mi, jamačno,
ne beše mnogo toplije«.

Malo po malo svi se okućiše;
a onda počеше i okućnice
da obrađuju.

Dojučerašnji nomadi
(čak i divlji Tataři)
postadoše vredni i radini
baštovani, vrtlari i ratari.

Jedni su gajili paprike (šilje i boboške),
drugi patlidžane (crvene i plave),
treći zapatiše kokoške (graorke i pirgave).

Gajili su takođe
kelj, kelerabu i rotkvu,
cveklu, karfiol i mrkvu
i naravno kupus
(koji umalo da upus-
tim).

A vojskovođa je besneo:
»Dođosmo li grad da opsađujemo
i ljute bojeve da vodimo
ili da kvočke nasadujemo
i da piliće izvodimo?

Gde su vam lukovi i strele?
Gde topuzi i sablje britke?
Zar koplja služe za pritke
boranijske?

Pošto bojeva gotovost
svakog dana opada
odlučio sam i naređujem
da se diže opsada.

Sedlajte brze atove,
pritegnite kolane!
Još ima zamkova i gradova,
Još prostora za osvajanje!

Bićemo opet 'Bič božiji!'
Bićemo opet strah i trepet!
Slušaćemo vetar daljina a ne lepet
pernate živine«.

Ali, svi ratnici
(čak i divlji Skiti)
rekoše da su siti
skitnje i ratovanja.

Videvši da je u manjini
vođa uzjaha svog ata
i odjezdi ka staroj postojbini
negde tamo, iza Karpata.

...

Tekli su meseci, dani, sati...
Strpljivo je čekala posada
da nomade napokon zahvati
očekivana ubistvena dosada.

Ali ni da se mrdnu varvari
(k'o da su dali neki zavet!)

i zato gradski poglavari
sazvaše Veliki Savet.

Predsednik Opštine reče:
»Preživeli smo mnoga iskušenja,
izdržali smo mnogu opsadu
jer smo bolje od neprijatelja
mogli da podnesemo dosadu.

Al' dođe još jedno proleće,
sa juga pirka zefir
a oni piju kumis i kefir
i nikud im se ne žuri.

Šta više: grade kuće
i bave se poljoobradom!
Znak da nemaju nameru
da prekidaju s opsadom
u doglednoj budućnosti.

Jednom našem uhodi
izjavio je jedan nomad:
'Čini mi se da smo onomad
dojezdili'.

Opsada se, dakle, nastavlja
a narod jedva sastavlja
kraj s krajem.

Preostaje nam (pod brojem jedan)
da jurnemo na njih smelo
i nađemo sigurnu smrt
pod kišom otrovnih strela.

A druga je mogućnost
da se nemoćno zgledamo
i da se naprosto predamo
na milost neprijatelju«.

Premda s velikom tugom
građani se prikloniše ovom drugom
rešenju.

Istakoše zastavu belu
i gradska vrata otvoriše širom...
A kroz njih navališe bivši ratnici
– s povrcem, voćem, jajima, sirom...

Umesto očekivanog pustošenja
i urlika varvara nalik zveradi
sav grad ispuni pijačna graja
gakanje gusaka i druge peradi...

Kosovski boj

U Srbiji, pre šesto leta,
vladaše neki Laza;
žena mu se zvala Milica,
a Kruševac mu beše glavna baza.

Hiljadutrizaosamdesetneke,
u dvorištu manastira Studenice,
Laza je sa svojom svitom
jeo uvozne grčke lubenice,

kad stiže neki turski katana
pa, pošto pročisti grlo,
reče da ima pismo od sultana
poverljivo strogo vrlo.

»Peki! Peki!« – reče mu Laza –
»Kako si? Jesi li vredan?
Ima li koja kriška viška
jer čovek je sigurno žedan?«

Zatim pred plemstvom bledim
razmota pismo turskog cara
al' reče: »Ne, ne вреди
ne vidim ništa bez nočara.

Neka studenički iguman
– čovek učen i uman –
sultanovo pismo pročati
da vidimo kol'ko je sati!«

Iguman uze Muratovo pismo
i poče da tumači one kuke:

»Od Murata... sina Orhana...
osvajaća celog Balkana...
knezu Lazaru, na ruke...

Od bitke kod Pločnika
nisam imao počinka...
Doveo sam iz Male Azije
nove delije i gazije...

Razapeo sam čador
na sred polja Kosova...
Šaljem ti objavu rata
po ministru inostranih poslova...

Sakupljaj hitno vojsku...
spremaj se za odlučnu bitku...

odmah po primitku
ovog pisma...

Požuri...
čekaju nas junačka dela...
A dotle – srdačan selam!«

...

Sa obe strane reke Sitnice
(male i dosta plitke)
stajale su dve vojske
čekajući početak bitke.

Turci zasviraše u zurle,
zalupaše u tepsije i džezve
(»Nateraćemo u bekstvo Đaure
pomoću buke i dževe!«)

Ali, sa srpske strane, iz hiljadu svirala,
odjeknu neko kolce
i ta je svirka Anadolce
veoma iznervirala.

A usred svirke neki Srbin
(odvaljen od brega, jači od bika)
stupi pred turske čete
i štade da ih čika:
»Čik, Turci, čik!«

Turci su molili puni straha
(iako ih beše triput više):
»Ma nemoj, prika, da nas čikaš,
to nas potpuno urniše!«

...

Jedan poznati letopisac
ostavio je ovaj podatak:
Turci su prvi izgubili nerve
i izvršili strašan atak.

Ali Boško, sin starog Juga,
hrabar k'o soko, lep k'o slika,
stupi tada pred Anadolce
sa četom ljutih oklopnika.

Ha! – viknu vitez Boško
i dimiskija mu sevnu u ruci...
»Opasan dušman! Opasan dušman!«
graknuše prestravljeni Turci...

Laza naredi peharniku:
»Otvori bure župske plemenke!«
A Murat je vrlo nervozno
grickao kikiriki i semenke.

Al' hrabrog viteza Boška
– sačekaše iza čoška
i dični oklopnici
razbežaše se u panici.

»I vi ste junaci« – reče Laza –
zreli ste za »Staro gvožđe!«...
A Murat se smešio zadovoljno
čupkajući župsko grožđe...

...

Na scenu u tom trenu
istupi Srđa Zlopogleđa
i prema Turcima krenu
sevajući ispod mrkih veđa.

Povika neko mlado Ture
(što prodavaše klaker i bozu):
»Viđao sam tog Srđu na vašarima
kako izvodi neku Hipnozu!

Sklanjajte mu se s očiju!
Spasavajte se što hitnije!
On pogledom obara ptice u letu,
naročito one sitnije!«

»Opasan dušman! Opasan dušman!«
graknuše Turci u horu
i staše puni strave
da beže prema Crnom moru...

...

Al' nije primetio strašni Srđa
da mu se prikrada neka rđa;
i nije čuo Zlopogleđa
kad mu viknuše »Pazi, leđa!«

Pogibe srditi Srđa
i Turci se povратиše od straha,
pa pominjući Alaha
krenuše ponovo u napad.

Laza povika bodrog glasa:
»Napred, o deco gordog Rasa!«

Ali, potomci stare Raške
i dalje napredovahu – unatraške.

...

A na obližnjoj planini
jedan je čoban čuvao stoku
i letimično posmatrao bitku
da bi bio u toku
dogadaja.

Zvali su ga Miloš Kobilić
(jer je nađen kod konja na paši).
Bio je hrabar,
a pomalo i neustrašiv.

Kad vide srpsku vlastelu
kako kreću u Kidavelu
on reče: »E Miloše,
stvari postaju prilično loše!«

Pa se s planine sjuri
(onako obučen u ovčje kože).
»Opasan dušman!« graknuše Turci
»Spasavaj se ko može!«

Nastaše džumbus i tarapana,
firtutma i opšta bežanija...
»Alah il alah« zapevaše hodže,
»Juri nas Miloš Bedevija!«

...

Al' Laza kaza: »Milošijo,
dobro si im pete potprašio!
O tvojoj junačkoj desnici
već ode pevaju pesnici!«

Al' Milošu se na čelu
skupiše oblaci tmasti
pa reče: »Te pesmopevce
tužiću za uvredu časti!
Skroz se pogrešno peva
jer ja sam, kneže, levak!«

»Ma dobro, Kobiliću...« poče Laza...
»Obilić, kneže, Obilić,
od prideva 'obilno'.
Znaj da si me sad ozbiljno
uvredio.«

...

U turski tabor puštena je buva:
»Kod Đaura se nešto kuva.
Miloš Bedevija, hrabri rslan,
hoće da pređe u islam!«

Ako ne laže ondašnja štampa
Miloš je još istog dana
stigo do Muratovog kampa
i zatražio prijem kod sultana.

Ali janičari iz garde
ukrstiše halebarde:
»Imaš li zakazano
il' si onako bano?«

Pomoli se mladi Bajaza
(sultanov sin iz sedmog braka)
pa reče: »Ma ko to džaka
kad spavam?«

A kad Miloš spazi Bajaza
on klimnu glavom i pokaza
da ga puste.

Miloš uđe u čador
krijući blagu nervozu...
»Sedi, mladiću!« – reče sultan –
»Hoćeš li jednu bozu?

A možda kosovsku lozu?
Il' neku drugu rakiju?«
Tad Miloš iz potaje
potegnu svoju čakiju...

...

Svaki se Turak lecno
na vest da je Miloš recno
sultana.

Nastade strašna halabuka...
A Miloš poput vuka
pardon! poput kurjaka
jurnu u horde Turaka.

Probijao se celog dana
kroz šumu turskih jatagana...

Tek uveče, kod nekih vrba,
naide na jednog skrivenog Srba.

»Dodi ovamo!« – pozva ga Miloš.
»Nema od čega da se plašiš.
Reci mi samo kako naši
napreduju?«

A vojnik promuca
(jer mu se u grlu nešto steže):
»Beže, moj viteže, beže!«

Miloš povika u očaju:
»Strašno greše, strašno greše...«
Htede da se uhvati za glavu –
ali glave tamo ne beše.

...

»Ovo je početak kraja!«
– reče Laza,
pa se oslobodi carskog sjaja,
baci krunu i zlatne toke
i preobuče u neke džoke.

Neki vele da je Bajaza
uhvatio i pogubio Laza...

A drugi kažu da je uz Moravicu
otvorio privatnu kafanicu.

Na njegovoj firmi je, da skrene pažnju,
bilo naslikano prase na ražnju.

A pismeni su mogli i natpis ovaj da spaze:
»KOD LAZE – SVE JE TAZE!«

Marko Kraljević i Musa Kesedžija

Hiljadutristadevedesetšeste
– vele hronike stare –
neki Musa Kesedžija
siđe s planine Šare.

Kako siđe s planine,
poče da krši propise,
da zameće kavgu
i menja lične opise.

Bio je strah i trepet,
prvi za gužvu i tarapanu.

Na kraju i samom sultanu
poče da preti.

Pričao je jedan bojadžija
da mu se hvalio taj Kesedžija:
»U crveno me oboj,
ako sultana na dvoboj
ne izazovem i sredim!«

Poslaše na njega četu askera
al' ih ta ljudeskara
k'o od šale rastera.

Krenuli su na njega
i ljuti janičari
al' su se poneli
k'o najobičniji paničari.

Konačno, Prvi Vezir
(kom je oko usta lebdeo prezir)
reče da bi s tim u vezi
imao nešto da kaže.

I kaza:
»Samo Kraljević Marko
(kome u našoj bajbokani
neveseli protiču dani)
može da sredi tog Musu!«

Sultan reče: »Šta da ti kažem?
U principu se s tobom slažem.
Al' znaš li da u ćuzi
svašta gamiže i puzi?
Zato opravdano strepim
da su ga već akrepi
smazali.
I zato se bolje ne lepi
za tu mogućnost«.

Al' vezir siđe u bajbok
pa iz memle i mraka
izvuče Kraljevića Marka
na svetlost dana!

Pregledaše ga doktori
i poslaše u Nišku banju
jer beše u lošem stanju
zdravstvenom.

Dojučerašnjem sužnju
ukazivahu svu pažnju,

da uđe u formu
i popravi kilažu.

Kad je malo kovarno,
odvedoše ga na divan-kulu
gde je sultan nemarno
pućkao na dugačku lulu.

Sultan mu pokaza da sedne
pored njega na sofu
i reče blagim glasom:
»Želiš li jednu kafu?«

Marko bejaše dirnut
i reče suznih očiju:
»Može, kako da ne,
al' moliću malo gorčiju«.

Sultan upita samilosno:
»A zbog čega ti beše zglajzno?
Ma dobro, to je prošlost
i više nije ni važno«.

Pa reče: »Biću kratak.
Imam za tebe jedan zadatak.
... No, sve će ti detaljno
objasniti Prvi Vezir.
A bićeš i sa mnom u vezi
u slučaju potrebe«.

...

I Marko krenu na put.

Jezdio je bez mnogo žurbe,
uglavnom – lakim kasom;
a nekad je išo i peške
da bi Šarca napasao
pored drumu.

Jednog se dana zaustavi
nedaleko od Debra,
pa založi vatru i pristavi
pasulj i suva rebra.

»Ah« reče Šarac –
»kraljevske gozbe u Prilepu
predstavljaju sad samo lepu
uspomenu.

Ja ću da prilegnem,
da malo otkonjošem,

a ti me probudi
ako iskrane nešto loše«.

Marko je taman zapržio pasulj
i istranžirao rebarca
kad ču rzanje Šarca
vrlo uznemireno.

»Ma zašto ne spavaš?«
povika Marko na Šarca.
»Kog me đavoljeg jarca
uznemiravaš?«

A Šarac reče:
»Okani se pasulja
(tetovca il' gradištanca?),
pogledaj malo tamo
u pravcu onog klanca!«

Kad Marko vide ko dolazi,
podidoše ga dva-tri žmarca
za razliku od Šarca
koji ostade miran.

Utom pristize Kesedžija,
sav u ožiljcima od rana,
a na grudima mu – zmija
tetovirana.

Marko naizgled nonšalantno
srknu malo pasulja
pa reče: »Reci šta te tišti?
Šta te i gde žulja?«

Musa je najpre sjahao s vrančića
i na jedan kamen seo
pa reče: »Da li si sreo
Marka Kraljevića?«

»Video sam ga poslednji put
na praznik svetog Tripuna
a otad su prošla tri puna
meseca.«

»Ucvikao si, Marko!« – nasmeja se Musa –
»Izgubio si se od zorta,
pa lažeš na pasja kola,
muntaš me i fortaš!

U hiljadi bih te poznao
mada si se grozno
izmenio«.

»Ma ko se plaši« – reče Šarac.
»Imao je trenutnu krizu,
al' sad je sve u redu
i bolje da mu blizu
ne prilaziš.«

Al' Musa se obrati Marku:
»Čit'o sam u nekim novinama,
a kružile su i priče,
da si pogino na Rovinama
u borbi protiv vojvode Mirče«.

»To su izmišljotine i priče!«
reče Marko.

»A šta to radiš?« zainteresova se Musa.

»Dosadila mi hrana suva
pa reših malo pasulja
čorbastog da skuvam.«

»Zar jedan bivši kraljević
jede tu hranu sebara:
čorbuljak u kome pliva
par mršavih rebara?«

»Probaj pa onda reci!«
– naljuti se Marko
i kutlačom mu nasu
punu zemljanu času.

Musa se prvo naroguši
(jer Markov ton ga žacnu)
ali kad srknu jedared, dvared
on zadovoljno mljacnu:

»Slušo sam da si hrabar,
(i cara si dogno uz duvar!)
al' da si takav kuvar
nisam znao«.

No kad sve pokusa
uozbilji se Musa:
»Dovrši«, reče, »pasulj-čorbu
pa da otpočnemo borbu!«

»Ma ostavi me«, reče Marko,
»jer sav sam na tri čoška,
nemam džeparca ni troška
nit volje da se koškam«.

A Musa reče:
»Čujem da si se hvalio

u niškom bifeu 'Doboj'
da si u formi dobroj
i da ćeš me na dvoboj
izazvati!«

»Ja to rekao?« začudi se Marko.

»Rekao si, rekao si, Marko.
Zato sad posrči
čorbu od tih reči.«

»Ma more, Musa, mani me,
mani me i mini me.
Šta si se navrzo?
Obiđi me!«

»U istom bifeu reko si kafedžiji:
poruči onom Musi
ima da nagrabusi
kad ga sretnem.«

»Časna reč, Kesedžija,
slag'o te taj bifedžija.
Bio sam u bifeu 'Doboj'
ali nikakav dvoboj
nisam spominjao.«

A Musa reče:

»Ne zamajavaj me, Marko.
Ne drndaj vunu, ne češljaj liku!
Zar ti nisu davali med i mleč
da popraviš krvnu sliku?

Zar te nisu poslali na banjsko lečenje?
Zar ti nisu davali jareće pečenje?
Zar nisi svako jutro pred begovima
trenirao s teškim tegovima –
sve da bi nadjačao Musu?

Nemoj da zapetljavaš stvar,
da okolišiš i duljiš.
Pokušaj da se opasuljiš:
Musa je pred tobom!«

A Marko reče:

»Pa da!
to jest... pa šta?«

A Musa reče:

»Pipni ispod džemperiške
da vidiš šta su miške!
A ti mi ličiš na knjiške
moljce.

Što si obećao
ono što ne možeš izvesti?
Da ćeš me tući na megdanu
i stražarno privesti?«

A Marko reče:

»Priznajem da si fora,
da si razbacan i razvijen
al' pričaš, bratac, k'o navijen.

Da se izvučem iz bajboka
ja sam im svašta obećav'o,
a ti sve primaš zdravo
za gotovo.

Obeć'o sam da ću te srediti
il' nešto tome slično
al' protiv tebe lično
velim ti, nemam ništa.

Sklon sam mirnom rešenju
ali ti sve kvariš.
Što si navalio da se biješ?
Što zaoštavaš stvari?«

»Ma ne znam šta mi je« – ražalosti se Musa.
»Stalno dolazim u sukob.
Svi mi idu na nerve.
Sa svima bi se tuk'o.

Čudim se samom sebi,
jer bejah ćudi pitome...«
»Polako, polako!« – reče Marko –
»A otkad si primetio te simptome?«

»Pa otkako sam se, jesenaske,
sa planine sasuljo.
Otađ me sve nervira.
A evo i ti, s tim pasuljom.«

A Marko reče:

»Ti imaš psihičke smetnje.
U svemu vidiš skrivene pretnje.
Svi su ti krivi, na sve si kivan,
pa zato postaješ agresivan
i uopšte vrlo nezgodan.

Sve je to iz razloga
što si promenio sredinu,
što si napustio planinu
na kojoj si bio srećan.

Nisi našao svoje mesto.
Asocijalan si i neprilagodljiv.
A na planini si se osećao
kao riba u vodi«.

A Musa reče:
»Da znaš da si u pravu,
Vraćam se na planinu Šaru
iz ovih stopa«.

Matija Gubec

Hiljadupetstosedamdesettreće
(bila je zima i veliki smetovi)
do Beča stiže vest:
pobunili se kmetovi.

Ćesar se baš kupao u sauni
kada je stigla vest o buni
pa reče: »Nek se ne stvara uzbuna
jer možda je sve to samo zabuna
a ne prava buna«.

Al' glas se brzo prone:
seljaci ubijaju barone.
I drugi se glas pronese
– napastvuju baronese
(što je bila laž).

Uskoro golub pismonoša
donese telegram u kljunu:
»Situacija loša.
Seljaci digli bunu«.

Stigoše i druge vesti
s nekoliko novih detalja:
seljaci pale zamkove
i izabrali su svoga kralja!

»Imenujte mi tog rođu
koji izigrava njenog vođu!«
naredi ćesar.

»To je opasan bandit!« reče Prvi Kancelar.
»Naoružan je do zuba.
Ime mu je Matija,
a prezime Gubac.
Gobec ili Gubec.
Tako nekako.«

»Ma znam čoveka!« – reče car.

»Je li to ban Matija
što beše simpatija
caričina.«

»Ne, nije taj!« reče Kancelar.

»Ma znam čoveka!« – ponovi ćesar.

»To je onaj fratar Matija
kom se po zemlji vuče mantija
pa mu se samostanska bratija
stalno smeje.«

»Nije ni taj« – reče Kancelar.

»Njin kralj je običan kmet.
Svraća u 'Prešernovu klet',
a okružuje ga svet
golja i odrpanaca.«

Ćesar naredi:

»Neka krenu čete oklopnika
pod zapovedništvom moga zeta,
nek u ognju uguše bunu
i kazne tog drskog kmeta.

Nek primerno kazne tog rođu
što izigrava njihov vođu
da slične ideje ne bi prođu
imale u masama«.

...

Al' Gubec bez straha i pijeteta
sačeka vojsku carskog zeta.
(Zvečala je oklopnička limarija,
čulo se »Isuse i Marija!«)

»E kome dadoh ćerku« – reče car –

»i pola carstva u miraz
kad me – pardon za izraz
tako nasanka«.

I dodade sa puno sete:

»E moj zete, moj zete!«

Pa pozva kontra-admirala
(koji mu ne beše nikakav rod)
i reče: »Uzmi admiralski brod
i najbolju mornaričku regimentu
pa rasturi tu bulumentu
bundžija i galamdžija!

Zaradićeš lako Orden Zlatnog Runa.
Jer, čujem, dragi her,
da si ti maher
za gušenje nemira i buna«.

Ali admiral reče: »Ja sam spreman.
Zamisao je mudra, nema zbora.
No, tamo nikakvog mora
kol'ko ja znam nema.
Imam ja bolji plan!«

...

U logor kmetova stiže vest:
Njegovo Veličanstvo Ćesar
poreklom je običan tesar!
Zato mu srce plače
kad vidi kako tlače
sirote kmetove.

I zato im u presudnom momentu
šalje gardijsku regimentu
i Zlatnu Povelju
na najfinijem pergamentu.

Kmetovi su vikali: »Živeo Ćesar!«
i bacali kape u nebesa...
A onda odjednom, moj zemljače,
zapucaše puške kremenjače...

...

Admiral posla vest:
»Dovoljna su bila tri plotuna
da bude ugušena buna.
Zarobljene seljake
vešamo na divljake.

Što se tiče vođe
njega smo uhvatili živa
baš kad je pokušao da se samoubije
pomoću otrovnih gljiva«.
(Ovo je, takođe, bila laž.)

Ćesar naredi: »Tom prijaju,
tom caru u ovčjem runu,
stavite na glavu gvozdenu krunu
veoma usijanu!«

...

Na Trgu »Svetog Marka«
velika se masa skupi.

Behu tu grofovi i baroni,
opati i biskupi.

Prelati i nadbiskupi
(da ne pominjemo obične fratre)
stajahu pored vatre
u kojoj se žarila kruna.

Sitni trgovci i zanatlije
iz raznih esnafa i cehova
gledahu kako pomoću mehova
dželat raspaljuje ugljevlje.

Kako pomoću kovačkih klešta
(s dugim, dugim drškama)
vadi krunu iz žara –
da kruniše seljačkog cara.

Poneše krunu ta klešta
sa dugim, dugim drškama
i sva je masa drhtala...

O grozna, grozna klešta
sa dugim, dugim drškama.

»Da vidimo kako će da se drži
kad kruna počne da ga prži!
Kol'ko mu duboko hrabrost seže
kad željezo počne da ga žeže!«

Dželat prinese krunu neobičnu
(o, grozno usijanje belo!)
stavi je na Matijinu glavu
i povuče naniže na čelo
(to grozno usijanje belo!).

Kroz te duge trenutke
svi su plovili ćutke,
jedino se neke gugutke
oglasiše u nekoj krošnji.

A Gubec?
Gubec izvadi duvankesu
iz svog suknenog gunja
i iz nje istrese malo duvana,
bolje reći duvanskog trunja.

Pa to malo trunja
– na zaprepašćenje okoline –
poče polako da nabija
u lulu od pečene gline.

Pa onda s krune usijane
skide jednu slepljenu žišku...
Dugo je premešto u ruci tu žišku
baš k'o da traži neku knjišku
reč.

Onda zapali lulu, povuče dim
i zagleda se u kolutove plave
ne misleći na kolut usijani
što mu je stajao oko glave.

U mukloj, mukloj tišini,
na drugom kraju trga
oglasi se gradska luda
(zvaao se, mislim, Grga).

Zasvirao je u svoju trubu
i viknuo gromko: »Buna!«
svi se okrenuše u strahu
a on povika »Vuna!«
i pobeže.

Stevan Sindelić

Godine osamsto neke
velika se vojska slegla
oko brežuljka Čegra
blizu Niša.

Povika turski vojskovođa:
»Ej, Srbliji, da se zna,
nas je tušta i tma
a i neki više!«

Kad videše vojsku strašnu
Srbi veliku plašnju
osetiše.

I pobegoše niz polje
brže-bolje.

Jer ništa im drugo ne bi pomoglo:
ustanika bejaše mnogo malo
a Turaka malo mnogo.

Samo Sindelić Stevan
đavo bi znao zbog čega
ostade na vrh Čegra.

I nastavi da puca
iz svojih topova od trešnje
na Turke koji sve bešnje
jurišahu.

Kad mu nesta fitilja
usuka junačke brkove
i njima nastavi topove
da pripaljuje.

Tek kad je brke potrošio
Turci se malo osokoliše
i šanac njegov opkoliše
vrlo oprezno.

»Predaj se, Stevane!«
– pozva ga paša Musa –
»ako ti je mila rusa
glava«.

A Sindelić mu reče:
»Dođi da je odsečeš!«

(Tako mu skresa
iz samokresa.)

Turci jurnuše u besu
da ga sabljama raznesu
na komade.

Hiljadu jedan Turak
uskoči u njegov šanac
i tu nasto krkljanac
sveopšti.

Ali Sindelić iz kubure
opali u jedno bure
hrastovo.

Opali bez imalo straha
u bure puno praha
tojest baruta.

Ej, kako je puklo!
Na grane solunskih palmi
padali su delovi čalmi.

I car u Carigradu
uhvati se za bradu
da ne padne.

Napoleon Bonaparta

Reče Napoleon Bonaparta:
ne sviđa mi se svetska karta.
Gledajte: zemlja Francuska –
kao suknjica uska.

A carevina Rusa
– sva široka i drusna.

I skupi veliku klapu
da menja svetsku mapu.

Pobedi Italiju i Prusku
i krenu na zemlju rusku.

A ona sasvim pusta
– nigde nijednog Rusa.

Stigoše i do Kremlja
– a Rusa nema pa nema.

Odjednom, iz jedne busije,
iskoči pola Rusije...

Bonaparta stade da bega
al' ispred njega – sneg do snega.

A ispred njega – snežne pustinje
i nigde, nigde nijedne prtine.

Prognaše Bonapartu iz Evrope,
na svetu Jelenu, u žarke trope.

Dobro su mu došle tropske klime
– da se zgreje od ruske zime.

Dečaci

Crnotravci

Zidari iz Crne Trave
Širom sveta su slavni.
Posebno za visokogradnju
Tu su jednostavno glavni.

Svi su dečaci Crnotravci
Vešti s mistrijom i libelom,
I svi, čim malo poodrastu,
Napuštaju rodno selo
I razidu se po svetlu belom.
(Jer crnotravske njive nisu plodne
I godine tamo nisu rodne.)

Zidari iz Crne Trave
Zidaju fabričke odžake
Visoke i vrlo prave
Zidari iz Crne Trave.

I gde god nešto
Visoko i vratolomno prave
Crnotravci se jave.

A zašto Crnotravci
Toliko vole visine?
Zašto zidaju dimnjake
I ine visoke građevine?

Jer mogu iz velikih visina,
Azurnih, vrtoglavih,
Videti svoje kućerke
U dalekoj Crnoj Travi.

Dečaci iz plemena Mau-Mau

Kraj vulkana Krakatau
živi pleme Mau-Mau.

Iz kratera tog vulkana
po imenu Krakatau
čuje se huka, čuje se buka
i strašni glas: BAU! BAU!

Al' su hrabri svi dečaci
iz plemena Mau-Mau,
ne boje se Bau-Bau.

Dečaci iz Konga

Dečaci iz Konga
po ceo dan
udaraju u bubnjeve
zvane tam-tam.

Tikvu za vodu, sud od gline,
 šuplje drvo, baobabov panj,
 dečaci iz Konga začas pretvore
 u čudni instrument zvani tam-tam.

Po ceo dan
 čuje se tam-tam.

Oni ne troše mnogo reči
 jer svakom je jezik bubnjeva znan.
 Udarac il' dva u tam-tam
 zamenjuju »Zdravo« i »Dobar dan«.

Kad neki dečak zaluta u džungli,
 on se ne oseća izgubljen, sam,
 jer stići će brzo njegovi drugari
 ako triput udari tam-tam.

Kad nekog dečaka napadne lav,
 on sedam puta udari u tam-tam
 i sa svih strana pomoć stiže
 jer je jezik tam-tama znan.

Kad učitelj nekog lekciju pita,
 on samo dvaput udari u tam-tam
 što prevedeno, otprilike, znači:
 »Lekciju znam, znam-znam«.

Kad bih imao tam-tam
 nikad se ne bih osećao sam!

Dečaci sa Kube

Dečaci sa Kube
 na tropskom se suncu peku,
 al' briga ih što se peku
 jer šećernu trsku seku.

Svaki dečak sa Kube
 u govoru pomalo vrska
 jer mu je neprestano
 u ustima šećerna trska.

Ah, što je slatka
 ta šećerna trska,
 slatka bez ostatka
 od korena do vrška.

Nije samo slatka
 ta šećerna trska

nego tako lepo
u ustima rska!

Jednog dana, zabranjeno je državnim dekretom
svim dečacima s Kube da jedu šećernu trsku
jer nađoše da zube kvari.

Ali pošto se na Kubi sve stvari prave od šećerne
trske dečaci su se snašli: pojeli su sve svirale,
sve drške od kišobrana, sve dedine štapove i sve
druge drške od šećerne trske.

Jer je tako slatka
ta šećerna trska,
slatka bez ostatka
od korena do vrška.

Nije samo slatka
ta šećerna trska
nego tako lepo
u zubima rska!

Moj deda o pronalazaču bicikla

Postoje pronalazači
raznih korisnih sprava
al' onaj što je pronašao bicikl
taj je zaista bio glava.

Ranije sam po duvan
satima do grada kasko,
a otkad imam bicikl
odem i vratim se čakskom.

U sedlo se lako vinem
i hrabro sečem krivine...
Tek sada, pod starost,
stekoh pojam brzine.

Truman je bio uman,
Tesla je bio glava,
al' jedino ocu bicikla
pripada zaslužena slava.

Unuci mu ne znaju ime.
Pit'o sam i učitelja
al' on nije čuo
za ovog slavnog izumitelja.

Uči ih račun i zemljopis
i istoriju starog veka,
a ne predaje životopis
ovog zaslužnog čoveka.

Svima čast, čest i slava!
Al' onaj je jedino glava
u kome je prvo nikla
divna ideja bicikla.

Kako poziraju životinje

Kako poziraju životinje

Jedan fotograf putujući

stiže u neku oblast divlju
i istaknu firmu šalozbiljnu:
»NA ZNANJE ŠUMSKOM ŽIVLJU!
NAŠ FOTO-ATELJE
ISPUNJAVA VAŠE ŽELJE.
SLIKE POJEDINAČNE IL' GRUPNE
ZA ZVERI SITNE I KRUPNE«.

I mušterije navališe...
Povazdan iz Kodaka starog
izleće tica crvenperka...
Jer svaka zverka
želi da se fotografiše.

Fotograf pučka lulu
sličan nekom matrozu,
opominje zveri da ne zveraju
već da zauzmu pozu.

Neko je bojažljiv i skroman,
a neko osion.
Neko je u gestu loman,
a neko bahat k'o slon.

Neko je drvendekast,
boji se da ne ispadne glup.
Drugi je siguran u sebe
i ima slobodan nastup.

Nekima su opet
svojevrsne prirodne poze.
Drugima precioze.

...

Prvi se slika lav.
On zauzima pozu
karakterističnu za carsku lozu:
Svaki je pokret po planu
(on čuva carski prestiž!)
ima grivu onduliranu
k'o Luj Četrnaesti.

Medved je vrlo gospodstven.
Sve sa visine merka.
I pronosi se šapat:
To je uticajna zverka.

Tigar se trudi da zauzme pozu
koja izaziva strah i grozu.
Nosorog jednako bulazni
kako će da proburazi
tamo nekog.

Lisica u svoju pozu
unosí smešnu nervozu
i popuši celo paklo.
Šimpanzo stavlja ruku na usta
k'o da mu se nešto omaklo.

Magarac se trudi
da deluje produhovljeno.
Mamut – da izgleda savremeno.

Paun se pravi skroman.
Krokodil čita
neki sentimentalni roman.

Pavijan pozira viseći na repu.
Kengur – s rukama u džepu.
Slon svira saksofon,
A bizon je veštak u stepu.

Prasac se slika u stajaćem odelu
(i još obuče košulju belu).

Vuk se fotografíše
U nacionalnoj srpskoj nošnji
A slavuj – u lisnatoj krošnji.
(Smatra da je krošnja njegova nošnja.)

Sova obavezno trepne
 (Smeta joj prejako svetlo).
 Koza se slika k'o sobarica
 S keceljom, pajalicom i metlom.

Mišu se sviđa poza
 Činovnika iz »Doza«.
 Jarac obavezno dođe
 u pratnji nekoliko koza.

...

Jedni paze na pozu
 A drugi više brinu
 za lepu pozadinu.

Tako se konj nilski
 Naslanja na nameštaj stilski,
 A kamila zahteva da se vide
 u drugom planu piramide.

Golub se slika u srcu
 Kao na razglednici
 Za uspomenu i dugo sećanje
 Voljenoj golubici.

Jedni se smeškaju, drugi smijulje,
 Treći kikoću na sav glas.
 Samo zec strepi da mesto ptičice
 iz aparata ne iskoči – pas.

Jeste li jeli urme sa Karaburme

Jeste li jeli urme
 sa Karaburme?
 Jeste li jeli naranče
 iz sela Male Ivanče?

Znate li onog kita
 iz Pančevačkog rita,
 one pume
 iz Lipovačke Šume,
 onog pingvina iz Tutina
 i nilskog konja iz Glogonja
 u Banatu?

Kažu mi: Ma idi, beži!
 Nema urmi na Karaburmi.

Ni govora o kitu – u Pančevačkom ritu.
Još manje o nilskom konju u Glogonju.
Tamo oni ne žive
jer im ne prija klima
i bilo bi im zima.

A otkud – velim ja –
bizoni u Arizoni,
otkud krokodil u reci Nil,
otkud kojoti u Dakoti,
otkud banane baš iz Havane,
otkud mandarine iz Kine?

Nije tu važna klima
nego je važna rima.

Mali pas

Ima jedan mali pas
(žut, tršav,
borben stav)
Av, av, av.

Al' zalud mu borben stav,
zalud što je ljut, prgav,
kad mu »av«
sav piskav
nikakav.
av, av, av.

Nijedan zec ne haje
kad on zalaje,
nijedna mačka ne beži
nego veli: »Zaveži!«
Av, av, av.

Stog on sad
po dan vas
vežba glas
po dan sav:
av, av, av.

Duva vetar miris-av,
niz Dun-av plovi spl-av,
polje ravno, a drum pr-av
a daljina k'o vešpl-av,
av, av, av.

Uskoro će doći čas
kad će i on steći glas
kao pravi pseći as
bariton ili bas:

AV, AV, AV.

Zec i pas

Zec jednog psa
strogo pogleda!

Al' preko dogleda,
preko dogleda.

Zec sa govornom manom

Doziveo sam strasnu traum
Kad su u nasu sumu
Dosli lovci da love
Nas sirote zecove.

Zalajase kerovi strasno
I grmnu lovceva puska
I vidite rezultat:
Poceo sam da suskam.

Za mene kao zeca
To je velika nesreca
Jer svi drugi zeci
Pravilno izgovaraju reci.

Odlucih zato da se lecim
Da pravilno govorim reci
Da mi se ne smeju zeci
I ceo rod pseci.

Ovako vise ne ide!
Sutra vec – casna rec! –
Idem kod psihijatra
Da vidim sta on smatra.

Slike i saglasja

1980.

Mariji

Selske slike

Novogodišnja bajka

Sused kiti trem leskovim krstom
i ispisuje kredom iznad dovratka:
»SREĆNA NOVA 1979.«

Novogodišnja poslanica s radija,
priče
o bogojavljenjenskoj svetlosti.

Al' novo jutro je kao i jučerašnje:
crno drveće, crne ograde,
gačci iznad kamenoloma...
I nešto snega
– tek toliko da još jasnije ocrta našu bedu –
obnoć je palo.

Crno drveće, suve travke,
gačci, svrake,
nešto snega.

Odjednom zalutali glas nečijeg petla
prekrije ceo kraj bojom nekog srećnijeg doba
i sve opet ispuni verom.

Šumadija, goli februar

Šumadija, goli februar
U očima posle prolaska
– boja cigle,
boja nedovršenih kuća,
plamen životnih sila,
Šumadija, goli februar

Šumadija, goli februar
Jedino hrastove šume još drže svoje lišće
iako je pet nedelja posle Božića
Šumadija, severac, februar

Boja cigle,
zimski boja hrastovog lišća,
plamen života, osujećenost,
Šumadija, goli februar

Hladna, prljava voda
što se preko gušćijeg perja
sliva.

Vetrovi i kiše
rastaču parolu o napretku
ispisanu belucima
na brdu ponad sela.

I hladna prljava voda
preko masnog perja se sliva.

Ljuto drvo – izdanak bede
buja u dvorištima mnogoljudnim,
kraj vlažnih zidova pećina-kuća,
iznad našeg povinovanja.

Bratstvo što se zaklinje u Pedesetoknjižje
– lakomo, osvetoljubivo –
vrevom se brani od dolazećeg.
Njino istoglasje tmulo
sad jača, sad jenjava.

Neko kaže:
Prva četiri dana neće biti glasa pevajućeg,
samo glas zboreći.

Laka pohota nagađanja
širi se pokrajinama.

Tragovi u polju

A na snegu koji bi u polju osvanuo
otkrivah sijaset čudnih tragova.

Zar toliko stvorova prebiva u retkom grmlju,
u obrvama polja?

Izjutra gledah taj splet izukršteni
male šiljate papke (jareće?),
mala kopita,
šape troprste, petoprste,
kandže dvokrake, trokrake, sedmokrake čak!

Ko je koga gonio, ko se kome prikradio,
ko je bežao, trag zavaravao,

ko je ljubavnog partnera čekao, mamio,
a ko se – za opasnost neprikosnoven – samo igrao?

Koje su stope utamanitelja, koje begunaca?
Koje ljubavnika, koje grabljivaca, koje
igrača i svirača poljskih?

Sve se tu ispreplelo: smrt, ljubav, igra, san.

Dan nikad odgovor ne može da nam da.
Njegova svetlost je samo za čuđenje.

Nedelja.

Celog dana
psić trči drvoredom
do kapije i natrag
al' niko ne dolazi.

Nedelja:
u šatrama pored drumu
– svadbe.
(Šatre se mogu iznajmiti.)

Put obrubljen kućama
liči na veliku stonogu.

Kuće prljavoplave,
kapije išarane.
(Da l' šarama nekog prizivaju
il' se od nečeg brane?)

Večernji selski biciklisti
jezdeći naporedo
razgovore
o ljubavnim uspesima vode.

Odgovori zakasneli
sustižu jedan drugi:
odgovor pomami
stiže odgovor sumnji.

Dugo ne mogu da zaspim.
U selu Skeli
zavijaju prapsi.

Noć

Utihli su
dozivi
s onu stranu reke.

Gasi se vreva poljskog življa.

Umukle su u bagremaru
bube
kojima krila služe za svirku.

Shvatam
– zahvaljujući pticama i psima –
dolazak noći je veliki događaj!

Sva lica isto izbrazdana,
sipki pesak, stare misli,
a voda,
uvek isto,
zalazi u udubljenja na obali.

Al' krošnje su u stalnoj pomami
i žene se, u svojim naumima,
usuđuju
s gipkošću i nehajem.

Stalna uznemirenost reke
samo je deo večnog spokoja.
Duhovi događanja radije
u ženama i drveću borave.

Vašar

Kraj zadužbine-česme
vašar teče.

Devojke i mladići –
gipkost što probijanje kroz mnoštvo,
što majanje, susrete i mimoilaženja traži,
gipkost što tek u vašarskoj gomili
može da se utaži.

Igra – štura, bez muzike,
bez veštih, sitnih koraka.

Samo nešto teškog trupkanja
i zveketa jevtinih narukvica.

Ima i zabave, i uzbuđenja
– u posmatranju čoveka sa zmijom,
u veštačkoj vrtoglavici,
u draženju divljih životinja.

Glave porodica, sasušene žene;
deca i žučni starci;
prilike bespućem obeležene;
pticoliki; stanovnici žbunja, obrva sraslih;
oni što traže leka il' pokoru;
i oni što borave u blizini vlasti.

I uvek isto
od onog dana
kad neki bog na sve što postoji
baci prokletstvo
pokazivanja.

Večernji nemir poljskog življa
i ceo kraj k'o da vri
a između svega, u dugim razmacima,
komešanje reči nalik na stih.

Vekovni lavež selskih pasa,
popaca posvećenih odziv tih,
i retko, iznad tog mnogoglasja,
nejasan zvuk, možda stih.

Poplave dana a j e d n a noć,
sjaj zvezda okorelih, zlih,
i retko, u dugim razmacima,
varljivi susreti reči, poneki stih.

Predveče, lasno klizi pero tvoje

Predveče,
lasno klizi pero tvoje.
Kafana u predgrađu,
bilijar pocepane čoje.

Predveče
laste-skoroteče.
(Jedan nebeski čas pripada samo njima.)
Neko proriče:
duga i hladna biće zima.

Predveče
lasno klizi pero tvoje.
Anđeli
koristeći uzlazna vazдушna strujanja
odlaze na nebo.

Večernje šetnje

Šetnje, šetnje večernje
po mermeru odzvanja zrnje,
zvona zvone za večernje,
šetnje, večernje, šetnje.

Šetnje, šetnje večernje
bele košulje znak vere,
već bez zavisti šume česme,
večernje šetnje, večernje.

Večernje šetnje, večernje,
parkovi puni graje dečje,
laste se skupljaju na tajno većanje,
večernje, šetnje, večernje.

Gradska luda
s divljenjem gleda
vatrogasna kola.

S platana
šmrkovima obaraju gnezda.
Nad Bulevarom Revolucije
uznemireni
vijuju se gačci.

Mali prosjak
na pločniku pred Poštom
krišom zeva.

Stanična spikerka
poraženim glasom
najavljuje dolaske i odlaske vozova.

U podzemnom prolazu:
»Sudbina, jevtino!«
Al' nikog ne zanima.

Ispred nedovršenog solitera
noćni čuvar u ovčjem runu
loži vatru.

A izjutra
prisan mi je razlog
oblosti voća.

Način na koji su, na perju grabljivice,
raspoređeni ljubičasto i sivo
lako nalazi put
do mog odobravanja.

Svet možemo spoznati
koliko i sebe same.

Kap u opni od prašine
kotrljam lagano
lakim opipom
jagodica prstiju.

I bela iznad naše ćutnje
i tmola u potaji oka
bezizglednost.

Postali smo podanici sitnih činovnika.

Žene bez ženstvenosti.
Sjaj somota oveštalog.
Lenjost i lakomost.
I plesnivi kafeni talog.

Odsjaj nepokretnog klatna.
Polutama močvare-sobe.
Mrskost bezglasna, glatka.
Odluke zaboravljene, oble.

Sve što postoji van njihovih tela,
za njih je – svet tamošnji.
Potčinjavaju ga proždrljivošću,
plahim uvećavanjem svoje telesnosti.

Sparne noći

Nepokretno je sjajno lišće.
I čaršavi što se suše.
U krevetima ljudi leže potrbuške.
Trepere njine golubije guše.

Nepokretna je reka.
I svetiljke na mostu, živine.
Kućerine i zidine
još su nepokretnije.

Do izlaza iz pakla
stižu tek neke misli
– one plavlje i okretnije.

Ponoć. Počinje ples bedastoća
i malih sablazni prošavšeg dana;
prizivanje nehaja, oduzimanje važnosti
– zamoran i besmislen zanat.

Jer je u meni, ispod trokrunog drveta,
onaj što sve odeva sjajem,
što svemu štedro važnost daruje
i meni opet šalje.

Ne opirem se više. Zaroniv glavu
u šumove noći sočne,
puštam ništavnosti da me plave
i raznose kud hoće.

Noćne reči...

Noćne reči, u visokoj sobi,
jedino osvetljenoj u celom kraju,
reči razdora, razorne reči
kroz čela probijaju.

Vrapci. Kola pekarska.
Šum česme, žurba na stepeništu, plač dečji...
Sve gušći jutarnji šumovi
vidaju od poznih noćnih reči.

Nesanice jarosne, jetke,
a onda purpur praskozorja:
otrov u noći nakupljen
plamti u mržnji boja.

U svetlu dana dolazećeg
k'o u prozračnoj bistroj vodi
rastvaraju se, prskaju kao cveće,
gusti, lepljivi otrovi noći.

Rastvaraju se košmari, uobraženja,
i leluju u svetlosti tečnoj.
A ti vidiš znani kraj
i osećaš se svečano!?

Demon pohote

U uglovima sobe – otrovne gljive.
Sopstvene misli – uhode.
Odjednom, na stolu, ožive
mali demon pohote.

Iz dosadne vekovne poze,
iz dugog sužanjstva se ote
demon od žada ili bronz
(porculana, terakote?)

Ramena sva od oblosti voćne;
Jasno ukazivanje – hodom –
da potiče iz neke istočne
pokrajine obilne vodom.

Prebujnost sklona neukusu,
kićenju jevtinim sjajem.
No, pogled kroz tamnu kosu
odgodu ne poznaje.

Znaci bez dvosmislica
sve druge znake potiru.
Nevešti odlomak nekog plesa.
Zov uglovima očiju.

U oknima poguba, mahnite zolje.
Sopstvene misli – uhode.
I, iznad mrskosti i zlovolje,
– malo sjaja pohote.

Na visokim jezerima...

Na visokim jezerima
nesta dima dolina,
nesta oblaka veselnika,
nebo obrazinu strže.
I gledam prostranstvo plaveti
– prostranstvo čiste mržnje.

Slušam šum što se borjem
s časa na čas muklo prene:
o to je huj zavisti moje,
zavisti moje zimzelene.

Strasti močvare,
strasti polja
proleću kroz snove
prijatelja.

Jedna obala kućama obrubljena,
druga – samo njena.

A izjutra
kroz okna mutna
neka plavet
besomučna.

A na stolu
u modroj vazni

docvetavaju
boje sablazni.

I dok se obeshrabreni
za uzmak spremamo,
ugledamo bezličje
u pomami.

Jedna obala – šumna, svetleća.
Druga – obala misleća.

Dnevnik

Dnevnik

1.

Dan graje i sjaja.
Činovnici, devojke, uhode.
Miris hlora i olaja.
Osećanje predsmrtne nelagode.

2.

Od jutra je bilo izvesno:
Dan neba i vode.
U zalasku – nešto divlje i presno,
prolazni mir odgode.

Već znam: reči su ulov, plen;
Negde u blizini se stani
neka lakoma sen
koja se njihovim saglasjima hrani.

3.

Dan vreve i sparine.
Zveket prezrelih mahuna.
Kljun sanja da se u meso zarije,
a plavet silazi s uma.

Ulično mnoštvo.
Splet tuđih hitanja

raznosi me divlje,
bez pitanja.

4.

Dan voća i pometnje.
Vrtoglavica u uličnoj graji.
Duge večernje šetnje.
Nejasni telesni događaji.

5.

Male veverice
umorne od veranja.
Lice
umorno od verovanja.

Dan drveća i oblaka.
Ptice selice.
Zlodela ali laka.
Misli – počiniteljice.

6.

Dan trava i izvora.
Orlovi nokti u živicama.
Usputna znanja o sebi
poklanjam poljskim pticama.

Prah lipa, prah juna.
Istoliki dani.
U meni duboki bunar
koji se saglasjima reči hrani.

Molitva

Neka sutrašnji dan
ne donese ni ispunjenje ni odgodu.

Nek mislim na njega
ni s iščekivanjem ni sa zebnjom.

Neka ne bude
ni izvor zadovoljstva ni muke.

I neka pozni noćni događaji
ne ostave traga u meni.

Ono što sam nikad nije isto
ista je, zadugo, samo slika o meni
koju ono što sam, divlje se menjajući,
nosi ispred sebe, ne uvek blizu lica.

Tako mene, uvek u odlasku,
u besomučju dana zamenjuje
lukava postojanost nekog odsutnog »ja«.

A čije je to što se zbiva
i kuda ćemo stići
– ko zna?

Tražeci sebe u sebi,
sve više se rastvarajući u svojim mislima,
u odgodi, onom što ne bih,
a više ni to postojano –
onom u meni
nije do sebe, do mene;
onom (il' drugom?)
što diše tražeci ga
i u njegovim mislima
rastvarajući se sve više...

Pokušavam da sledim
splet zamršeni puteva prepodneva,
vrevu i vrv svojih nauma,
odluka naglo promenjenih
i novih, usput probuđenih, namera.

Sreća je
da je veliki deo našeg bezumlja
sliven sa prolazećim;
u njemu izgori,
s njim isijava.

U prozirnomo sužanjstvu čami
 lepota čistih otrova,
 mir boja njihovih kristala,
 jasnoća namera, istrajnost svojstava.

U doticaju mojih stopala
 i ploča zvezdolikih na stazi
 ostaje neka odgoda,
 neka nemilost
 a opet – izvestan način spokoja.

Ispod kamenih svodova
 veje
 moje nedruželjublje.

Sve češće primam kao izvesnost
 ono što je tek igra slutnji bila.
 Tako se u nama, polusvesno,
 začinje naša sudbina.

Pa neka sen, pa neka san,
 pa neka sen sna
 zastre dolazeći dan
 što lelujav ustaje s rečnog dna.

Ne zalazim više sa strahom
 u šumu uobraženja.
 Možda s jedva приметno zadržanim dahom
 čekam dok se svetlost menja.

Pa neka noć, pa neka znak,
 pa neka znak noći
 ispriča sve što zna
 o spokojnoj jasnoći.

Bdenjima upornim, dugim,
 ne prozreh noć sveta.
 Nazreh samo svoju smrt
 nejasno, u protivsvetlu.

O kad bi sev, o kad bi roj,
 o kad bi rojeći sev..
 Ali ja bežim, još svoj,
 i živu glavu iznev.

Crno naukovanje

Crno naukovanje

Njivu raži, izvor pitke vode,
asuru od rogoza, kožu ovnujsku,
petla čuvarkuću, kozu brbljivu
– nit zadobio, nit prisvojio

Par golubova, magarca skitnicu,
travu kiselicu, pečurku jestivu,
šta lisicu, svraku bezrepu
– nit našao, nit ulovio

Noćni let

Dole je Jugoslavija.
Ni topline legla, ni dima,
samo nešto magleno, suro.
O bože, ni obris brda, nijedno drvo.

Dole je Jugoslavija.
Al' gde su vode, večernja lagodnost,
gde lipe, letnja prisnost?
Samo hladni odsjaj na krilu aviona
i zvona (otkud zvona?)

Dole je Jugoslavija.
Ni laveža, ni petlova,
ni šuma voda, ni noćne pesme.
Samo ćutanje što umnožava ćutanje
u magli, u opseni.

Dole je Jugoslavija.
Nijednog brda, nijedne reke.
Grad u koji slećemo liči na svetlosnu kandžu.
Ni mirisa hleba, ni toplog daha,
samo jutarnje oči pepeljaste.

Panonija-ekspres

Vrbe na mesečini
u Srednjoj Evropi.
Zaboravljen, izgubljen,
voz u noći.

U belo okrečeni
beskrajni jabučari.
Redovi pravi
i dijagonalni.

Kriju se, blede,
svi jučerašnji naumi
pod bledozelenim
svetlom za spavanje.

Gramzive su noćne vode
u Srednjoj Evropi.
Voz napreduje tmolo,
al' postojano.

Njemu smo predali
rešenost što nas napusti
daleko od doma
i postaja jutra.

U belo okrečeni
beskrajni jabučari.
Redovi pravi,
redovi dijagonalni.

Nepoznatom znancu

Cvet bespuća – bela omraza
buja iznad naših prepodneva.

Oni čije se moći obilno umnožavaju
daleki su i nedodirljivi,
u plaveti dostojanstva.

Mi, prisnošću pustošećom,
rasprama obeležavajućim, beščastećim,
prelivamo jedni u druge svoju osujećenost,
delimo je na ravne delove.

Jutro

Naselja bezimena, paukolika.
Ni blizina velike vode,
ni krošnja mahovinasta,
ni put što vodi nekamo
ne daju im blagoslov.

Omaglica, jutarnja tmora.
Bezglasni potoci ljudi
– obrok nekoj svrhi koja je sebe zaboravila.
Ni raskršće,
ni susret dve reke,
ni stena u obličju nekog stvora.

Nekad, u jetkom umoru, srdžba zaiskri.
Al' uboga jamstva ćutanja
– hleb sutrašnji, sigurno noćište –
govore nam da budemo razboriti.

Razboritost je ovde prilično nevesela.
Naselja bezimena, jutarnja tmora.
Ni znak planine,
ni znak vode,
ni znak neba.

U Beogradu pepeljastosivom...

U Beogradu pepeljastosivom
gde ni kreč pesak više ne vezuje
dan čkilji podozrivo,
vetar boju misli izbeljuje.

Ono što jedan sroči,
ponovi hiljada istolikih.
Navikom se istina kroji;
ona je tek zvuk na koji smo svikli.

Na stanicama, na licima,
u praznim staklima jutarnjih očiju
jučerašnji snovi, plavi naumi
polako skončavaju.

U posvednevnom povinovanju,
u beskrajnom moru istoglasja
beda i opsena, nehaj i lakomost
– svakodnevna opora saglasja.

U sve dubljoj ćutnji,
sve šumnijem sjaju i slavi...
Nema izraza u staklima mutnim,
nema duge u nijednoj glavi.

U Beogradu pepeljastosivom
gde ni kreč pesak više ne vezuje
sneg pada, lasno i pretilo;
strah boju misli izbeljuje.

Opsenarov put

Strepeć od teatralnog pada,
od banalnog prelaska u ništa
opsenar putuje od grada do grada,
menja imanja i konačišta.

Dostigao je savršenstvo umeća.
Cela zemlja je – vašarska scena.
Svi veruju u njegove moći
i sama od sebe buja opsena.

Stvorio je za druge edenski vrt –
remek-delo opsenarskog dara.
Al' sluti da će njegova smrt
biti do pomame, do izdajstva, stvarna.

Svi veruju u njegove moći,
veruju svakoj reči, gestu.
Ali on nikad na istom mestu
ne sme dvaput da zanoći.

Strepeć od teatralnog pada,
od banalnog prelaska u ništa,
opsenar putuje od grada do grada,
menja imanja i konačišta.

Košava

Košava raznosi bezobličje.
Svetiljka pod prozorom veje bunilo.
Naveštenja rata. Crne priče
koje u uhu šumi bilo.

I već se tamna podobija maju
i pogledaju te ispod oka;
što dolazeće traži oni imaju
– strpljivost u vrebanju, gipkost skoka.

I već nas plavi tmurnim sjajem
gospodstvo stvari nedostatnih;
uz ništavni novac traže i uzdarje
– lukavstvo na putu do njih.

I, lagodeći se iznad naše zebnje,
počinje svoj ples pomama
onih što ozbiljno shvataju sebe
samo kad su u smešnim ulogama.

A zavist krišom naviku zove
u vrevu i ludo šarenilo.
Povremene jarosti košave.
Svetiljka na uglu veje bunilo.

Nestalo je strana sveta

Noć

Neka štura noć:
tri do četiri zvezde,
dva-tri laveža.

Neka bedna noć,
kao preostatak neke stare noći:
pet metara blede mesečine,
dva-tri pijuka vodenih ptica,
a od drveća, prijatelju,
samo nešto vrba.

Noć ni za lov ni za skrivanje;
sipljivi povetarac,
tajna jedna nafrakana
i strah neki stari – ptica islužena – u krošnji čuči.

Reci
šta si učinio sa svojom dušom?

Budećem
stvari su mi bliže
no što je običaj.

Glas koji dopire iz ogledala.
Gola krošnja
odslikana u nekom bezumnom pamćenju.

I šta je običaj
u svetu bez početka?

Nestalo je strana sveta.
Još samo komadić severoistoka
zapleten u krošnji starog hrasta.

Dan i noć osušili su se davno.
Još samo parče rasvita
visi, ni gore ni dole.

(Gore i dole
– kolebljive terazije mog uma.)

Više se ne zna šta je zemlja, šta voda.
Je li to nekadašnje ostrvo
što se dosađuje levo od plavog?

Sunce zalazi za odjek.
Preostatak nekog starog leta
preko puta bola.

Kolebljive terazije mog uma.
Saglasja izgubljenih bitaka.

Jutro još ima toliko snage
da na okupu drži
bregove u daljini.

Šumi je od svih boja
ostala samo jarost.

Ono sad ni svetlost
ne zna šta će sa sobom.

Svud gde stajahu draga lica
– samo po pramen vrtoglavice.

Osmatram ono što je još ostalo:
tri krošnje drvoreda, tri krošnje,
klin ždralova odlazećih.

Otkrivam moć svog oka
da razazna i najmanje
odstupanje od prave linije
– savršenu i besmisleni moć.

Sad šta je tu je
– trebalo bi nešto početi s njom.

Novi ritmovi

1982.

U letnjim baštama kurve i pesnici–vikači.
Optočitelji sigastih dana.
Ubogi pesnici zalazeće despotije.
Revnosni opevači. Torbari jezika.
Zaust im veliki, umeće malo.

Istraživači praznine koja se okreće.
Grleni, samoljubni i što je još gore
unisoni udari slogova
u očekujućim razmacima. Probušen oluk. Podnevna zrika.
Dosadan prebroj. Ne pođi mu u susret.

Doista, teško je govoriti sebe a tuđim dahom.
Zajedničke ritmove izbegavaj. Četvorostišija ničija.
Al' i beznadežno nabrajanje okolnosti. Nadlukaviće te.
Zajednički ritmovi podmetnuće ti njihov životni sled.

Ne prepevavaj zbornike za život i običaje. Ne putuj.
Nekoliko zapamćenih rečenica. Pogled niz stepenište.
Dva ili tri broja. Jedna noć. Nekoliko pokreta.
Dodir u krugu. Slabo pamćenje kože. Oblik neke krošnjje.
Lučni prozori. Krovni šumovi.
Oskudna lična mitologija.
To ti je dovoljno.

Rani stihovi – šumni talog. Trošna preosetljivost
spremna uvek da samu sebe sablazni. A umeća,
kadrog da samom sebi bude vodič, malo. Malo.
Trenutak prepoznavanja
u zvuku nadolazećem odloži što više smeš.
Nikad ga ne traži. Ili ostavi ovaj zanat.

Govoriti sebe svojim dahom. Ne u podatnom
odzvonu tuđem. Ili ničijem. Mani katrene glatke.
Bezvučna izricanja. Strast konstatovanja. Beli
stih nedaha. Senovito obraćanje. Nejaki zapovedni način.
Naloge, jemstva.
Ovu pesmu.

Kako da raščinimo sled
koji je doveo do
tog što smo sad? Ogled
drugog života o

kom ćemo misliti lakomo.
A smrt već pravi
spisak svih pomisli, red
reči u glavi.

Kako da raščinimo sled?

Zaboravićemo razdanje i
zbeg slučajni u
kom se uvir zbi
na očigled, na svu

sreću lasno, pred
pozorišni pohod a otad
kroz ćutnju i neupored;
ići ćemo u Novi Sad

i umreti u plesni
severnih soba a
ostati lakomo svesni
raspada misli i tela.

Onaj kog je Helena ljubila,
ma i slučajno, ma i greškom,
imaće šta da gubi, dugo, umeće
da umire, kradom,
onaj kog je Helena ljubila.

Dugo neće imati nauma, samo pomisli
za kojima će juriti nikad ih ne sustižući.
Pozdravljaće osujećenost, negovaće strahove,
oponašaće svoje bolesti.

Moći će da postane posmatrač ili potajnik,
da razvija nepotrebne umešnosti,
da se bavi krijumčarenjem,
ili da ode u zatvor zbog kuđenja poretka.

Od reči – ostaće mu samo tri mrmora,
od obličja – ni za krošnju u susedstvu.

Al' imaće uvek dovoljnu zalihu ćutnje
i neku izvesnost drugima tajnu.

Jer jednom, u smaku despotije,
u vrevi svratišta, ljubila ga je Helena
svikla da usnama potraži oslonca
kad zahvati je vrtoglavica vinska.

Neka ni znak vode
ne ostane sutra od
lica kog uhode
nađoše skriveno pod

starim lišćem, u
unezverenosti, lakoj,
jer ne razlikuje šum
vatre od koraka.

Ni senka namere
od trščane ruke;
samo iskrzani greben
što dodiruje oblake.

Od oka mutnog
ni krug skliski
jer umornu prisutnost
vide kao bliskost.

Ni zaust, ni mrmor
od nemoćnih reči a
samo ponavljanja bludeća
od pesničkog umeća.

Sad u izdahu svakom
odlaze, slog po slog,
prizivi; a lakom
izbor razgrađuje log.

I polako se vraća, opor,
predeo nesna zauzev,
onaj odbegli napor
što okončava pev.

Ne dvoj se
u izostanku znaka
u neglasju
kad odjutri.

Na pohod i bekstvo,
na zaveru i izdaju,
na poljsko drveće i strah
ne dvoj se.

U opseni narodovlašća,
u unezverenosti njihovog mira,
u tamnim proročanstvima,
u gomili koja peva o vernosti
ne dvoj se.

Ne dvoj se
zbog vonja i nesklonosti
u porculanskim jazbinama,
zbog osujećenosti,
zbog iznajmljivanja lica,
zbog podatnosti košmara u ovoj zemlji.

U mahovinastom obuhvatu
sačuvaj koren;
u izostanku glasa
ne dvoj se.

Otklanjajući se, koso,
od početka, od raspuća,
postaćeš prebeg lukavi
e da možeš reći:
nije ni dostajalo.

Al' nikad dovoljno daleko
nećeš otići od one tačke zelenije u promeni
od upora (sedefastog?) u prstima, u svetlosti,
u zenicama vodnjikavih očiju,
u zglavkovima mladog pauka.

Bežimice, zelenije, nećeš.

***^{*}

Malo zamaha, malo daha,
u košmarnom redu,
malo privremenog pouzdanja,
za dugo pristajanje, u Jugoslaviji.

Razlozi u umoru šumniji. Kidanje.
Izmak snaga traži očišćenje.
Prividno. Nećemo deliti
gipkost odlaska, svetost potpunog odbacivanja
u košmarnom redu, u Jugoslaviji.

***^{**}

Tri prerusavanja a
noćna predvoja dva
i ti si sad pre
krug nego reč.

Boje ti beže
izvan granica obličja.
Ti se ustežeš
– tamo je zemlja ničija.

Neljubav, neum, bezobličje.
Januarska znanja.
Pesma skrivene ptice
nalik na škripu golog granja.

Vetar jugoistočni
pokušava da u plaveti
ogoli, vidljivim učini,
obrise modrih aveti.

Na televiziji prizori
iz vođinog života;
i opet, u odgođenoj ugrozi,
boje i sjaj, a potom...

^{*} i ^{**} Sve pesme iz *Novih ritmova*, osim ove dve, objavljene su i u *Novim ritmovima I, II*.

A u parku koji pliva
u zvuku šture pesme ptičije
minu podobija siva
političke policije.

Deo nožnog lista
odseci bradvom, nehotice.
Od rešenosti tajne, nečiste,
izdaju glasnice.

Sad još samo jedno lice
isijava različije.
Tvoje. Blisko bežimice.
U okretu. Pa ničije.

Nema potrebe da
išta menjamo u
redosledu mladom.
Konačnost prebrzu

neka objasni zvuk.
Što strože.
I dah. I slut.
I neglasje kože.

Ako voda,
ako šuma
onda izgon,
duga smrt.

Nema koža
kako zov
u predvoju
da pošalje.

Ako polje,
ako breg
doticaćeš
svetlokrug.

Pokret ruke
ne zna upor

u odsustvu
da pronade.

Visovi, visovi...
Prevoj boja. Preokret.

Ako brzo
izdig nov.
Ako pozno
crn nedah.

U istoglasju
grč imena
ako plavo,
ako nisi.

Izostanak predug, sad već krošnja,
izopačuje trag. Nedug omame vraćam,
zaust ostaje vodi. Razor, ali kasnije.
I vodama i njihovim maglama, ali ne...
Sad već i naglost neka samo je senka.

Suzdržanost u prolasku pored šume.
Postupnost o kojoj beše govora. Možda
potajnik zna neko svojstvo tvoje.
Objavu boja. Strah od ludila. Pripadnost divlju.
Sad već u kući na stubovima, pored zavese,
a iza nje je reka.

Nelagoda, jasan vid.
Na rastojanju umor i glad.
Nem izaslanik pri
vladi noći pratim rad

starog borovog slemena,
rad kosih i poprečnih sila,
rad krovnih voda, semena
nabubrelog, rad bila

na vratu, svoda rebara,
sušenje usana poluotvorenih,
trzaje jučerašnjih namera
u prstima, tetivama potkolenim.

I kako se muklo prikrada
neka druga, sura svest
iznad mene, iznad grada
u broju petstojedanaest.

Othodeći prema ravnodnevici zimskoj,
prema nekom od brda saćastog grada,
prebivaš, prema zakonu, u niskoj
iskošenosti

jutarnjih zala,
jučerašnjih ogledala.

Usudio si se; to je sada već divlje znanje.
Nije bilo dovoljno oslona u pomislama zrakastim
usmerenim ka vodi il' šumi.
Pouzdanja (il' pretnje?) zacemento nije dostajalo.
A i da jeste šta bismo počeli s tim?

Zašto bi i moralo da bude
ono što ume da traje u nesvojstvu, dugom, u drugom;
nek obdan, nek obnoć biva, tako,
nek biva lučno, il' kružno,
u krugu kog senke još nisu raskružile.

Nebilo je takođe neki oblik plavetnila.
Jednostavni izumi dogodiće se kasnije.
Svetlosti, vode, krečnjaka nije dostajalo.
A i da jeste šta bismo počeli s tim?

Bršljan pokriva broj
sto sedamdeset i dva,
broj kuće u kojoj
prebivasmo Gor i ja.

Ne skupa, ali navek.
U ulici Lisice.
Istraživali ludu plavet.
I prolaz kroz lice.

I bili kružno bliski
i raskolnici sred
svratišta istolikih,
pa u muk i nered

kužni uranjali po
nedelju – način
da se premetneš u rok;
pre utamanjivači

no utemeljitelji; za
poneku tugu veći
od tajne bljutave; na
drugom kraju reči.

Sad samo srca vrana
dobijaš na pokaz.
Od sebe gradiš šarlatana,
od mene njegov skaz.

Kroz san i nelagodu,
u cvasti otrovnih soli,
još tražiš neku pogodu
na kojoj bi sivi dvolik

stekao druga svojstva,
neku namenu ako već ne
izjednačenje dvojstva
u tami pećine.

U plaveti liskun sna.
Bršljan pokriva broj.
Sto sedamdeset i dva.
U ulici lisičijoj.

Vremenu dati u najam brzo ćemo izgubiti
ono što smo u rasloju noći našli.
U bočnoj svetlosti naći ćemo vratnice; vodom nećemo.
Prijatelji su od slame.
A u našim posteljama noćuju putnici s istoka.

Većma od onog što smo našli, drugih štedrijih darovnica
ne bi trebalo tražiti. Dovoljno bi to
i za veću ćutnju bilo. Želimo li više
pomolimo se vodi da nas primi
u svoja štedra ponavljanja.

Treba sada sve to pobožno
zakopati u neko novootkriveno svojstvo.
U gipkost jasena, u podatnost gline. U neku svesnost
prikladno lažnu. Većma od tog

bilo bi otužno. Na poljanama okologradskim,
u letu strele, u uglu oka, zakopati.

U reči – izvesno ne. Ništavna je to zamena
a nikad nije ni uspešna.
O koži, o ulivima – ćutanje,
Dodir glasova, dodir reči nešto je drugo,
a pepeljaste rečenice otvaraju vratnice zvezdolikih rečenica.

Uvek ćemo imati dovoljnu zalihu snage
za brzi otklon. Za udaljavanje, bočno,
zvukom, brže za jednu plavet
od konačnosti. Pre odlivaka jasnijih, za smrt.

No u socijalističkim zemljama ni pomisli
nisu lasne. Sablasna snaga.
Žitka prljavština u čekaonicama – razliven
mozak osujećeni. Ni boja, ni oblika.

Ono što smo uspeli da obuhvatimo
ni za rastanak nije. Možda za napev
u otklonu, sjaj u rasloju.
Rešenost tvoja ipak je veća –
za nereč veća, za nelik zelenija.

Saglasi se sa prvim pridošlicom koji me bude objasnio
da mesta načini za svoj log. Od brođara
nauči gde je najbolje mesto za nož –
na bedrima, u kičmenoj udolini.
Polja u kojima nema vrednosti ni njihovog
reda privlače me. Neka mi odsad budu stanište.
Za drugo odreknuće, za dugi predvoj.

Blago poljsko ludilo,
bela neodređenost i
oporih saglasja
kratki udari

u sivu podložnost,
ćutanje, način daha.
Nek opet prostruji kožom
dodir srebrnog praha.

A posle doseg a pekle oči.
A jutra bila jetka.
A znali zraci, bočni,
da nemaš drugog posletka

osim zimske vičnosti.
A pohode tvoje, s plenom,
ostavljam u leno
pohotljivoj sličnosti.

Čemu usredsređenost omaglice? Uliv u lice.
Upor u plavetnilu. Tragom lutajućih oblika.
Ako omama ima svoj doseg.
Ako je svaka pomisao tek neka od figura nereda.

To još nije okončano, sigurno.
Al' pretnja? Izum noćni? Nedah?
Ipak – pozdrav! Odziv. I nek budemo
u usavršenju izmišljenih omama.
U nekom novom, bočnom izduženju doseg a.
U nekoj drugoj geometriji približavanja.

Devojke iz ovoprolećnog nakota.
Druga gipkost, drugi grleni sjaj.
Mirisi legla na koži, potiljak nezaštićen.
Tačka pregiba – visoko u brdima.

Mladi činovnik iz stručne službe
rastavlja sipke pesme. Splet dugih i kratkih rečenica.
Ponavljanja razmetna. Slogovi daha u uviru, u izlivu.
Simetrije košmara. Opkoračenja rastanka.

Ti usnama istražuješ prevoje šake, pregibe prstiju.
Omekšavaš zadebljanja rožnata. Ljuspasta. Vidaš.
Ruke hvatača na trapezu. Šum prihvata na samoj granici smrti.
I let nad licima.

Odvajanje treba da bude oblo
da bi, posle, u svakom pokretu nalazili lasno
figure ćutanja. Daćeš sebi za pravo. Prebegu
– hleb, najamniku – lik. Ja i streli dajem spokoj polaska.
Oblo odvajanje, blago otpuštanje.

Devojke iz ovoprolećnog nakota...
 U belim bluzama, preplanule, vlažne.
 Da li bih cvast izdaje, da li bih jutarnji mrmor?...
 Revnosni dođoš iz stručne službe rastavlja, rasklapa.
 Obećali su mu stan, žena mu, naime, uskoro...
 Zglobovi treba skladno da nalaze položaje ćutanja.
 Šum prihvata, tišina otpuštanja.

Jugoslavjani

Jugoslavjani na svojim malim bregovima
 grade kuće. Misli na vodu, pesak, krečnjak, pečenu
 zemlju svakako daju izvesnu pribranost
 ovom zalutalom narodu
 u sopstvenim namerama, u izumima vlasti.

Glasovi grleni, usnjeni, obli, reski
 ulivaju se u omaglicu i vrevu.
 Imena stvari stiču novu zvučnost.
 Pesnik na ulici sluša »maslac«, »brava«, »lepak«, »guma«,
 razmišlja o senovitosti reči »sapun«, oseća
 trenje suglasnika u reči »brašno«
 koju peti put od jutros čuje.
 Slogovi raspadanja. Asonance opsene odlazeće.

Ti krećeš na sever ne ispitujući
 drugih prepreka osim u svojoj želji.
 Ljudi leže u ravni voda negde izlivenih,
 ispod sopstvenih pogleda. Uspevaš da otputuješ.
 Oni su vični u čekanju vozova, istrajni
 pred činovničkim pećinama.

U pepeljastozelenoj kući vrhovnici družine
 (koji poznaju sve korisnosti naroda)
 smišljaju njihove sutrašnje naume i navade;
 smišljaju kako da probude lukavu lakomost danas,
 kako sutra da straće njihove stečevine,
 kako da domišljatost opstanka obeleže opsenarskim znakom.

Kroz gole šume, kroz nezastakljene prozore
 severac. Voćnjaci i bunari dotrajavaju u mahovini.
 Povijajući se pod ostrim napadnim uglovima decembra i neizvesnosti
 Jugoslavjani prave svoje trpke računice;
 ispred njih, ivicom sna,
 plešu male zelenooke koristi.

Ti još uvek neku podatnost nalaziš u onom što je izgubljeno. I ne u jednom no većma u sabiru njenom. U ono jedno što je tvoje, ma i neprisvojno, ne pouzdaješ se. Kratkotrajna preobraćenja. Navikavanje kože, do izjednačenja.

Mladi pauk, tačka sa nekoliko nežnih linija, napreduje svojom komplikovanom mehanikom po zidu, daleko van kruga naše podložnosti. Zastaje. Osvrće se. Poštedecu ga. Noć. Spavaju Jugoslavjani.

U skitnji svetačkoj prođosmo pored mogile njihovog vrhovnika. Pusta su sad njegova obitavališta, ostrva i jezera. Svoje velike izume u našim glavama domišlja. Pesnici ozbiljno sumnjaju u napore budućih majki. A kraj njegove mogile ne prestaje počasni hod provincije.

Pomama oktopoda. Novi poredak njegovih krakova. A mogila u ružičnjaku. Rđav ukus i u poslednjoj želji. Odustajanje od napora mašte. Oporuka bezdarja. Nadmoćna istrainost banalnosti. I otužno i kužno.

Njihovi oblici izvesnosti nisu naši. Ali, zar nijedan drugi? Pogledi ovde nemaju upora u sebi, lome se pre razgora. I u njima te gubim. Obazirući se krijem u bašti tovar noći. Sablasno umeće. Senovit napor.

Poklonjenje mrtvom vodi svakako je međučin. Zaslon. Iza vreve zavetnog pojanja krakovi oktopoda istražuju nove figure... No o drugom je reč. O gospodarskoj moći jedne mere. Koja se, podatna, brzo razmnožava. Koja istrajava po nekim tajnim zakonima opstanka. U kojoj se sve izjednačava, lasno zamenjuje. U njoj te gubim. Nepovratnije nego tri vode, devet svetlosti.

Počasni hod provincije. Trube bez sjaja i pevanje ulično o zemlji, kažu, tvojoj. Baci, ipak, šaku sitnine. I za mene.

Zver onu s dlakom na stomaku izlizanom neguj.
 Izjednači me sa odsutnim i dolazećim. Odskora.
 Podredi njihovim načinima. Privremenom, misliš, pristanku.
 Lagano odtamnjenje
 od onog što je bilo do nebilog.

Kad dođe izvesni čas...
 Doista, tada ti je dostajalo umeća
 (sada to, s osmehom, možeš tako zvati)
 da u zajutarju izazoveš promenu oblika.
 Malo poruge iz pustoši. Iskustvo direktne toplote. Miris drveta.

Spremnost koju si tražio. Iz drugih misli.
 Prema ukrštaju senovitom. Broj dvanaest. Na vrhu.
 Preobraćenje? Ili povinovanje nelagodi koju si neoprezno uskomešao.
 Zveri neodređenosti lako je hraniti.
 Malo al' presne hrane.

Doista, tada si mislio da je to umeće.
 Spremnost koju si tražio. Koje tebi neće dostajati.
 Ni u kušanju. Ni u smrti.
 Pripevi mesta, vremena, načina.
 Obojiću te, uprljaću te, izjednačiću te.
 Bojom, shvatio si napokon, bojom lutajućih misterija
 koje su... ali o tome više ni reč.

Inače bi utolio običnu izvesnost
 onaj luk od juga prema severoistoku, recimo.
 Jučerašnje namere bile bi opozvane, lasno.
 I ne bi bilo jutarnjeg mrmora i odreknuća.

Neposvećeni, prijatelji, potajnici i tumači Pedesetoknjižja
 mogli su samo da zaključe da se sve zbiva
 na poslednjim spratovima prestoničkih svratišta
 i kućerina novog doba. U značenje brojeva
 nisu pronikli. Ni u kodeks boja.
 Ulogu sečiva pogrešno tumače.

Obojićeš me opet. U potaji. Kad dođe izvesni čas.
 Bojom svojih pripeva. Koju su lutajuće misterije odabrale.
 U mračnoj vrevi osamdesetih.
 U svakodnevnom podanstvu.
 U surim svratištima komunističkih prestonica.
 Pripevi vremena, mesta, načina vratiće se.
 Kad dođe izvesni čas.

U zemlji ne ničijoj, da l' onoj prurušenoj,
neka nas ne bude. U gradovima prisvojnim
u crnim gostionicama šta bi? Plitak počinak.
Jedno oko žestine, drugo – vodeno.
A drugog sleda nema, a ni cvasti nemirenja.

Na nekom alpskom brdu zasedaju presretači
naših namera. Polet zidarskih radova i trgovačkih
putovanja ugušen je. Čujnost i vonj rastu.
U decembarskoj noći odjekuje
elektronski cvrkut policajca.

Samo ja uspevam da te prurušim. Sebe ne.
Kako u pogubi nadolazećoj odlomke
u zvučanje jedno da spojiš? Izbavi se.
Snegove neispisane da prizovem?
Niži majstori objašnjenja posetiće te.

Olako podležeš u kušanju smanjivanjem.
S revnošću se predaješ namenama koje ti
udare. Pohodi bez daha. Bez zore. Davanje
u bezličju. Iskupljenje od postojanja.
Lukavstvo smrti skriveno u ploti.

Neka ti običaji gospodareće družine budu skloni.
Neki iskoristiv način u podnožju ostaviće ti.
Zadobićeš, napokon, celost koja ti je nedostajala.
I nekoliko rezervnih videćeš u blizini.
Pravo obilje celosti. U gradovima prisvojnim,
pozorjima ne ničijim, mojim ni u košmarima.

U zemlji ne ničijoj, da l' onoj psoglavoj,
u pogubi godine, u raspadu dugog prurušavanja,
zar upor, zar postojanost?
Nesreće putne, zastoj na južnim železnicama, zastoj
daha. Dovrši napev svoj.
U pogubi svakog početka, u pogubi jezika.

Zametni opet napev lak
(i tačan, u vek)
i pođi, bočno,
u zvuk i slut.

I bled u san
u kom gospodari čin

utoni da bi našao
i glas i plav.

Daruj ljubavima sipkim
i omamu i trag
i pođi neoznačen
i lak u noć.

Udara naum divlji
i crn u krug.
Sad tražiš odziv
i strah, ma kos.

U pogubi o licu
zametni opet napev lak.
Dovoljno toga znaš
o vodi u noći.

Procene su sve kolebljivije
i sve je manja
naša spretnost u neodređenosti
zelenomodroj, zelenolikoj.

Ko uze ostalo – jezik pa doziv
i reke novodošavše neoprez?
U brzjoj deobi
ni lak san uljezu.

Pa sad ti proceni, odluči ako umeš, ako
imaš dovoljno oslonca u odsjajima, dodirima,
dogodovštinama nežnim i iskeženim.
Il', prosto, pouzdajući se u svoju spretnost
u neodređenosti zelenkastoj, zelenookoj.

Selo. Imajući u vidu
navalu slika i šumova, umor navikavanja,
omamu kože, vida, daha.
Izuzimajući noći. Ne računajući preruseno iščekivanje.

Reka – izjutra i predveče. Parlog. Infuzorijska zemlja.
Čamac za dovoz drva i za slučaj rata.
Ali môra drugačije prisutnosti. Omaglica vodena.
Zar samo druga pravila, drugi načini predvoja?

Selo. Drugi u malim porcijama neće nauditi.
A o obliku pomama tamošnjih ne znaš ništa.
Doista selo. Vrt. Reka. Povremena poduka. Lovokrađa.
Izuzimajući noći. Žbunastu, lozastu prisutnost.
Oduzevši peščano, sipko iščekivanje.

Ni siv log, ni drvo dvojno neću.
Nikako odomaćene senke
u dokolici neću da tražim.
Šumu možda, reku ne.

Pa ni govornjiva polja neću obuzdati
da zrak budu. Otkud
dolazi pozno pouzdanje? Premoć neću,
vodu neću, broja nema.

Vreme buđenja i počinka.
Brz pohod, lak uvir neću.
Ni bolesti, ni zdravlje. Ni smrti vaše.
Siv log, lak umor neću.

Gustina ljudi na pustarama okolo gradskim
sporo se smanjuje. Iskrsavaju u peščarama,
iz trščaka, iza žbunja. Neću
to, neću nezračje. Lak odbir neću.

Nepriusutnost, zgusnuta, skoro se dotaći može.
Brzo povlačenje neću
ti gledati. Poređaj ono što ti ostane
u svetlu difuznom u red, u razdel.
Lak san, sumnju u značaj neću, a imena nema.

Još nisi napustio krug.
A i zašto?
Na stazi pošljunčanoj
ispod nogu ti još zvonko
vrve mali obluci.

Kako dugo u neglasju
možeš mirno prebivati
držec sebe u sećanju
možda već odavno nemom?

Ne gradi terazije lude

Vreva i jara
lica umorno istih
i, opet, duž bulevara
oveštali zavetni distih.

Krošnje sve ružnije.
Zveri banalnosti a
pesnik sve kužnije
i češće pomišlja da

ispali hitac u
izlizani čeonu lub,
kroz trsku, kroz šumu,
u sled, u dvogub.

Kandže, zrnasta glad
po cinku potammelom.
Odlazak u pogranični grad.
Odlazak u savsko selo.

Nek na poljima dvostranim
ni prizrak lakomi ne budeš.
Ne gradi mosta ni
terazije lude.

Ni srebro, ni usne
što iskrzanu ruku leče
kos pad (u sneg?)
ni odložiti, ni ubrzati neće.

Bez reči, bez čuđenja
(dvolik iz sazvežđa crnog)
bićeš posle buđenja
tamni, bezglasni mrmor.

Al' opet omama šumi,
usne se korenu nude.
I neće naći umir
terazije lude.

Večernja moć pustošenja.
Jutarnja moć pustošenja.

Krug.
Krug belih zala

sad već spirala
usmerena u južne... šume?
Možda.

Spirala, s četiri upora,
sad već kometa
juri u neki prostor
van dosega, van leta.

I samo navada
u hodi mi peva da
šuma nije voda.

I samo običaj
raspoznaje obličja
na povratku.

Polako se navikavam na
koso hitnutu misao
da je ona svetlost bila znak
trećeg odricanja. A o

drugom početku peva maska.
A suru kožu gubi rok.
A sve je plavlji čas prelaska
u nevid, sve srebrniji tok

slogova. Govoriću sve
i znajući lakomo jasno da
nisam brz san pred dug put. Svest
sipolika. Možda

reka, njen bludeći sluh.
I sve pomirljivije za
svoju priznajem tu
misao-uljeza.

Šta nesanicom opet čaraš,
koji do jutra zamećeš trag?
Šta svoje u ničije pretvaraš,
koju umaraš glad?

A nebroj je za izvesnost.
A nedah je. Za napev.
A pepeljasto je za tajnu.
A konačno je. Za čaranje.

Između umnoženih zvezda
brz preskok, kozji.
U pomeranju oblaka
nemo ludilo oblika.

Za tajnu, za čaranje.
A koso je, a pepeljasto je.
U izgonu, u napevu...
A nebroj je, a neželja je.

I opet uron u plavet
do razora, do bolesti.
I opet, umesto istine,
neke iskežene simetrije.

A nereč je. Za iščekivanje.
A pepeljasto je za tajnu.
A otkriveno je za čaranje.
A zvuk je. Za smrt.

Iskustvo bezobličja,
iskustvo boje
i svojstva – ničija –
za jutro se bore.

Navada plaveti,
iskušenje bolesti
u oku aveti
morale su se sresti.

Iskustvo bekstva.
Redosled izdaja.
Lažna jemstva
sutrašnjih preobražaja.

Objava kože.
Iskustvo prerušavanja.

Tajne lože
sutrašnjih događanja.

Pomama lučno,
navika krugom.
Odbegla sličnost
uzvraća porugom.

Navika i pomama.
Promena i liv.
Ti si im log, topla slama.
Ti? Koji ti?

Način drveta.
Način vode.
Otvaranje cveta.
Zov nelagode.

Bregovi, bregovi,
al' gde su božanski tragovi?

Način reke.
Način kiše.
Svesti – jeke
i odviše.

Način voska.
Način peska.
Vrtoglavica.
Vinska.

Daleke šume, tri budne.
Jabuke na stolu, lude.

I dvojna svesnost
ispod svoda.
Tako svetlost.
Drukčije voda.

Način praha,
senke, boje.
A izjutra
– svakom svoje.

Izdig davnog.
Uvir mernog.
Kolut, kolut.
Upor oka.
Obod dana.
Uliv s predahom.
Pre pohoda.
Uvir otpora.
Izdig neglasja.

I slut i graja.
I glas i nelagoda.
I pev i izdaja.

Ali drveće je omamljeno.
Ali reka je ptičji putokaz.
Ali voćne kočije prolaze.

Već govor postaje gust.
Već slutnja postaje sigasta.
Već voda otvara kapiju.

Ne lutka, ne maska,
ne uljez i ne dođoš
i, izvesno, prebeg ne

koje poslanstvo obavljaš tu,
koje zveri presrećeš, vijaš,
koje ti je pravo ime?

A plavo je za gubitak.
A izgubljeno je za reku.
A rečno je za šumu.
A šumno je za plavet.

U strahu, u nedahu,
u namerama rastočenim,
u ugljenu, u lipovom,
linije čekaju ruku.

U jezi, u jabuci,
u otporu kore, soka,
u ljubavnoj omaglici
zaspati odjednom.

A smrtno je za bliskost.
A blisko je za dvojstvo.
A dvojno je za posvećenje.
A posvećeno je. Za smrt.

Pisaću pesme–letke
jer će nas, uskoro,
bez slova posletka
pojesti bela pokora.

Neću izvesno nikog
pridobiti za zaveru.
No surim oblikom, trpkim zvukom
izopačiću meru

postojanja bar jednog.
Kasno će biti da se vratimo.
Znak odobrenja, kredom,
osvanuće na vratima.

A u kapima znoja
pogled hiljadu očiju.
Strelci kroz razliv boja
stari posao dočinju

i staru slutnju, kožom.
Preosvetljen u padu
pozdraviću podložnost,
ćutanje i navadu.

Razmišljam o delu što će
novog podstreka dati izdajama
koje će buđenjem počinjati,
na pohodima plesati,
u slovu novog početka dogorevati.

Ispisujem i precrtavam reči
 e da bi našao napev zavodljivi
 koji će jasnoću i izvesnost konačnu
 dati nekoj podmetnutoj pomisli,
 a povodljivost večernju prerušiti u otkrovenje.

Mora biti da mi je nadohvat namere
 postupak neki zvezdoliki
 koji će razgor bekstva izazvati.
 I veselost što skriva
 tajnu otrovnu al' u početku pevnu.

Pravim nacрте za izum sjajni
 koji će priliv nove trajnosti dati jednoj oveštaloj despotiji,
 nov izdig naklonosti narodne prema vlastodršcima,
 novu bujnost sisama njine Polihimnije.

Razmišljam o delu što će
 novog poleta dati samoobmanama, opsenama,
 što će, u predvoju bez boje,
 izazvati promenu svojstava, promenu načina.

Grad ovaj od nekuća, od sige, od rđe
 nije moj. Ni reke. Ni rušeće linije drveća i zidova.
 Ni njegova pozorja. Moj govor,
 za koji mislim da je njihov, pripada nekom nepoznatom narečju.
 U ponekom staklu kad sam već prošao ogledam se.

Pozni smehoviti dolasci kući
 nisu moji. Kao ni jutра. Kao ni nedelje.
 Nedodir. Zamorno sablasno prisustvo.
 Ja sam za pokoru tu – da gledam ispunjenje svih pomama.
 Njihnih, a nijedne moje.

Pomama ponavljanja oblika. Ponavljanja okolnosti.
 Ništa moje tu ne nalazi neku pogodu.
 I osećanje nedostatnosti koje delim sa meštanima
 i pokuda poretka – u stvari su oblici prerušavanja
 jer sve je ionako po nekoj drugoj meri.

Kazne njihovih sudija
 meni ne mogu nauditi. Meni pripada
 samo onaj »suvišak zla« u njima.
 Preves osvete. Pomama osude.
 Lukavstvo neboravka.

Ni u sasvim retkim (zato više nežnosti)
očima optočenim pozorišnim srebrom
nisam; one se same začaraju;
same prečvrstu u drugu svetlost,
u drugu gipkost.
(Ipak, više nežnosti!)

Nema me u pomami ponavljanja boja.
U oblasti onog što se događa drugima.
U ludilu sličnosti i različitosti. Golih krošnji. Brda.
U načinu na koji onaj pas leži na suncu.
Ni u drugim svojstvima i načinima.
Optrčao šumu. Reku. Nema me.

I lik i broj, i promena i opsena.
Kome vino, kome roj?
Odziv i opčinjenost i poruga.
Koji trag, koji plen?

A glas i vedrina, a ne andeo na ramenu.
Šta noć, koji zbeg?
U neglasa unajmih se na tri godine.
Koji čas, otkud vid?

Usuđujući se lasno ne prepoznaješ više šta je tvoje.
Koji znak, otkud lik?
Smanjujem tebe, smanjujem sebe.
Ko priziva, ko peva?

Još tražim jeres prostora.
Šta izgon, šta glad?
Nekoga svu noć vijaju, izjutra to ipak nisi ti.
Kad jednom, ko plav?

Pogledi na zvezde. I pomisli, valja priznati, sasvim neodređene.
Ljubav donjozemaca. Otimajući se poljima poricanja.
Koja vrebaju. Koja usisavaju noćne prolaznike.
Igrajući se od početka sa svojom konačnošću.
Uvek joj izmičući. Za tri šume, dve magle, poroznu noć.

I liskun sjajni, na licu, u gomili.
 Smrt neverno bliska. Al' bliža no ranije.
 Za jedan preokret koji se neće dogoditi.
 Za kratko gnušanje
 prema svakoj pomisli o promeni.

Ono omame.
 Ono daha.
 Pa nakot nereda.
 Pa noć.

Kratak prelet retkih ptica.
 A iza zvuka tek kasnije
 prepoznaješ tragove.

Ono sjaja
 pripadanja,
 ono reči
 uliva.
 Pa bezvučje.

A u noći se lagodila zamka.
 A u promeni izdavali te pokreti.

Ni dolazak proleća.
 Ni let glasa.
 Ono omame.
 Ono daha.

Svojstva šume.
 Svojstva vode.
 U raspadanju nekog straha.

Svojstva kože.
 Svojstva boje.
 Deo sablasne verovatnoće.

Svojstva ruke.
 Svojstva gljive.
 Na kolenima, pred tuđim posteljama.

Izbaci me iz sebe. Zgrušanu noć.
Komad pluća sa stranim dahom.
Zgnječi sipu u glavi.
Sastruži. Sigu na licu nahvatanu. Mahovinu
severne kore. Cvasti šalitre. Micelijum gljiva.

Izbaci u omaglici nepoznatih pogleda
koji klize niz slepoočnice, uši, potiljak jer
lice će biti zemlji okrenuto.
Izbaci. Pod narkozom, za tri minuta.
Lekarijama koje izazivaju odbacujuće talasanje tela.

Izbaci, izluči, isijaj. Ogled
odbacivanja kroz oči. Gledanjem postojanim
u neki red, u neki neput.
U dijagonalne redove voćnjaka.
U predeo oko očiju zveri bilo koje.

Onog koji znak i pogodu nalazi u šatrama,
u cvetovima jevtinih filmova,
u prerušavanju bez umeća,
u ploti u raspuću podatnijoj, šumnijoj,
izbaci, izluči, isijaj.
Imaj pomoćnika koliko bude potrebno.
Nakot verovatnoće. Zveri vreve.

Sastruži. Razloži. Rastvori.
Zgrušanu noć. Slepu mrlju u pomislama.
Kužne pege u naumima. Svetleći
otrov u krvi. Sporogoreći.
Kušanje razorno. A podmetnuto. A sablasno.

Izmeri na tasu jutarnjem. Strmoglavom.
Pa otplavi. U mulju i peni priobalskoj.
U plutajućim slogovima, senkama dodira, preokretima
iz nebilog. U ostacima prerušavanja. Olupinama
školjki. Algama. Spajanja. Zglavkovima, opnama,
infuzorijama, liskunima, neoblicima.

Vraćam neglasju, neodređenosti
nered koji sam pokrenuo. Pravilnost
koju videh bila je samo udvajanje u ogledalu.
A prikaze: jednosložne, dvosložne, trosložne...

Neka zakonitost njihovog podavanja zvuku.
I smenjivanja u sledu.

Stvari će mi dugo vraćati
odzvone pridatih svojstava.
Svetleći nebroj u krvi pulsiraće,
govoriće mi gde sam, neko
vreme, pa ni za trag, pa ni za cvet.

A oblivajući, a oblivajući svoje odlivke razbacane svuda.
Kretanje koje sam izazvao sve manje će doticati
svoj odraz u vazduhu,
sve kraće pa ni za pomisao.

Od nereda pomami pozdrav.
Iz zla, iza šuma, iza nas
zna se šta na to veli glas
od uliva jači, prerušen.

Na trag senka pada;
od misli senka lasnija.
Napada nas znak vode.
Od neglasa promeni odgovor.

Pre reke tri svetlosti.
Sa zraka opada ljuska.
Napada nas zrak vode.
Na trag senka pada.

Od tajne službe utamanjivaču nalog.
Zna se šta o tome kažu prijatelji.
Utamanjivač nišani. Glas prerušen.
Od nereda pohoti pozdrav.

Uzmak za uzmakom stigosmo na kraju u dvor
u kome, po zidovima i prozorima,
strepnja leprša. Po koracima na stepeništu
merim ludilo i stišavanje dana.
Ni jednog glasa po zalasku.

Popci se oglašuju u ritmu u kome dišem.
Dobročudni sobni pauci – utamanitelji mušica i zolja –
uznemireni svetlošću ustuknu korak, dva.
Na zrakastim stazama ni mojih misli nema više.

Nema smisla više govoriti o tome.
Pisma, odbačeni oblik razgovora, biće dovoljna.
Ona su možda već napisana.
Nema tome ni mesec.

Upoznajem tek ono što dopre do prozora:
večernji dah lipa, svežinu jutarnju.
Ostalo se događa, ako se još događa,
samo u sećanju – u to vreme spavam.

Neke reči probude nenadno odsjaj neke davne prisnosti.
Ko je tako govorio?
Prisnost lebdi, al' lice se ne pokazuje.
Neke reči, davna prisnost.

Na kraju mi je ostao komad sveta
do koga još dopiru lavež, dozivi preko reke,
u kome skončavaju prolasci, pomama kretanja.
Ugao sveta, komad pogleda, na kraju.

A s večeri obli ples
ponavljajućeg i poznatog:
Bašta. Ruže. Mačka. Plen.
Sura soba. Pauk. Klatno.

Postojati u nizu
brojeva, biti ulog,
osećajući poniznost
pred onim što se zbilo

i pred sledom koji
u raspadu jata, leta,
vodenim rastvorom boji
mogućnost preokreta.

I opet ponavljajuće
ali sada neprepoznato:
Pauk. Plen. Ošamućen.
Ruže. Mačka. Soba. Klatno.

Elegija

Odsada izvesno neću voleti
putovanja, staničnu vrevu, velike gradove.
Mnogolikost sablasno podatna. Dvoznak
događanja. Obmana učestvovanja.
Neću, izvesno, odsada.

Pa ni obale nekad mi drage,
preplive predvečernje, ludilo drveća
voleti neću. Tople alge, vlažnu mahovinu – isto,
pa ni kao prizrak.

I avetinjsko obilje i namere zrakaste...
I vode i kuće polako zapustiću.
Gipke žene, pribranije u ogledima pokušaja i greške
gipko zaboraviću.
Ogled poslednji. I san, i smrt.

A samo je jedno polje do kraja nauma,
tri mosta, tri brega, a ipak!
Svest plava, a grabljiva.
Tri grada, tri šume oprost
obećase dati. A neće.

Onaj koji nije prebivao u predvoju, u raskrugu,
mrziće reči moje. Onaj kome se nisu vraćali pripevi
lutajućih simetrija kao prizrak pouzdanih znanja
neka odustane. Onaj koji bude ukrao telo posvećenice
ostaće u nedoumici. Prevarena jamska zver.

Odsada neću imati oslona u onom što se dogodilo
no samo lakomo, nedodirno, u dolazećem.
Ni u izgovorenom. Jedino u zaustu, neobraćenom.
U predvorju glasa. U neznačju koje... u raspuću koje...
Odsada, u neznačju, u dolazećem, nedodirno, odsada.

Novi ritmovi I, II

1984.

Dahovi

1.

ja sam. ja samo. ja pećina. ja u. ja koju. ja možeš.
ja ulaziti. ja kad. ja hoćeš. ja jer. ja neću. ja da.
ja budem. ja za. ja tebe. ja ništa. ja drugo. ja samo.
ja pećina. ja koja. ja menjajući. ja boju. ja proždire.
ja tebe.

ja sam. ja samo. ja koren. ja koji. ja narastajući. ja
menjajući. ja boju. ja prodire. ja komad. ja crnog. ja
opsidijana. ja koji. ja piše. ja po. ja zidovima. ja vlažne.
ja sigaste. ja pećine.

ja sam. ja samo. ja pećina. ja koja. ja odzvanja. ja usisava.
ja sablast. ja tvog. ja postojanja. ja onda. ja presna. ja
mnogolisna. ja livadska. ja gljiva. ja gljiva.

ja sam. ja samo. ja uveće. ja mučnina. ja zbog. ja
nedovoljne. ja bliskosti. ja onda. ja sećanje. ja na. ja jedno.
ja jutro. ja u. ja svratištu. ja sećanje. ja umirujuće.

ja sam. lukavstvo. crno i kužno. nastajanja. zasad.
nedovoljnog. neodređenog, iskustva. iskustva. reči.
u kojima. se. začinj. sagorevajuća. bliskost. tela.

ja sam. ja samo. ja mnogolisna. ja gljiva. ja čije. ja listiće.
ja bodro. ja razgrčeš. ja dok. ja oni. ja trepere. ja na. ja
vazduhu. ja menjajući. ja boju. ja livadska. ja gljiva. ja
moje. ja listiće. ja razdvajaš. ja jezikom. ja iz. ja njih.
ja spore. ja moje. ja gorke. ja padaju. ja po. ja tvom.
ja jeziku. ja tope se. ja gljiva. ja ničem. ja u. ja tebi.

ja. posut. prahom. sporama. sa. liskuna. gljive.

ja okružena. ja jezerima. ja zverima.

2.

ti si. ti nešto. ti tmolo. ti što. ti mi. ti prodire. ti kroz.
ti trbuh. ti pluća. ti do. ti samog. ti vrata. ti i. ti dalje.
ti kroz. ti grlo. ti do. ti meduze. ti uma.

vidim. drvo. i mahovinastu. stranu. istovremeno. nestao je.
prostor. i drvo. u njemu. jednostavno. vidim. drvo.

ti unutrašnjost. ti presne. ti školjke. ti koju. ti dugo.
ti halapljivo. ti pijem.

ja sam. ja samo. ja ruka. ja koja. ja svu. ja noć. ja u. ja
putničkom. ja svratištu. ja čuva. ja neku. ja obl. ja

pulsirajuću. ja izvesnost. ja nađenu. ja u. ja košmaru.
 ja gubeći je. ja sa. ja strahom. ja u. ja pokretima. ja tela.
 ja u. ja snu.

ti nešto. ti izgubićeš. ti na. ti svom. ti licu. ti a. ti nećeš.
 ti ni. ti znati. ti da. ti si. ti to. ti izgubila. ti ni. ti da si.
 to imala.

ja znam. ja da. ja neću. ja uspeti. ja da. ja zadržim. ja
 ovaj. ja zalutali. ja roj. ja ali. ja želim. ja da. ja kad.
 ja dođe. ja čas. ja razjedinjenja. ja da. ja ti. ja letiš.
 ja letiš.

ja upor. ja prstiju. ja u. ja dodiru. ja gline. ja narandžaste.
 ja podatne. ja infuzorijske. ja zemlje.

ja znam. ja da. ja te. ja ne. ja mogu. ja zadržati. ja ovim.
 ja rukama. ja koje. ja se. ja pretvaraju. ja u. ja mlaz. ja
 elektrona.

ja jedino. ja u. ja rukama. ja tvojim. ja sebe. ja se. ja
 prisećam. ja samo. ja tada, ja stvarno. ja postojim. ja
 fosforescentna. ja olupina. ja saće. ja puževi. ja veličine.
 ja nokta. ja na. ja tvojoj. ja glavi. ja u. ja snu.

oblik. lobanje. ispod. nepostojanog. lica. podsetila. me. da.
 sam. istraživao.

ja biću. ja samo. ja pomak. ja boja. ja u. ja
 ultraljubičastom. ja delu. ja spektra. ja ravnodušnosti.

jedino. u očima. rastvarajućim. razlivajućim. pojavljuje se.
 odlivak. pustopoljine.

predeo. saćast. od. malih. šestougona. na. mojoj. glavi.

da li će. u svetlosti. koja. sad odlazi prostoru. ostati.
 pamćenje. oblika. rana pamćenja oblika. koje je razgrtala.
 koje je oblivala.

3.

sluz, znoj, tanin, hitin.
 dva tela u noći uliva.
 bespomoćna bliskost.
 sokovi koji menjaju boju na vazduhu.
 tečnost od koje pauk pravi mrežu.
 pljuvačka nekih buba na travkama.
 spektar boja u mleku maslačka.
 lutajuće žlezde.

cvetovi smole u voćnjaku.
dva tela u ulivanju.

4.

sećanja na davna ranjavanja:

smrskani nokat na nožnom palcu za vreme loptanja na selskom putu.
sljuštena kolena u brišućem padu.
ubod kupininog trna u kažiprst, izvir i rast kapi krvi.
posekotine po butinama od crnih, oštarih grozdova školjki.
na kamenitoj plaži.
nagaz na ekser na mračnom tavanu.
zmija kose kroz oporu planinsku travu probija gležanj.
zupci testere po dlanu.
sitni ubodi osja pšeničnog klasja po nadlaktici.
ujed gusenice, opale s vrbe, po vratu.
ujed petla za jagodicu kažiprsta.
ogrebotine po sluzokoži grla od presuvih oraha.
plod ili hleb pečen u pepelu poskakuje na dlanovima.
iverje kosti u otvorenom prelomu.
posekotina u peti od komada zelenog stakla skrivenog u algama reke.

opkoračivši odsečenu jovu skidam joj koru širokom
tesarskom sekirom. ogoljeno stablo, koje ostaje iza mene
na vazduhu brzo menja boju, postaje purpurno, purpurno
sečivo odskače od čvora i seče deo lista leve noge.

u davnašnjim ranjavanjima, u sećanjima koja izazivaju
jezu, objava tela, objava živih kristala.

5.

dva tela u ulivu.
primajući međusobne oscilacije.
jedno odzvanja u tetivama drugog.
tako je, tako sve, tako počelo:
listopadna ruka.
gipki odgovori tela.
vrtložni odgovori tela ruci.

kalderovi mobilni koje sam odsutno dodirivao na nekom
putovanju ponovo mi došli u sećanje, sada u jasnom
plotskom značenju.

prvi ustalasani odgovor bedrenog prevoja ruci.
odgovor kičmene udoline.
podrhtavanje listića tebe, od sedefa, od selena, od telura,
od još neimenovanih metala.

koja su pra-sećanja na mene
u tvom telu bila skrivena?

»ono Pre uvibrirano je u nama« govorio je
jedan zaboravljeni pesnik.

6.

u snu (u razdanje) probijao se do otimajućeg izvora,
licem razgrćući bregove, žbunje, trske, opore trave; lice je
dobro oruđe, ponekad.

sluz na licu, tragovi hlorofila, tanin, hitin, mlečna svetlost.
lice na završetku puta.
brišeš ga.

7.

sva tada, sva postaješ, sva razlistala, sva topla, sva alga,
sva lelujava, sva svuda, sva otvorena, sva spremna, sva da,
sva mene, sva obrasteš.
sva neko, neko drugo, drugo obličje,
tačnije rečeno, rečeno ruža, ruža oblika.

onda gledam, gledam kako, kako se, se sporo, sporo i
nerado, nerado tvoji, tvoji udovi, udovi i lice, licem
vraćaju, vraćaju ranijim, oblicima.

ruža oblika, nerado tvoji, udovi i lice.

8.

1. kad bude, kad bude lasno, kad bude lasno i oprosno
2. došao, došao onaj, došao – kad bude lasno i oprosno – čas da
3. da razbiješ ljusku, da odrekneš, da raskružiš, a
4. a nećeš, a nećeš umeti, a nećeš umeti drukčije, a nećeš umeti
drukčije nego u
5. u plahom, u plahom i potajno, u plahom i potajno,
6. potajno konačnom otklonu od prizora koji
7. koji, koji su drugi, koji su drugi načini, koji su drugi načini i sred-
stva obeznačenja prizora koji
8. koji ponovo iskrsavaju, koji se, sad nedodirni, pojavljuju unutra na
9. na sedefastim, sedefastim ogledalima, unutra u sedefastim ogle-
dalima zglobova, a
10. a kada (to ideš), a kada ćeš umeti (to dišeš), a kada ćeš umeti i
uspjeti (to spavaš) da
11. da odeš, da prebегneš, da se konačno otkloniš od njih, ne znaš
12. ne znaš, ne znaš, ne znaš da, da istom, da istom izgubićeš, lasno
i oprosno, izgubićeš na
13. na svom, na svom licu, nešto, nešto što nisi ni znala da si imala i

14. i ostaćeš, potajno, potajno konačno, ostaćeš bez
15. bez imena, bez svojstva, bez smrti, bez dolazećeg, bez sada, tada
16. ostaćeš, bez lica, bez daha, bez svetlosti, svetlosti ostaćeš, dahu
ostaćeš, licu ostaćeš.

9.

1. kada će, kada će u, kada će u šumnom i, kada će u šumnom i obezličavajućem, kada će u šumnom i obezličavajućem komešanju neželje i vreve doći čas da
2. da istiha, da istiha i, da istiha i iskosa od
3. od sebe, od sebe i, od sebe i onog što je preostalo od, od – više ne umeš ni da ga odrediš – toliko je preostalo od –
4. od nekih, od nekih neutolnih nesvojstava verovatno bejaše sačinjeno.
5. a onaj, onaj čijim se, a onaj čijim se rečima gubi trag u,
6. u skarednoj lagodnosti, u poroznim godinama, u nekoj od zemalja Pedesetoknjižja, još
7. još, još uvek tmolo, još uvek tmolo i kužno, kužno pokušava
8. pokušava da izazove, pokušava da izazove sagorevanje svog lica, jednog oveštalog celuloznog lica, pomoću sočiva njegovih očiju.

10.

(ogledala podatnice)

da ne bi preobražavajući se zalutala nepovratno;
ne da bi se, kad zalutaš, vraćala preobražavanjem.

da ne bi udaljavajući se bila bliže;
ne da bi, u bekstvu približavanjem, u rastvoru tvoga lica, u škrljcima
kože, još uvek nalazila trag tebe.

i ne treba vraćati ono što je kroz lice odbeglo, u izdisaju skriveno
pobeglo;

ne i dug svetlosti iskorišćen za snimak lica.

a da postanem ljuska onog što mi se događa?
da, a snovi?

da ne bih udaljavajući se bila bliže;
ne da bih, u bekstvu približavanjem, još uvek nalazila tebe.

pomisli. odbijene. od ogledala.

11.

negovoriću. negovoriću s tačkom upora u svetlosti
lutajućoj, u dahu, peščanom, a izvirućem.
negovoriću povratak. negovoriću šume. negovoriću ruke.
oči. zaspalo telo. negovoriću preobraćenje. snaga
preobraćenja u snazi jutra je rasejana.

nedopiraću. neumeću. neumeću da – neumeću ni nameru da uobličim od ostatka pomisli. nemisliću svetlost. nemisliću pokrete. nemisliću put. šume. lica. životinje. nemisliću. iz vozova naselja zrakasta, nevična mom pogledu, negledaću. nemisliću. nedopiraću.

nezaboravljaju. a nežeću da vratim. nepripadnosti neopiraću se. nepromenu pustiću da po samoj sebi juri, do najdaljih svojih odaja. da, umnožavajući se u beskonačnim ogledalima, da ljuljajući se na ludim terazijama stigne do ruže nereda.

nepočinjaće drugi sled u nekom drugom zajutarju, u iskeženim okolnostima, situacijama. drugi načini, druga svojstva, vrviće, plesaće, ja ću posezati za njima, ulivaću se u njih, al' nedopiraću u njima do drugog sleda, srca, drugog sleda.

nedopiraću a nećutaću. nećutaću u buđenju. nećutaću u pesku. nećutaću a nerazaznavajuću. ni onog koji govori ni onog kome se obraća.

nećutaću noć. nećutaću ruke. nećutaću kožu. nećutaću slatku uzaludnost. nećutaću jutro. snaga jutra u ogledalima je rasejana.

12.

bićeš pomisao koja bljesne al' biva zaboravljena pre nego što stigne do izlaza. zaboravljena pre nego što je imenovana.

žlezde koje su lučile opsenu počće da luče nelagodu.

gajićeš nakot opnokrilaca u svetlosti koja ti je oblivala lice. probošćeš listove nožne stabljikama trske. na kojima će svirati vetrovi donjeg Podunavlja.

biću cvast dodira, ruža udova koji čvrsto obuhvataju prostor. biću put svile, put duvana, put opsidijana; imaću reči – tetive zvonke, sečiva lišća.

biću miris pohote lipa.

male, bludeće krznašice nadlukaviću, male krznašice imaću, male krznašice.

jezikom kreste purpurne ptica dodirivaću.

zglavkove paukova. zglavkove bube jelenka kako si rastavljala, kidala, voleći i uništavajući njihovu mehaniku.

lice snimljeno na plućnoj maramici osvetlicu, pustiću da potamni.

usne će ti biti micelijum gljiva.

iz čaša kolena piće paukovi.

biću biljka muhojed, sa sluzastim prašnicima, s vencem otrova prurušenim u venac rose.

algama sluzavim zelenim bićeš pokrivena.

poričući tačku dodira točka i puta, tačku koja znači da moraš biti drugo, jurićeš, brže od moći razlikovanja drveća, šuma, polja, ptica (gle prepelica u polju, dakle, još brže), brže od brzine postojanja sopstvenog tela, brže od zelenila, od beline, do bezobličja, do uvira u neimenovanom.

ogrebotinu od noža na srčanoj kesi imaćeš, kašljaćeš, svetlost iskašljaćeš, ne dolazeći do reči, ne uspevajući ni da zaustiš...

13.

ishod, ishod dugih dokonih, pokušaja da prodrem kroz opnu prostora: ponovo jasnih oblika ležiš u nekoj bliskoj i otvorenoj naspramnosti.

levo i desno od tebe raspoređeno je vreme. iz koga ulaze neke gole prilike. prilike. hteo bih reći spodobе. ali to je besmisleno – njihovi ulasci i izlasci zbivaju se (zbivaju se?) u nekom splepljenom sledu.

razgrnuti prostor. splepljena vremena.
figure telesnosti u koju sam utisnut
u nekom besmislenom obredu.

Orfej

1.

Sidoh u podzemlje. Da bih te oslobodio iz sveta.

Osećajući neput u zglobovima.

Goli ponoćni kovač. Pevač otklona.

Orfej u zemlji »realnog socijalizma«.

U trougao nelagode sidoh. Pokazuje mi neko
na gestualnom jeziku skitnica.
Postoje parabolična ogledala u čijoj se paučini koprcaju moje reči.
Postoji kristal koji svojim oblikom zaustavlja srce.
Smrt u službi despotije dela diskretno.

U kostima žizak piše. U svet senki. U srce simetrija
sidoh. Učenik kod majstora onog što zagrevajući
i naglo hladeći kaučuk pokušava
da. U njemu. Ulovi. Đavolov lik.

2.

Otkuda, otkuda je, otkuda je dolazila, otkuda je –
pokušavam da odgonetnem – dolazila otkuda je ona, ona
– pokušavam da je imenujem – ona moć, moć izvesno.
kojom sam, u vrevi, u vrevi i pometnji, uspevao (uspevao
sam, izvesno, više ni ne pokušavam, raspuštam šume!)
uspevao kojom sam da, da, da izazovem prelivanje bića
preko granica lica?

Otkuda, otkuda ona, ona duga, duga i nerastvorljiva,
vezanost, vezanost za oblike, još većma otiske oblika,
otiske oblika neke telesnosti, u dahu, u tetivama, u koži?

Da l' otud što su to reči, doista reči, reči neprozračnog
jezika, meni neprozirnog jezika mog »ja«, koje sad ne
govori, ni u tebi, ni u oblicima krošnji, ni u snimku nekog
polja, ni u drugim oblicima i načinima,

raspuštam vode, raspuštam drveće, raspuštam pacove

3.

Sidoh u podzemlje. Da izbavim.
Odlivak pokreta što ostaje u vazduhu posle prolaska.
Podatnost, do rastvaranja tela u rečima.
Tajno poslanstvo ploti. U netajni sjedinjenja.

Pokušaj opisiv i izvediv pismom daha kome reči i
rečenice služe samo kao tačke oslona, kao stepenici ka –

Ne osvrći se, Orfeju, za raspućima rečenica, za stepenicama
slogova, za njihovim ulivanjem u smislove ili grmlje
neznačja.

Ne osvrći se, izgubićeš je.

Govor u kome reči služe samo kao tačke oslona dahu vodi
je za tobom i u tebi a ne nebeski skoroteča.
Ne osvrći se. Izgubićeš.

4.

Sidoh u podzemlje. Da bih te oslobodio.
Iz sveta. Nedaha. Nedosegnutog postojanja.
Iz sleda u kom se sve već dogodilo.
Iz vlasti nadpostojanja nekog surog. Koje se
našim postojanjima hrani.
Iz usta, dok spavam, otiče sluz.
Iz mošnica legu se gmazovi.

Sidoh u podzemlje. Da bih mali otklon
izazvao među stvarima koje te okružuju.
Ne veći nego što one same uzmaknu, u sebi,
kad ih oblije svetlost, u prvom jutarnjem pogledu.
Ne reći ono što teče kužno je koliko ne ćutati ono što jeste.

5.

I u sabiru i u rasipu sad si.
Ulična svetiljka na vetru od moje sobe pravi brod.
Krovna konstrukcija svu noć... ali ostavimo to, nećemo
biti torbari. Od oštih znanja kože ostala je neka mutna duhovnost.

I u sabiru i u rasipu sad si.

U redukovanom svetlu istočnih gradova neću
te ni videti. Ako i prođeš. Maska u nekom od redova.
Talasava prolaznica pored zgrade Egzekutive.
U noći veštački produženoj za neke vrste cveća.

I u sabiru i u rasipu sad si.
U prolazu na Zelenom vencu. S mađarskim kockama.
Demon podatnosti iz narodnih priča.
Vrati se istim putem čekaću te.
Demoni pored puteva koji nude netajnu tela.
Kad se vratiš iz grada biću tu.

U drugim svratištima, među drugim stvarima
podizeš lice pod istim uglom:
uglom izviranja iz vreve.
Ugao dolaska reči. Ugao izviranja lica.

Zadugo, nije nam potrebno više. Potajno
postoji svet svakodnevnih činjenica i nečinjenja,
posao, jutarnja hladnoća, mere vlade, kiša.

U magleno veče izlaziš iz nekog solitera; prepoznajem te:
neku sablasnost osećaš u ramenima dok ideš u susret
vrevi. U zoni mraka, pored nacionalnog pozorišta, laju psi.
U nekom podrumu neki šareni i nafrakani mladići pevaju pesme
depresije.

U sabiru, i u rasipu, sad si. U odgovoru:
Mene naći ćeš, ponovo naći ćeš, ne mene preobraćajući.
Nego obraćajući se, otimajući me, prostoru tmlom.
Iskežene simetrije videći kao nered.
Ponavljajuće videći kao nered.

6.

Pisati na novoštokavskom.
Svejedno. Imaću odsada samo rastvorljive reči.
U pokretima, u dahu.

Pisati na novoštokavskom.
Zbornici pesnika zemlje Morave, istrajnih razblaživača
otrova. Njihovi ritmovi bez otklona, bez promene.
Nadglednicima umetnosti već je po samim ritmovima
jasno: u tu bratiju se mogu pouzdati.
Simboli uglednih spisatelja: kamen, pepeo, zemlja, vuk,
vatra.
Društveni položaj, izgleda, zahteva upotrebu određene
simbolike.

Vidim jednog romanopisca, s velikim krilima od crnog
somota, kako nadleće Jugoslaviju od 45. do 80. godine. Sve
razumevajući.

Umor očiju. Zapisivati u mraku. Uz pomisli obredne.
Tajna pripadnosti je tajna tišine.
Prolazi autobus s natpisom odredišta ZAJEZD.
Zvučnost iz nekog drugog doba.
Tajna zaborava je tajna zvuka.

Pisati na novoštokavskom.
Pisati kuća, pisati životinja, pisati drvo.
Na jeziku nastalom u mucu imenovanja onog što se mučno
dobija. Pevati rečima čiji poredak glasova govori o nimalo
lasnom preodolevanju prepreka, ovde, oduvek.

Ne misli o tome. Ne osvrći se, u rečima. Izgubićeš.
Pismo daha u kome reči služe samo kao tačke oslona
na putu ka izlazu, na putu ka izlazu, na putu ka izlazu...
Imaj samo rastvorljive reči.
Ne slušaj dvozvuke.

Pisati na novoštokavskom.
Vremenom, čovek razvije odsutnu naviku povezivanja mutnih.
lutajućih rastvora (koji možda i nisu ni u kakvoj vezi)
i to je, vele, pesnički dar.
Izdajnički san. Granice snaga.
Hladnoća i magla niz kičmenu udolinu.
Moje namere nejednako raspoređene u mojim udovima.
Moji otrovi nejednako raspoređeni u noćima.

7.

I ne tražiš više na delovima tela koji ti slučajno uđu u vidno polje (na nadlaktici dok pišeš, na kolenu koje, neznanu, pobjegne ispod čaršava) prizrak one maglene usredsređenosti (ne i lice, lica se i ne sećaš).

I da posetiš sobe, zabranjene, ne bi tamo našla ništa osim divlje beline postelja. Da i nepočinstvo, da i paukove. Belina postelje, belina hartije.

U pratnji nekog Levantinca, ili Kelta, ili, svejedno, Hrvata, prelaziš dugo srebrni most; prelaziš ne-tamo, ne-sad. Al' to i jeste najnepovoljniji znak.

8.

Prokletstvo dugog, obrednog bavljenja nekim objektom – njegovo isparavanje. Rukopis žiška u nekom apstraktnom prostoru koji više nije drvo al' ima njegovu podatnost i otpornost. Da li i ukus epitela, da li i sokove mezgare? Ne.

Prisutnost nije više nego ritam nekih rečenica, sled nekih reči, brzina glasova, ponavljanje zvukova. Ni mnogo, ni malo. Za nebuduće.

Opna. Želje. Kroz opnu, mutno providnu, gledaš sebe, s gubom prostora po telu.

Pripadanje nije nego tok glasova, čeljust pauza, napitak slogova, zamah kadenci, širenje govora do neznačja, zgušnjavanje daha u neke nejasne kristale. I preveć. Za smrt.

9.

Trodnevna košava. 115 km. na sat. Predani rad ubacivanja hladnoće u jednu zemlju. Tvoj spiralni okret pred njenim naletom. Na Slaviji. Na Tromostovlju. Na trgu u Krakovu. Pomisao: sledeći okret odvojiće te od sleda nepodatnog. Pomisao.

Novembarska pustoš.
Pustoš Pedesetoknjižja.
Kosturi nekih postrojenja od čije se gradnje odustalo.
Sablasti izobilja. Dobro mesto za ptice i žurne ljubavnike.
U nekom od Laboratorijuma Noći
Upravljači snuju da se poboljšanje prilika može postići podesnim rasporedom zabrana i dozvoljenog.
Nikako da nađu podesnu kombinaciju.
Elektronska buva skakuće.
Prozorska okna postaju membrane.

Učitelj nije predvideo ponašanje učenika
u vremenu kad njegov nauk zahvati poguba.

Euridika u nekoj od zemalja Donjeg Podunavlja.

Sve dovitljivija.

Sve gipkije se krećući u tamošnjim načinima
za malo poboljšanje sopstvenog položaja,
za sticanje dodatnih prihoda.

Sve veštija u nabavkama.

A na putu je da reši i stambeni problem.

Euridika u svakidašnjici neke od osamnaest Aleksandrija.

Goli ponoćni kovač pokušavam da za tebe iskusim
zaštitne oblike: majušnu sekiru, kosu, slova.

Goli ponoćni kovač u trošnom krugu.

10.

Euridika, prvi put

Tada, tada nalazio si, nalazio si u svom dahu
kristalno, sedefasto,
uporište iz kog je izvimala moć lasnog,
lasnog zaustavljanja zamaha poricanja, lasnog i,
i osmehnutog razgrađivanja dugog, mučnog rada
odreknuća.

U dahu, u dahu predvojenom
napravila je. Log. Životinja. Nedosega.
Razjedinjenja. Sad. Već. Jednogodišnja.
Životinja.

11.

Maglena hladnoća. Bez namere, bez namene.
Noć bez kretanja koja mogu zamisliti. U koja bih,
u zavisti lisnatoj, poželeo da se ulijem.
Ne-moje postoji na drugi način, bez sumnje.
Konačno, jedan jednostavan i koristan sporazum.
Skoro imaginarna hladnoća. Bez namere, bez namene.

Uzaludno grčenje pogube da stvori događanje neko.

Umesto toga – vlast praznih objava:

Veliki uspesi u ekonomiji.

Duh novine i traganja u poeziji.

Uloge su podeljene. A iznad scene – kad glumci odu –
viju se demoni nedosegnutog postojanja.

Postojan, sur šum mehanike nekog sleda izvan mene.

Postelja – životinja.

Bezbrojne crpne stanice kože počinju svoj šumni, šištavi
posao: isisavanje neprisustva.

Tvoj ostanak. Ili odlazak. U pravcu dolazeće nedelje.
 Miholjskog leta. Novogodišnjih praznika.
 Omamljenost odbacivanjem omame.
 Tu se, zaista, više ništa ne može učiniti.
 Iz udaljavanja – načinom rastvaranja – ponekad želja za
 povratkom.

Preostali, nerastvoreni kristal.

12.

Euridika, drugi put

Ja sam leglo. Leglo, ovalno, kužno. U tvom putu ka izlazu.
 Al' koje ne vidi tvoj put.
 Al' ti osećaš njegovo širenje i skupljanje, pulsiranje,
 osećaš leglo.
 Jedna glad u drugoj gladi,
 jedan neutol u drugom neutolu,
 svejedno je koji koga okružuje.

Ne traži utočište u mahunama reči;
 zaista, tome nema kraja ni ishodišta;
 zaista tome, zaista nema, zaista kraja;
 jedna glad u drugoj gladi;
 svejedno je koja koju okružuje;
 tome nema kraja;
 jedna glad jedna u drugoj gladi;
 jedna drugoj gladi.

13.

Sidoh u podzemlje. Da bih te izbavio iz sveta.
 I vodu Lete pih, i cvasti kristala brah.
 I?
 Raspuštam reči, ti ostaješ tamo gde si.

Ostanak je, uostalom, jedno verovanje.
 Verovanje da će sve što te okružuje (lica, svetlosti, drveće)
 još jednom sastaviti krug. Ako i bude raskinut.
 Da će se brda, šume, vode, ako se i razidu, još jednom
 vratiti u blagi sticaj. Ako i nešto poremećen. Ako i s malim
 odstupanjem u odnosu na onaj od pre.
 Nežan postupak s tim verovanjem.
 Koje se jedino može opisati imaginarnim rečenicama,
 rečima poređanim u smaknutom poretku u odnosu na
 izvore, drveće, svetlosti.

14.

Euridika, treći put

Jadni Orfeo. Da izbaviš? Iz sveta nedaha? Iz nedosegnutog
 postojanja?

Jedino, jedino stvarno, stvarno iskušenje, iskušenje nečijeg, nečijeg postojanja, postojanja jeste, jeste ono, ono prestati, prestati postojati, postojati za – za jednu noć, za noćne godine, za nekoga, prestati postojati, postojati u – u tmulim popodnevim, u poroznim noćima, u u nekom, u nekom telu, u – u predznacima nevremena, u povodnju nelagode koja neće prestati prestati, prestati postojati, postojati u, u pamćenju, pamćenju nečije, nečije kože, kože jedino, jedino to je jedino istinsko, istinsko iskušenje, iskušenje tvog, tvog postojanja, prestati, prestati postojati, u nekom telu, u nekom dahu, prestati...

Beograd – Skela, 1982–1983.

Zakrivljeni prostor

1.

kad svetlost ugljenisanih verovatnoća bljesne
bljesne neka pokaže put do polja
do polja, do izvora, do kruga otvorenog
otvorenog, mahovinastog, spremnog da primi
da primi, da oprost da, da izvida
begunca, otpadnika, sina raspuća koji
koji se ne seća, koji je umoran, koji podastire postelju
u imaginarnim linijama kretanja nekog vira
odbeglog od prljave, hladne vode.

2.

jedino kome se još obraća, s kime se još spori
to su delovi sopstvenog tela
listovi, ne grčite se!
vratu, taj zaokret je suvišan!
rame, ne zamišljaj pritisak kandži pri uzletu!
tetive, ne upredajte se!
stopalo, ne sećaj se peska!
koleno, Kelti su smrskavali čašice izdajnika!
prsti, ne pretvarajte se u zglobove trske!
rame!
stopalo!
listovi!

3.

postoji, među ostalim zapuštenim znanjima,
ono o dobu zapuštanja
i cikličnosti njegovog dolaska.
zapuštanje kuća. dvorišta. puteva.
pohote. čak i same mržnje.
kud tada othode tvoje snage?
kamo je usmeren
napadni ugao klina
u koji one uviru?
ne ulazi kroz kapiju urušenu.

4.

dok stojiš licem nasuprot polja
osećaš kako otud veje
neka druga naspramnost.
licu je znana
al' znanjima lica još nisi naučio da se služiš.

5.

ni utočišta, ni pribežišta, ni legla koje
koje svetli, koje fosforescira, koje namotava tvoje puteve u
u umoru, u uporu iznad ponora, u predsmrtnom umoru, dakle,
dakle, valja odustati, valja se vratiti, odložiti
naume, a ni bogovi nisu skloni; a ni više od dve ukrštene
pustoši ne čine đavolov pozivni znak.

sve sam pomisli i poželje pretražio (sve sam pesak),
sve moći, uzdarja divlja (čija?),
i dugo, sve sam, retko u družbi lutajućih zidara
zapućivao se na jug, s alatom i nešto odeće,
sve teže, i ređe, i bleđe,
kroz vrevu nauma, kroz muk načina,
stižući, probijajući se, prodirući do
do pogleda. na prostor. prostor. koji je. pogled.

6.

brda se izvijaju, istežu, ugibaju
ispod opni svojih oblika.
dvokret. trokret. sebe.
al' sve je prozračnije napredovanje.
kretanje se sve više stapaju s ogledalom vazduha.

postojanje kruga ipak
opravdava našu zalutalost
koja se više ne uvećava niti smanjuje
koja je dakle potpuna.

7.

kako su tragovi stari, kako su lica tužno izdubljena.
 a kako su i boje u pomaku od oblika kojima su pripadale
 ulazim u rasloj, u sigastu, u pećinu,
 u lude plohe, u kristal najdalji, u njegovu moć
 moć bistru, moć pobuđivanja, pobuđivanja ponavljanja
 ponavljanja sebe u beskonačnim grozdovima; u grč
 u grč oblika da sačuva sebe; ulazim u pećinu.

nekad zamicao, ulivao se, ušunjavao se
 u omamu otpočinjanja, omamu mladih žena, u glad
 ulaska u šumu, ulaska u grad, ulaska kroz neku kapiju
 pa stazom pošljunčanom i dalje do – –
 dalje je sve isto, dalje je samo dogorevanje ulaska.

kristal »ja« sa zavišću gleda
 kristal otrova, liskun, prah utamničeni,
 svežinu boja, jasnoću dejstva, izvesnost svojstva,
 svojstva i u najmanjem deliću,
 i u beskonačnim rastvorima.

8.

još samo krug i krug
 pa će odasvud
 prostor početi
 u tebe da se izliva.
 samo kroz tebe mu svetlost.

Život u provinciji Meziji

Oktopod

jednom znanцу koji je sebe uporedio s Nikolajem Ivanovičem

oktopod. grčenje i opružanje, krakova, grana krakova, koje
 koje pokreće, koje neka, koje unutarinja, koje skliskost,
 koje čestica; koji raspoređuju, koji ljude, koji životinje,
 koji listaju, koji knjige, koji kriju, koji svoje, koji središte,
 koji se rascvetavaju, koji u put, koji u raspuće, koji
 ispisuju prizore izobilja.

oktopod. sav lice i sav telo i sav glava i sav splet udova.
 odjednom. u poređenju s njim naša su lica beli, beli ljubovi.
 oktopod. oktopod je ostario. izgubio gipkost krakova.

izgubio opsenarsku moć. pokušava. pokušava elektronskim računarima da proračuna. krivulje potrebnih pokreta. još preti. još otkriva objektivno značenje. naših postupaka. al' ista logika, posle pet desetleća, ne daje iste posledice. glave. glave više ne lete. oktopod je. ostario je oktopod.

oktopod. počinje komadanje. oktopoda. i oni koji su ga juče proslavljali. koji su pravili oktopodalno pozorište. nehajno se izlažu. obuhvatu njegovih pipaka. dejstvu praznih logičkih shema. a onda. onda se u jagmi. sjure na nj. koji otkine dlaku. koji krljušt. koji i ceo krak. krak koji zapali i. njime. osvetljava. nastanak. svog lica.

moje crno učešće
u ustrojstvu ruže.
razvejani pokreti.
moje crno učešće.

u zakrivljenim hodnicima
nekih tužnog encefalona,
u igri probe i greške,
raspadaju se znaci mene.

postaju glasnici maskirani.
u nekom drugom luku događanja
umnožavaju se dejstva,
buja preokret.

život u provinciji Meziji.
tekstura drveta. da odeš. bubrenje semenki. to da odčekaš.
a potom, bočno od svog daha,
da igraš. da usnuti bar možeš.

sig. po protivljenju nahvatana.
maglena putenost crne berze.
voskovi. smole. sveštenici propadanja
drže svoju večernju službu.

putanje jednog nesledbenika. koji
ne shvata kolektivnu logiku.
koji sakuplja plavu boju s plamena.
crno umeće iz Majnca takvima ne treba da služi.
nepostojanje, ali zašto tako naporno?
blistavo nepostojanje!

grozdovi. ljudi. spleljena zrnca. ljudi.
svakog dana dobijaju obrok naukovanja.
što se tiče onog potrebnijeg – kako kome bude.
sve ide nagore, al' politička situacija je dobra.

međutim, u nekom od brodova javnog saobraćaja,
u sadri podneva – nepoznata koža.
drukčiji prihvata svetlosti.
drukčiji sjaj ljuspi epiderma.
prevrat koji si iščekivao – nepoznata koža.

naloga za oporočavanje političkog protivnika
tvrdi se, nije dat.
u međuvremenu, on je nestao
u fantomskom ratu Skordiska i Tauriska.

poprečni presek vlakana. da odeš. mrtve alveole. opisao.
večernja služba propadanja.
ljubičasto sunce u izmaglici SO₂
život u provinciji Meziji.

Hajde (a da je to moguće ponoviti govori okretaj kazaljke)
da pogledom onim, iz srednjeevropskog karavana Jugoslavjana,
ugledamo raspad jednog dugog značaja.
Povorke žaba prelaze preko autoputa.
Besmislenost opasnosti.

Besmislena vitalnost dođoša s juga.
Put Svile. Put Čilibara. Put Elektronike.
2000 km. 5000 km. Izdržljivost duga 2000 godina.
Snovi pored puteva spiralni su.

I ne treba (a da je to izvesno svedoči ravnodušnost pred šumom)
da budeš odjek osim u Levku sebe.
I, jer je i imaginarna snaga dejstvena,
ne daj da se u tebi misao o novom pohodu začne.
Ostani pod kamiljim pokrivačem
iščekujući dolazak groznice.

Jednom. Zvuk onog što je bilo ili će se dogoditi.
U Hamburgu kad su trgovina plotskim zadovoljstvima
i preprodaja kradene robe slabo išli.
U zagraničnom sedištu frakcije bez sledbenika.
U kristalnoj rešetci ametista.
U pogledu guštera.
Jednom.

»A razložno otkrivanje onog što ih razdvaja
vodilo ih je – u prvi topli brlog.«
Protivrečnost neke davne omame.
Sad već neprozirna.
Neprijatni višak svetlosti na mestu posečenog drveta.
Besmislenost opažanja.

Pomama dolaska reči. Magla obraćanja. Zelene mušice.
Ponoć, julska.

Misli na oblost sumorne ljubavnice.
Kožu zračnu. Njeno oblivanje tobom.
Tvoje oblivanje njome.
U poroznoj noći. U tornju.

Opozvano poslanstvo ruke.
Opozvana svetlost jetka.
Jer kako (tvoja uskiska putovanja,
moja nepokretna lakomost)
kako da (tvoja trgovina s dolazećim,
moje ceđenje nedosegnutog)
kako da ispišem preokret
preko sklopljenih kapaka očnih,
preko pokreta bučne plesačice.

Kome se obraćam – pokušavam da doznam iz ritma rečenica,
iz načina prisustva stvari,
iz boje nesanice.

A u neimenovanom (moje oblivanje tobom)
sija tmolo (kožo divlja, sumorna)
ono što je samo (oblosti u raspuću)
pohota neodređenosti.

Pomama toka reči.
Kome se obraćam – pokušavam da doznam iz ponavljanja nekih
glasova,
iz strukture kristala,
iz sila elastičnosti
uvek pogrešno proračunatih.

Pomama dolaska reči. Zelene mušice
bombarduju moju beležnicu pod lampom.
Sasvim blizu, između lampe i zida,
pauk je postavio svoju mrežu.
Moji noćni zapisi njemu najviše koriste.

Pomama dolaska reči. Zelene mušice. Magla obraćanja.

Umreti u hotelskoj sobi, u Južnoj Evropi, u nadolazećoj
 nelagodi, s pogledom na sliku nekog bednog mazala,
 s pogledom na neku uljanu mazariju na zidu, ulje
 na platnu

(Hulje, odnesite to ulje, što dalje), na pejzaž koji –
 Koji je tvoj način, reci,

Reci: umreti, umreti u hotelskoj sobi, u nadolazećoj,
 u nadolazećoj plavećoj nelagodi i

I šta još

I izvrnut rukav kaputa, izvrnut prostor sobe, izvrnuta
 vrata, prva, druga, izvrnut hodnik i

I ljubavnici u vrećama za spavanje tipa mumija,
 i pas koji zavija u januarskoj ponoći,
 i ribarka koja ubija štuku natrljavši je solju, i

I, i,

I neka i sutra i ne bude i uvira i ishoda i belom i nedahu
 i slava i telo dana i

I, i,

I kada i budeš i našao način i da budeš i u ponavljajućem
 i u nestajućem i

I više

I kada otkriješ snagu koja jeste snaga i bez oslona u učinku

Umreti, umreti u sobi hotela, gde noćuju, noćuju Arapi
 i Turkeši, umreti slušajući struganje zuba nekih
 opnokrilaca o lišće, već iskrzano, slušajući glasove
 od škrijlaca, hod po tresetu, umreti u nadolazećoj
 nelagodi.

Dnevnik II

1.

Ne pamti. Ne sećaj se.

Pamćenjem samo pripremamo ono što se dogodilo za
 prelazak u nebilo.

2.

Gađenje prema proleću, kužnosti ponavljajućih oblika i načina.

3.

Preporučujem sebi odbojnost prema mladima.
Svakog dana, u pepeljavoj plaveti, primećujem pored mojih
žlezda njihove žlezde.
Pokušavaju da isisaju moju parcelu azota.

4.

U atmosferi prijateljske dragosti
odvijaju se smaknuća
u istočnim despotijama.

Dodiruju te po nadlaktici, ramenima –
treba im neki oslonac dok traže reči
obrazloženja.

5.

Slušam neke pticolike mladiće kako, s inatom, pevaju
plemenske pesme.
Ne razumem njihove reči, ali razumem inat u njihovim
rečima.

6.

Gađenje prema iznenadnim jasnoćama, otkrovenjima.
Još više prema grčenju pipaka svesti koje ih stvara. Na
vrhu nemoći.
Otkrovenja su samo privremeno, ritmično, vraćanje snage
i gipkosti pipcima uma.
Ritam bezizlaza i otkrića. Neput.

7.

Mahovina onog što nećeš
u hod, u otklanjanju, polako te obrasta.
U vodu, u šume dok gledaš. U odlaženju
odmaraš se potajno u mahovini onog čemu se protiviš.

8.

Prebeg da postaneš? Ni to ti ne vredi.
Nećeš u polju bekstva otići dalje od krošnje onog od čega
bežiš.
Dalje od vesti na glasnicama, dalje od sjaja u glasnicama.

9.

Ne čini, ne usuđuj se.
Već mnoga tvoja sasušena dejstva, sasušena i razapeta,
u polju stoje.

Činjenje svako bez upora u raskršću kristala samo
uzdarje nelagode, nelagodu i umor izaziva.

10.

Gađenje prema sopstvenoj ruci što muklo pored tela leži.
Gađenje prema njenoj polifunkcionalnosti.

Može se ipak zamisliti neko mesto s drugačijom svetlošću,
svetlošću u kojoj ono što se dogodilo postaje opet samo
jedna od mogućnosti.

Ponovo pogledam svoju ruku. Ona lukavo ćuti.
Gađenje.

U sustigu, opet sebe.
Maglo.
A ne da si kočija
što putuje u dvojni grad.

Jeza; koža ljuspasta.
Koliko je narasla ravnodušnost
prema zelenom, za šest meseci.

Igra
izbora i drugih mogućnosti.
Maglo.

Plovila. Ribooke mogućnosti porila.
Kroz čadavo staklo pomračenje gledala.
Izašao, zašao. Ostao neprepoznat
znak iznad tvog postojanja.

A naročito u julu, u rasapu ono malo prijatelja,
(otišli su a, ispostavilo se, ni glas ostavili)
ispituješ ljuske jednog prisustva
strošenog jeftino u prostorima ogledala.

A pre sna uvek ista, zamorna, nema kritika
ljubavnika. Otišavšeg.
Čije je nesavršenstvo nasmejano
deo njegove nepodatnosti.

Ipak, u dubini sobe događaji su nepobitniji.
Otkloni se, dakle, od prozora
po mnogo čemu izmišljenog i bestelesnog.

Glad. Pošast. Prisustvo razumno raspoređeno
između senki i dodira.

Još dah vrebača
(od sopstvenih usta odbegao)
otkida, deo po deo,
od onog što je još preostalo

od nas, u glini
postupnog navikavanja
iako još jednom – plavlji u odlasku –
zaigra duh dvojnosti.

Sve metamorfoze (sve kratkotrajnije)
raspada iskusićemo; sve dalji
od preokreta; od pogube
lakomosti pozdrav:
sve u jedan da stane brod.

A to da jednom dođe čas
kad u tvojim dejstvima količina uzaludnosti počne naglo da raste
nek ti se ne čini krajem puta.

Tu počinje drugi smisao: smisao ja.
O tome hodamo.
O tome prolazimo pored drveća, pored voda.
O tome se susrećemo.

Sresti, dakle, sebe. S nelagodom.
Neprenosivi ostatak.
Odraz
na površini kapljaste praznine.

A to što ipak krošnja tvojih pomisli ne ume da se umiri
posle nekog dana osujećene pomame ne govori o suprotnom.
Nego samo o tome da postoji ogrebotina
na opni vremena.

Sve više zatvorenih kapija.
No i to protumači kao spoljašnju oblogu od smrti.
Koja te štiti od dalje smrti.
Oset sebe. Ja postojanja.
O tome vrt cveta.
O tome lutamo.
O tome – noć.

Istraživački program »SPIRALA«

(manifest br. 1)

- A. Istraživački program SPIRALA polazi od stanja kužne depresije pesničkog umeća i pesničkih postupaka u ovom jeziku. Na širem planu SPIRALA istupa ne samo protiv bede poezije nego i protiv bede dramske umetnosti, bede sedme umetnosti itd.
- B. SPIRALA smatra da je *put ka stvaranju novog ritma (novih ritmova) jedini put stvaranja novog pesničkog jezika*. (Još su Valeri i Malarne došli do jednostavnog izvoda da iz raznolikosti emocija i različenja individualiteta treba da sledi raznolikost ritmova, a i Paund je u to verovao.)
- C. U poeziji ovog jezika na planu ritma postoje:
1. vladavina, manje-više suverena, ritmičkih obrazaca iz prošlog veka. (Neki pesnici koji sebe smatraju avangardistima i novatorima pišu u rimovanom desetercu ili u radičevićsko-preradovićevskom osmercu.)
 2. tzv. slobodni stih. Stih koji je razvio sopstvene mehaničnosti, tako da više nije nimalo slobodan.
- D. Najveći broj dosadašnjih (i današnjih) pokušaja revolucionisanja pesničkog jezika odvijao se na statičkom mikronivou, nivou pokušaja da se nađe »osnovna jedinica« pesničkog jezika.

No, pokušaj revolucionisanja jezika poezije, bez revolucionarnog otklona od starih ritmova i bez traganja za novim ritmovima, nikada nije dao potpunije rezultate. Koder je, recimo, uspeo da stvori novu leksiku (i još kakvu!), ali je onda pokušao da je ugura u stare ritmičke sheme i dobio je – rogobatni deseterac. Nadrealisti su, takođe, bez prethodnog ritmičkog reza, pokušali da obnovu jezika poezije postignu »novim susretima reči«, a onda su te rezultate jednostavno poređali, katalogizirali i dobili – beskrajnu inventarsku monotoniju.

SPIRALA smatra da je ono što spojevima reči daje novi kvalitet nova ritmička »vodica«. *Ne polazi se od novih odnosa među rečima ka novoj ritmičkoj organizaciji, već novi ritam sam sobom donosi i uspostavlja nove odnose među rečima.*

Govor o pesničkoj leksici, o pesničkoj slici, simbolu, metafori čista je besmislica ako se apstrahuje ritmički sklop.

- E. Ritam je »gramatika poezije«.

Ritam je materica reči.

U novom ritmičkom dahu i zamahu reči gube stara značenja, s njih kao da spada ljuska starih značenja i ljuska zvučne tuposti.

Novi ritam, novi sled zvukova, novi odnosi »jednačenja po zvučnosti« stvaraju od starih reči *novoreči*.

Novi ritam deluje kao snažna vakuumska crpka koja *usisava* nove reči, rađa ih i usisava ih.

Reči nam nisu date posebice, na osamici, u praznom prostoru, već kao deo ritmičkih sistema.

Ritmički sistemi generiraju reči.

(Trebalo bi ispitati koliko je, na primer, jedna moćna ritmička shema, kao što je bio deseterac, delovala kao katalizator i generator nove leksike, koliko je uticala na distribuciju jednosložnica, dvosložnica, višesložnica u srpskom jeziku, koliko na rađanje i izumiranje određenih nastavaka, itd. itd.)

F. Ritam je prednost pesnika nad filozofom. Filozofu je teško da nove ideje misli ne samo starom terminologijom nego, još više, starom gramatikom i, što je takođe važno, starim ritmom mišljenja. Pesnik je tu u prednosti – on novo izražava novim ritmom koji sa starih reči skida ljske starih značenja.

G. SPIRALA ne deli nevinu egzaltaciju starih »zaumista« »čistim« zvučanjem reči i glasova. SPIRALA polazi od iskustva, formiranog na membranama koje više nisu nevine, da je zvuk reči vrlo složena pojava.

Reči među kojima živimo su dvozvučne, trozvučne, polifone.

Reči su istovremeno i »čisto« zvučanje »zaumista« i poredak zvukova u kome se ogleda muka (ili lakoća) imenovanja onoga što je za čoveka određenog podneblja od egzistencijalnog značaja. Reči »kuća«, »žena«, »drvo« imaju različitu egzistencijalnu rezonansu za Francuza ili Balkanca.

Zvučna korona reči je vremenski promenljiva. Pesnik ima posla sa zvučnošću reči po sebi (zvučnošću u sistemu svog jezika, naravno), i zvučnošću reči u određenom dobu, ili pod-dobu. Zvučnost reči u šezdesetim i osamdesetim godinama nikako nije ista. (O novoj zvučnosti koju nekim rečima daju tzv. oskudice i nestašice vidi u *Novim ritmovima I.*)

H. SPIRALA je otvaranje puta rascvetavanju individualnih dahova.

SPIRALA je razgibavanje zglobova rečenica da prime više tonova i tokova, više značenja (i neznajča, svakako; ono je deo postojanja).

SPIRALA ukazuje na moguće moći ritma kao generatora novih reči i novih pesničkih struktura, na moći koje poseduju đavolja periodičnost i oslobođeni puls sintakse.

SPIRALA je pokušaj širenja spektra čujnosti, širenja frekventnog opsega u »sivom klinu« ritmičkih oblika dosadašnje poezije, klinu koji nam se monotono zabija u potiljak.

Beograd, februar 1983.

Apendix 1.

A. REČ I RITAM. Reč se u ritmičkom sklopu ponaša drugačije nego u neritmičkim jezičkim sklopovima.

Reč u ritmičkom sklopu stiče dinamička svojstva.

Programu SPIRALA strane su priče o »dugo i mukotrpno traženoj reči« i statički postupci »prava reč na pravom mestu«. Mogući su (i privlačni) ritmički sistemi u kojima su reči gipkije i nestabilnije, sistemi u kojima reči kao da su labilne u svojim ležištima.

Nova ritmička inercija potire retardirajuće dejstvo epiteta i statičnost pesničkih slika. SPIRALA pokušava da nađe nova rešenja problema pesničke slike (kako da elementi koji stoje »jedan pored drugog« slede »jedan za drugim«). Rešenju iz LAOKONA da elementi slike u poetskom sklopu treba da budu distribuirani, kroz proces i akciju nastanka SPIRALA dodaje mogućnost distribucije elemenata slike kroz ritmički proces, kroz ritmičku akciju.

B. RITAM I SINTAKSA. Novi ritmički sistemi generiraju novu pesničku sintaksu.

Prihvatanje kanonizovanih ritmičkih oblika – kako je pokazao Taranovski za vreme svog prebivanja u Beogradu – znači i prihvatanje određene sintakse. Tako, u nekim ritmičkim sklopovima vlada ne samo simetrija akcenatskih celina već i simetrija gramatičkih oblika. A gramatička simetrija otelovljuje misaonu simetriju (što se lepo vidi na francuskom aleksandrincu).

Brisanje oveštalih ritmičkih zapisa iz sluha čitalaca znači i stvaranje prostora za razgor novih sintaksičkih veza i odnosa. Novi ritmički impuls nije nego osećanje nekog neodređenog, neutoljenog zausta. Taj zaust (koji pripada onome što su stari psiholozi nazivali sferičnom ili rubnom svešču) usisava odnekud, isisava iz pesnika–medija određene verbalne volumene, jednosložnice, dvosložnice, trosložnice, isisava duge i kratke rečenice dok ne bude ispunjen. Veze između reči i rečenica uspostavljaju se po nekim čudnim zakonima, možda i ne postoje u starom smislu, ali iskaz ima jedinstvo, jedinstvo zausta.

C. RITAM I ZNAČENJE. Svaki čitalac poezije zna za onu karakterističnu, inicijalnu zatamnjenost ili otklonjenost značenja kod prvih (makar i sasvim prozračnih) stihova svake prave pesme. Ulazak u pesmu počinje pre svega kao niz zvukovnih udara. Kao da se između zvuka i značenja zbiva neki raskol, kao da postoji neki za izvesno vreme odgođeni sporazum. *Ritmički oblici najpre bi da postoje pa tek kad se ocrtaju u slušno-duhovnom prostoru počinju da zrače značenja*. Inicijalna percepcija stiha kao niza zvučnih udara važi i za pesme čiji konstruktori obraćaju pažnju na zvukovnu stranu stiha i za one koji misle da im je važan samo sadržaj iskaza.

Jer, svaki iskaz ima svoj zvuk, a ono što postoji ima i važnost. Zatamnjenost i otklonjenost značenja traje dok se u primaocu ne formira slika o poretku zvučnih udara; ritam je, dakle, kapija značenja.

Korišćenje stereotipnih ritmičkih oblika, »upevavanje« nekog »novog sadržaja« u gotovu, poznatu ritmičku shemu ima prednost brzog sporazuma sa čitaocem pažnjom. Ali stara ritmička forma uskoro počinje da zrači sopstvena *parazitska značenja* i taj rasep uništava pesničku tvorevinu.

Traženje novih ritmičkih oblika je, dakle, traženje efikasnijih načina emitovanja »kvantova značenja«.

Odnos ritma i značenja je odnos želje i oblika. Ni ovde ne znamo da li oblik gradi želju ili želja ima oblikovnu moć.

Ritmovi 3

1989.

za M. I.

Umesto predgovora

Pročitavajući, posle četiri godine, neke rečenice neprozirne slikovnosti, odjednom se nalazim u kretanju kužnih tasova onog trenutka: nemoć, plava, grlena, jamstvo je da se ne varam.

Jedan događaj moguće je obnoviti u sebi samo ako postoji približan zapis njegovih dahova.

(Beleška od 18. juna 1984)

Autoportreti

1.

Uistinu, teško je odrediti čas
kad se samoposmatranje preobraća
u pogled nekog neodređenog
usmeren na nekog neizvesnog.
Vremenom, sve to postaje ogavno.
Položio sam ruku na spolovilo oveštale ljubavnice
i malo sam se primirio. Dok spava
lepim – ne bez tmolog užitka –
na njeno lice dar
neiscrpnog prilagođavanja drugima.

U zemlji opustošenoj delovanjem Četvrtog Demona
(vidi mazdaističko učenje)
nije ti, uostalom, loše onoliko koliko ti nije dobro.
Gubavost svog položaja koristiš kao podesan okvir
za odloženost »ja«.

Kao što Cigančice iz Višnjice
s razumevanjem nose svoje sise... Šta: kao?
U uvek istom uglu koji noga u kolenu
pravi pred uron u san
živi trooki pauk.
Glatkoća semenke, crne, između jagodica.
Pojačavam stisak i ona se zariva pravo u pogled
drečavog ništa. Odjednom mi postaje vidna
putanja zelene kuglice koja je pala i otkotrljala se
u nenađenš ima tome sedam dana.

2.

Peskovi mi cure iz cipela:

septembar.

U prigradskim autobusima
radnici spavaju vratova svinutih
k'o maslači.

Osetljivost koju ponovo stičem u starim kućama
u novim kućama prema senkama

šapuće mi:

ludilo je kao pripremljen vatromet,
treba samo da se pripali.

U samoj ovalnosti zrnevlja
ugrađeno je nagnuće
ka rasipu, bekstvu:
uvek nekoliko zrna
opirući se jedno o drugo
utekne sa šake mojoj gladi.

Gledajući sebe kroz levak

(prilično krasna zabava!)

otkrivam ispod godina

jedan porozni pokret desne mi šape.

I umetnosti umiranja stran

kako bedno, u snu o besmislenom gestu,

skončava ovaj stvor.

3.

Nike vezuje »Nike«.

Prozračni prsti

kadri tek da prebiru po žilicama

mošnica.

Šta traži ovde?

Majstori su juče podivljali,

po pustarama kriju lica bez tetiva;

a i viskovi njini, spuštene niz zidove,

poravnavaju se s linijama dalekih brda.

Pretponoćja uviru jedno u drugo.

Bakarna narukvica

dovodi mi iz svemira

krugove-otpadnike.

A evo i lepahne mi prijateljice kiše

– iz neposrednosti neke, malo iskošene, pravo u prvi san.

I opet oluk zasniva poletno al' samo

dok ne sastavi se niz. Ovaj mesec

bio je toliko voden, u uglovima terase

izrasle su kolonije gljiva.

Poslednjih meseci bacio sam se na izmišljanje Nad-Gljive
čija bi bujnost nenadmašna poticala
iz opšte zatomljenosti.
Ništa voda, ništa vazduh.

Nike igra bratiji iz Agitpropa.

4.

Stanisavlevich. Jedan iz Geteborga
izgovara to kao da hoda po algastom kamenju.
Savom plove ptičije grane, u mulju pregorele sijalice.
Na Mostu Bratstva i Jedinstva čekao sam autobus.

Grupice ljudi oblikovane talasom Velikog Skučavanja.
No, darovane su im lepe međusobice,
male zelene međusobice.
Imaju posla za ceo vek.
(Zovu to originalnim oblikom Društvenog Ustrojstva.)

Naletna samouverenost mladih. Moja skvrčavajuća zavist.
Ali, lako ću s njima.
Dovoljno je šibicom u njihovim železdama
upaliti vrevu svidanja-nesvidanja
i – hajdmo dalje.

Jedne od osamdesetih kad smo se svi mnogo susretali
i međusobno bili lako iscrpivi
bila je jedna muzika koje nikako da se setim:
ostaje uklještena između dve moje pomisli.

Premor, sin haosa.
Uzlazim polako uz beogradski breg
s lakim zapaljenjem očiju
– posledica dodira sa sluzi jedne mlade Gorgone.

5.

Nekoliko knjižica u rasipu (loš lepak, truo konac).
Načičkan akupunkturnim iglama
gledam se s buba-rusom
svesnom osujećenosti mojih pokreta.
Razumevanje, veli, poraza
otužno je kao i ushit pobedioca.

Na rubu mojih najernjih predviđanja
baš ono Pa-Neće-Valjda
stasalo je i ojačalo.
U toku su, kažu, Promene Sastava. Koje usisavaju
osobenog složaja susede nam.
Eno ih izdvajaju se.

Kako li određeni soj oseti zov
svog poretka? Tajna pripadanja neiscrpiva je.

Snaga dušina (ona koja se meri u snovima)
 nešto je uvećana:
 ne padam niz zidove više onako hrlo.
 Koža ima svoje posebne tlapnje:
 zmeje crne uvij,
 sasip mekan preko ruba,
 vodi u peštere Sodomije.

Snimci »Polaroidom«

1.

dakle sva ona prisustva, sva ova prisustva; livarski pesak; naknadnost sebe; iznenadno prisećanje; sasvim polagano okreće se veliki točak asocijacija; hladno oružje čeka vreli čas.

kratke rečenice; letnja kuća; istresam bundu; dva siva leptirca; moljci; gazim ih; prokuvavanje vode; narandžasti talog; miš je ojeo moje mete lepljene brašnom; umesto boja i krugova ostavio mi je karte svojih noći; gadna posekotina; u toku misli, na ruci; o neosaznanom sada.

govorenje je nerazumevanje; tumaranje plohama izniklim oko stvarnog; mogu li reći: plohe niču?; i ono što dogodi se i ono što samo nabubri biva jednako prekriveno tobožnjošću; sada radije prebivam u bubrenju; grč ruže; zrakasto širenje smrti površinom mog tela; stomaćnim mišićima; svodom rebara; licem; odvratnost; sva ona prisustva; sva ova prisustva.

2.

da razgrnem, ali sada to; izbeljeno vreme, beskrajna sloboda zapućivanja i odustajanja; sada to više nije lahko; lahko jednom desiti se moglo da mi pođe za rukom ono što vredelo bi trenutak (a trenutak koliko sljub ruba i beskonačja); plaho, naime, da smotrim ono što odloženo i nepodložno obvisuje se; rasuto životno samoznanje da složim; to isplatio bi, obrubom daha, crnjenje tela.

3.

u trinakriji noći ležeći; u sparini; njušeći prazne pokrete vazduha; po Ortovoj putanji kruže komete; u polumraku gustina sirupa preo-

stalog od prošle zime; ovde postoji samo ono što je osujetilo druga postojanja; prelistaču ponor između dve stranice pripravljam.

rascvetavanje zaboravljenih oblika N. u žbunastim oblicima D.; ljubavna strast; jevtino punilo; laju; odveć često koristio sam ga; lisice iz peščare.

naprosto smo prostrelili Austriju; Podkoren; Jugoslavija; ali to je kao što znaš samo ime za još jedan oblik tlapnje; razmaz snova; dugi suri hodnici kojima se izlazi iz bioskopa; kloaka.

samo linija zaobljenosti i vrsta ćutnje odeljuju spokojstvo sirupa od noći.

4.

odonda nisu napredovale; hoću reći: gusenice; hoću reći: one su pojele jedan ogranak drveta pod prozorom; to je bilo pre dve nedelje; iz nekog razloga zaustavile su se; oko oglodanih lisnih nerava nahvatali se paučina i sluz.

preko suvih dlanova bornu nanosim mast; skidam trunje duvana; ili su to listići baruta; rastrljavam.

partijski činodejstvenik; ili običan decimal; žvale; priča mi; ili su to mehovi; dugo i rečito; mehovi, mehovi; u poređenju s njim kakav sam ja bedni dihalac; o putevima izlaska; mora biti da u ustima ima mlade orahe; iz krize.

vodotraža odlazi u razbrežje; dodir cvasti maljave usnatice po koži; jeza; bobičavo meso horizonta.

5.

da se stroši lako zadobijena prenulost duše ovo je način; pahuljičasti otrovi; verdegris; umešnik; koji raseca mačem telo; linijama njegove tajne razdešenosti; dobar učin.

kratke rečenice; crnjenje prstiju; košava survava s krova ostarele snegove; s njima uvek sklizne i neko zamorno raspuće; lako zadobijena prenulost duše; crnjenje listova; brzo iscrpljuje se; alhemičarski ogled; zagrejavam modri prah do belog usijanja i onda ga pet minuta gledam s intenzivnom mržnjom; crnjenje daha.

čemu ispis; pobočno prisustvo; koje osećaš mahovinastim delom lica; dâhova kratkouzlaznih; istežanje listova mlade M.; i dugosilaznih; u glini dana koja sedi; čemu precrtavanje; i svoje spolovilo okružuje zrnevljem.

6.

razbijanje sna; skidanje pokožice; sve je zamenljivo; naročito oblici mučnine; muzika rubova; kad se upali; pacovi trče; svetlost.

nedelja karpatskog vetra; praznici pukotina; pljuvačka samodovoljnosti; kratke rečenice; osezanje tela iz boja, zvukova, pomisli.

pacovi kad se upali trče svetlost; brod za rubno more; bolje što nisam; već ode; potrčao.

7.

kratke rečenice; ujesen 85. živeli smo gotovo spokojno; bezishodnost se umorila; zasićenost rastvora; ništa nismo očekivali; oplodnja kristala; osim duge i oštre zime; jedna po jedna namera; plavozelena grčenje; ostajala je bez tetiva; postoji pouzdanje koje samo sebe izbeľuje; doba kužne ravnoteže; ujesen 85. živeli smo gotovo spokojno.

kuća u kojoj prebivam samo je izvrnuta nada; svetla gase sebe; Evropa; postoji ruža koja svojim grčenjem umnožava oblike kretanja; šta bi ti tamo; tolika količina kretanja izaziva ustuk u zglobovima.

kratke rečenice; semenje; neka bude zaboravljeno S. ono što si na kosini môra L. govorio N.; psi; porozni lavež; misli mi se svaki čas prekidaju; kap žive u libeli; ruka severca kroz moje misli lovi preostale muve.

8.

mного vremena; štropot kapi; probušen oluk; trošim da obuhvatim pojavnosti koje okružuju moj noćni log; bol ispod rebarnog luka; trenje perja i daha pri poletu grlice; svlačim se; pucketanje naelektrisanе majice; glava u kavezu svetlaca; trošim doista mnogo vremena da iza sklopljenih kapaka uspostavim čisto crnjenje; žena i deca; trenutak koji mi uvek izmakne; spavaju u južnom delu kuće; još malopre igrali su karte; u severnim sobama potrebno mi je mnogo vremena; puhor na čaršavu; zamir; sipnja; raspašće se; da obuhvatim svoje pokrete; raspada se; zalutali ždralovi sleću na sims; kandže; odvar od kadulje; grgljam; u šumu koji mi ispunjava grlo staje šuma vremena.

strka; glasovi na stepeništu; u grumenu vremena koje sam potrošio da ih okružim; to je bilo možda pre jednog sata; a još odzvanja; drugi grumen potreban mi je da obuhvatim zamiranje; beznadežno kasnim; okruženo se pretvara u antracit.

po fasadama zalepljeni neki klobuci; neko je rekao: golubovi su leteći pacovi; potrebno mi je; neki kukac; brdo vremena; dlakavih nogu šeta po mojoj nadlaktici; da obuhvatim; tražeći između ružičastih ljuspi; zasićenost postojanja; mesto za ubod.

9.

spuštao se iz Gornjeg D. u Dolnje D.; u predjutarje zveri prelaze preko dolme; neka bude zaboravljeno R. ono što si na plohi Z. govorio N.; odiljam se od tebe, kažu okice veverice; svu noć prolazio kućerinom

sa sobama koje se dižu i spuštaju; od malih u Belgradu život je sačinjen bezishodnosti.

ispustivši mokraću u predjutarje; rumor; na slanu po lišću; zašto upotrebljavaš drugo lice; pred plavilom zore koža mošnica se skuplja; prodornost je napustila ud i preselila se u pust poljski put; sunce izlazi iznad ritova prekrivenih pticama; setio se onog koji je pregladneo izvadio grančicom mozak ptica i spasio se; jutarnji raspored zverinja govori da je nastavljanje dana tlapnja.

10.

dvojica; jedan ima dugu belu; razgovaraju; kabanicu; ispred drveta; mislim putarsku.

kad se vrhovi trske saviju to je znak; zaboravio kakav znak; mokri sneg; osećam kako me pozadina jede; spodoba pozadine.

šetnja i životinja; zaboravljeni tekst; o onom čije šetnje postupno uobličavaju jednu životinju; vremena u kiši; diže se omaglica; lako se između vode rukavca; visokonoga čaplja; dan od zemljane boje; može da stoji satima; njeno gospodstvo nad isturenim sprudom apsolutno je; otire se.

11.

zrnevlje, haringe, odvar od trava; u drugoj polovini veka promenio prijatelje i način ishrane; setio se jednonoćnih skloništa; hlorofil i sluz na laktovima i kolenima; smola lovorova po koži; naknadni strah u sećanju; jednom za vreme neke mlade bolesti zavijao kao vuk; listovi repuha na čelu.

postoje izgleda tajne navade duše; te tako posle tri dana jasnoće opet je tu potklobučeni hotel i zebnja da neću namiriti račun; dorecivost, odvugla; zveri u lešću; imaju lica i brade; smeju se.

12.

rubne zemlje; konačno ispunjeni pejzaž volje naših prijatelja (daleko im bilo belo prijateljstvo); oni koji su sakupili dovoljno plavila u tetivama otperjali su; nagrižene usne; prosutost puteva; pacovi kad se upali lampa izazivaju moju slepljenost za svetlost.

devojka koja sedi na postamentu jednog od vođa iz bliskog a već pepeljastog doba razbija kamenom košticu breskve; mladići imaju zaseke na petama kroz koje uvire živa njihovih nauma; kratke rečenice; zalutali ukus algastih sisica; u kancelarijama mosta obljudio mladu L.; iscrp lako stečene prenulosti dušine; dani odlazećeg februara u južnoslavjanskim provincijama mračni su; a svetlo jagorčevine kraj puta odveć je slabo.

Napevi odvajanja

1.

Setivši se – podne u teme –
jutrošnjeg jasnog odnosa
prema poeziji ovdašnjoj

– črčkarije dobrozvučne
unutar zunzarinih orbita,
hvale na pozajmicu –

dahnem na zraku dolutalu
s nekog divljeg zrcala;
da muljam znano neće mi se,
zgubi se u podgrlcu;
preostaje mi bela poruga
il' prepust svetu muzike
što izvire iz mere njegove.

2.

Ekscentrik – jedan život rado
proveo bih tako –
zaobljava se za iskok
iz gomile lišća.

Prešnih – zaprolećilo –
povrh dana poslova.
Ispod ploče – šta sam ono hteo –
žuta trava, mravci.

Prolaskom prepodnevnim
i drvenim štapićem
svira na ogradi
– mangup.

Kečiga. Hvala, ne treba.
Tetreba možda mogao bih
domčati se omčicu
vrgnem li u prolaz.

3.

Na mladoj – lepa li jutra –
paučini podrhtava
duga. Nad napuštenom
kućom grlica.
Orošenih nogavica
skupljači puževa.

Dvoje mladih
jebu se
pored piramide
od naslaganih gajbica.

4.

Jutros – daj, daj – cigančiči.
Kroz rupe u horizontu
domogli se prestonice
– neki je praznik.

S pismenima i šarama
drugih svetova na odeći
u rodna mesta žure
Jugosi i Turkeši.

Levkovima truba
uljasto
slivaju se lica
narodoljubaca.

5.

Sitno – k'o dodiri osja
žitnog – peckanje sa zvezda.
Što čula starija
to više koještarija.

A zakon aprilski
ovako propisuje:
rastresenim i lenima
hladno je kolenima.

Po mojim linijama
(znojim se) neko prevlači
peščano ravnalo.
Već mi se prispavalo.

6.

Namere: zuklo. Zglobovi: oguglalo.
Lepa-raspodeljenost-sebe-u-dejstvu –
-kada-bi-se-produžila-do u – –

Ustuk posle izliva nasilnosti, dušin skrob – –
Vitraži netrpeljivosti pozdravlja vas onaj što sad – –

Moj duh – podržavam ga – odbija da se udubi,
potraži prolaz između – –
I prionljivo – –

Krzanje – mada praćenje postupnosti
nije jaka mi strana –

lanjske trske početkom maja
– ovde mlade stabljike preuzimaju govor –
biva dovršeno i prepokriveno;
pohota-dugolisno, srčika-zvezdno
i duge na bledim ženskim leđima
ostaju masnice.

7.

Bežeći – noći mi sparne,
vetar nije stigao,
negde usput se zalepio –
u svežinu brda: iluzija:

meteori kroz rastresenost
duše proleću
a trave već osjajene:
taru se s povetarcem celi dan.

Od jedne zmiije
– otkivanje kose privuklo je,
znači, istina je –
doznam:

»ja« se jedva održava
pred đikljanjem divljeg prosa,
pred belinom jedne koze
i štokavom svrakom.

8.

Sastaću te – reče – a ne zna
onaj što jutros stiže s puta
da u Aziji postoji
sa Z.-skim iz poljskog pakla
jedan veliki levkast prostor
tri knjižice u samizdatu
u koji se slivaju
glasovi iz celog sveta
komunisti svuda se boje
demona valjka i crnila
i muljaju do otužnosti
u azijskom levku glasova
mi smo jednom bez sretanja
na Slaviji pod lozom
samo molim te budi tačan
o svemu važnom raspravljali.

9.

Visoki oblaci, sparina;
go i trbušat, mirišući na sirće

(maža za ujede kukaca)
po podu nauznako fukljam se.

I tek predveče: u zglobovima
zapatilo se nešto pokreta;
baš lepo – iskoristiću ih
da večeras smaknem cezara.

Nečija zalutala rešenost
(tako se to dakle zbiva)
posle dugotrajnog odlaganja
gadna mi i – privlači me.

Kontrolišući disanje, belinu
zamišljajući pokretima dodajem sok
što lakše, kad se pojavim tamo,
sa mene da klizne čin.

10.

(Suzana i starci)

Male razlike u naborima platna
mogu značajno izmeniti
nečije mesto u svetu.

Suzana. Sedeći na ivici baštenskog zida.
S kolenima obasjanim
pogledima prolaznika:
osećanju sebe kao mlade mahovine
treba dati oduška.

11.

(Suzana i starci, opet)

Vozovi – trulo,
golubovi – u mozak,
grana ne-lipe
pogled mi zaklanja
kad:

jedna što gibanjem
drži kuće da se ne sruše,
napućena, gore
ufrčkana kao i dole.

Ulila se – kad pre –
u pokrete koji joj
u šumi ovoj i hrastovoj
ustrebatu mogu.

Zanosnost – razglabam ja –
 nastaje samo – tu negde
 ukrade mi novčanik – kap
 bezobličja u lepotu kad
 kad
 ali već je bila šmugnula.

12.

(Vertigo)

Lelujajući – prigravica –
 na stanici za N.
 stopala – topljivo,
 a Dunav je pseći plaz:
 Šiposi divlje klasje
 jedan drugom u rukave meću,
 ono lazi uz nadlakticu i jezu – –
 ostavimo to: jedna buba
 jurca po šljunku
 – bi u neko svoje tamo;
 varam se, to je lično
 kukac nasumičnosti;
 da okrupne
 kapi po širokom lozovom
 lišću zaštropću – poželja,
 isplaženi Dunav
 sladunjavu Šiposi,
 istovinu svoj oblika,
 jedan šljunak priča mi dug
 kukac nasumičnosti,
 ustalasana trava,

13.

Neće – a o tome postoji zapis,
 zagubljen doduše u hartijama leta,
 neće – a biće da je u pravu,
 istina u sivom pravu –

činiti više no mora, biti umešač crni,
 hoće – nedeljno – da bi prolaza
 napravio kroz zbitija s pazara i iz snova
 izvršiti po jedno resko dejstvo.

Dogodovštine – piše u Daždvenjakovoj knjizi –
 izbegai.

Da bi »ja« lakše
 prešlo u nepostojanje.

Epilog

1989.

Jevtinu ribu trebam od bezbrojnih YYYYY
 Zamisli naših najprobranijih čovaca
 dovedoše nas na rubni rub.
 (Šta bi tek bilo da izbirljivi ne besmo.)

Onager lične izrade
 uperim na CK.
 Magarac moj divlji kad se ritne
 ima da zvrknu
 vejači loših prilika.

Juče ih je narod najurio
 i izabrao poboljšače.
 Ali, već vidim kako jajasti
 telesom i kretnjama sve sljubljenim uza nj
 oblik poprimaju idiota.
 A činili nam se pronicljivim.
 Slabo smo birali
 il' blunast smo odreda soj.

Zatiljnu, ispupčenu, k'o majmun drapam kost.
 Zamke šljampavim postavljam pticama.
 Čujem ih kako gacaju cink-plehom simsa.
 Čujem kljuccccccc – sitan je proso –
 a onda ŠKLJOC
 i krilo slomljeno razlepeza se.
 Bluna sam izgleda i ja.

Pantalone mi klize s kukova.
 Težina pištolja u zadnjem džepu
 bojim se ogologuziće me
 u klubu spisatelja.

Subota

Probudivši se rano (krnjava šolja, tej)
 uz pisak vrabaca prozukao, crn
 šljajm izbaciv, žut, šaren
 iz susedstva se čuje paun, kikirez
 moj zidni sat ruski, kineski
 na staklu jecovane veverice, kunice
 iznenada se oklembesio, obesimudio
 mlade ciganke kukova ramena

prilagođenih ogromnim zavežljajima, boščama
 koje fukljaju na vrata tramvaja, voza
 a u nekom pregibu tela smestila se, ugnezdila
 sjakteća neka živuljka, (dete?)
 goli, dugme mu se odšilo, ciknulo
 na uglu Francuske pupos, trbuhon
 vrlo cenjenog M., urediše, kritikusa
 pet mojih pjesanci uz vazduh priklještio, davnuo
 u izlogu govor nekog vrhovnika, podbratka
 s linijom Dunaja paralelnog, izravnanog
 u parku ispod nagudženog lišća, truleži
 napor vratova podbela, kukureka
 da se izmigolje u dan, mart
 je kao i uvek vreme klijanja, nicanja,
 sa trga odlomci klicanja, nijanja
 narodnih masa, napreskok, naletno
 došao s dođošom u sukob, sur, brz
 netrpeljivosti iznenadio me probud, gib
 k'o da je samo čekala svoj čas, glas
 a odsad široko joj polje, put
 konačno jedan plodonosan učin, zbiv
 zadovoljstvo otkrićem brzim, lasnim
 k'o nalazak u polju zelja, pečurke

Jedenje breskve

S dlačicama dodir tvojim breskvice
 jezik mi i grud ugne
 a donja usna (za prihvat sočka navalnog)
 u majmunove gubice otombolj
 premetne se.

Zalepi l' se kožmurica, cic, za nepce kredasto
 k'o pijavka, vakum-vešaljka
 mlade eto nevolje:
 draž, draž olinjali svodić taj
 skida s njega reči
 surutku poezijice srpske
 koju na naprstke
 piju izandale lujke.

Ajnštajn na plaži

Videći se
 razređen
 u svom pogledu

stopljen
s njegovim dopiranjem
mislim
crvenim krovovima
vododerinama
kako ću se
prigrevicom
vresom
vratiti
peskom
ako me
celim danom
neko pozove.

Kartanje

U zabačenoj kući,
u Jugoslaviji,
kartali smo se
pijući čaj od ovsa.

Karte nabubrile
od bezbrojnih deljenja.
Oslobođeni hitnje
samo belenje

besmislenih okuka
videli od puteva.
Opus br. 5 okončan je;
skvrčeni i rutavi

pijemo loše vesti.
U vasseljeni
pramenasta vremena
i lepljiva mesta

ionako će se sresti.
Svi tokovi stali,
u Jugoslaviji,
mi se kartali

u noć, u dan,
bradu januarija,
lavež nedozvan.
A slikarije

zidne, razdešene,
od senki, titranja,
prikazivale trpljenje
postojanja.

te tako putovanja u O., vakancije u V,
isparenja tela ostavljena u sobi na Dunaju;
i sasvim onda belo
a okretnice nigde ni.

usputno, te ono je zvač, ono berač,
u šumu preko reke hitnut glas
i ledenice lepo dohvatne
iz potkrovlja hotela Ulm.

lepo uveden kod H.,
uhvativši dobar red kod B.,
lako ti je bilo, hvalisavče,
prodavati plave majmunarije.

sad skvrčen opslužuješ
ubogo pitanje: ko sam ja?
napor puža da održi vlažnost.
u blizini neovdašnjoj zvoni telefon.

Dnevnik

Prepoznah jutros u Glasilu
stanjene, zaobljene
škriljce otrova svojih.
Ružouhi okot
slobode dozvoljene
u zubićima me nosi.
Neka mi to ne bude važno.
Dok postojim.

Otvorim prozor širom
i s maske oduvam
prašinu i spore.
Prostor ih dočeka gladno
i svaku prašku
na bezbroj deli, roji.
To jezivo je. I nije –
dok postojim.

Pijem vodicu kineske alge.
Ogavno. Spiker govori
o novim merama vlade.
Nama je suđeno
da budemo meropsi
(ovde ili u Evropi).
Nije mi to važno.
Dok postojim.

Nekome jeste.
 $\frac{3}{4}$ oksidatora
 i $\frac{1}{4}$ ulja
 daju odličan eksploziv.
 Hoćeš li: pravi,
 hoćeš li: ruši.
 Meni nije važno.
 Dok postojim.

Samo ponekad,
 kad lavež u njemu odjekuje,
 mogu nazreti dubinu
 levka noći.
 Njegovo šljašteće suženje:
 to sam ja.
 Dok postojim.

U postelji od sadre
 dahove brojim.
 Čekam da se vrv pomisli
 s pokretima rebara spoji.
 Gle, kristal broja 72
 u peni udisaja plovi.
 Plovi
 dok postojim.

Snegovi

Snegovi sela Ada,
 trebalo bi otići do reke,
 led žaračem lomiti,
 vapijuće ribe loviti,
 kušati promrzle trnjine,
 fijuknuti bičem dva-tri puta
 da male napasti ostanu na odstojanju,
 snegovi pokrajine Ada,
 trebalo bi otići do grada,
 obići majstore nabranjanja,
 obležati N. – razbistri se glava,
 kupiti šešir, a možda
 možda su tamo i nemiri počeli
 pa bih – stari san – u gužvi
 mogao čvoknuti nekog podvoljkaša,
 snegovi zemlje Ada.

Jednom uredniku

Titularnog čteca čekajući odgovor gotovo slasno.
Udomljenika partijskog. Drvce
lepo potkresane krošnjice.
Briljantinski glasić a ruke, ah, punačke.
Mesec mu treba da paučinicu isisa iz gubice.

Kupio sam juče desetleće
koje je učutkalo V. A.
Ništa nisam shvatio.
Ja ne znam koliko je krede
bilo u svetlosti tih leta,
koji je bio odnos plavog i zelenog u pesku,
ništa ne znam.

Koja će onda lupa razložiti
treset osamdesetih?
Ko će u njegovoj ogavnoj masnoći
prepoznati čteca B.
i čudnu nasladu M. S.?

Epilog

U podzolu, u osegu,
crni gib, presni glas:
lopov će testo krasti,
voden-prasac lopoč jesti,
u podzolu, u nepromeni.

Mreškaju se stare slike,
grudvičasta postaje svest;
dah-lakomac pravi nebo,
hleb naš daj nam dnes,
u potolu, u opsegu.

Ko se penje vrh plavila?
Moja kičma lestve su mu.
Kukac-bušač će umor gristi,
ništa će ništa sniti,
u podzolu, u nepromeni.

Jadi srpske duše

1995.

Novembar 1989.

Novinama ušuškavam okna,
za rusku spremam se zimu.
Možda neki nevidljiv
prolaz ostavim hladnoći – ko je šiša.
Al' ona i računa na moje nedoslednosti
i ona je očenj strpljiva.

Sneguljac-novembarac
a ja pri
a ja prigrlio sančić
na obroncima nedovršene rečenice.

Neka žgadija mota se u mraku,
stiskam prekidač al' sijalica ne miga.
Znam, svetlo se ne pali u lošim snovima
al' tako je u nas i na javi.

Lisice i lažne lisice
pretrčavaju preko dvorišta.

1989.

Jedna prepiska u Srbiji 1990.

U Srbiji zauvek komunističkoj
(pisala mlada N. rođaku L.)
očaj me za tabane hvata.
Lučni im klecnuo je svod,
trapezasto ispada kamenje,
al' vek može da potraje to.

Tužan i vrlo kurat, svcima napadan,
prolazio baštom nag-golcat L.
Koru kuvala lujka lunasta belo njegov
puloverčić da oboji, ručni rad.

U Srbiji ljuštura-puževoj, kneževoj,
(otpisivao L. istok-latinicom)
vozovi odlaze nasumice
ka nepovrat-plavim brdima.
Ležim nepomičan u mraku. Stvari se,
ispuštajući toplotu, stresaju, poneka
đipne i uruši se.

Belutkom ujed (pčelin) hladeći
N. je pisala: Postala sam

član jedne družbe koja bi
 da liši ih »počasti, trijumfa i darova«.
 Noću sastav svoje ispitujem mržnjice:
 sitno zrno, finoća detalja. Pisala sam
 i Predsedniku svih orno Srba
 i bledoplavo Srba.
 Možeš misliti!

Podrivač po prirodi prespor si za rušitelja
 II' i ti misliš da je državoklepstvo
 sada preče od svega? Hvala! U jazbinama
 pretvorila sam se u živuljku, a idiotskih
 razgovora naslušala sam se za večnost.
 U Srbiji kora-jabukinoj, bulkinjoj.

Biciklom žuto ofucanim (svedenim samo na princip)
 L. je odšandrcao do pošte
 I inače besmislen ovde je opak.
 Naime život. Naime u Srbiji
 prah-lipovoj, cigla-nedovršenoj.
 Strošiš li sile da opakost razbucaš
 šta ćeš činiti kad te
 mlad besmisal zaskoči?

Književne novine, decembar 1990.

Ponedeljkom, tramvajski,
 viši stručni saradnik,
 odbijen odskora
 od sise komunističke,

a prilično plavobrad
 u pitanjima umetnosti,
 sećao se zelen-čojane
 sobe sad asteroidski

daleke, i skočnih tetiva
 oniks-telefonistkinje,
 sećao se čunastih
 ptica sa Baltika

i mladih Poljkinja
 što pišahu na granici
 češkoj naočigled
 poslovnih čilagera.

Ista tuga i ovde
stigla mislio kušajući
poznju gipkost pokreta,
ponedeljkom, tramvajski.

1990.

U Zemlji Zaobilaznoj
(sve mračnijoj, većoj ne)
kolena, po keltski, zdruzgana
nosićeš, druškane.

Čelik-plavi jutrom
učesnici pohoda.
I svake večeri po jedna laž
zapada iza brdesa.

Bande lutajućih kartografa
najurenih sa dvora
s ludim razmernicima, krivuljarima
spopadaju putnike-namernike.

Ljizgav ponoćno piljim
u daleki odrub oluje.
Prozuja kurva na istok.
Obradovaće Rumune.

1990.

Tri dovršenju goda
klatarila se pjesanca
o životu slobodnih pasa
po rubovima Ujedinjene Evrope.

Sabirajući delove raspršene iskustva
o pogubi i spasu,

zanoseći se da tako
postaje deo boga,

pjesanca posrtala dovršenju
tri zgloba, tri goda.

Prelaz iz stajanja u pokret
najteži je, velio točak

a onda, očas,
od dve jedna postaje stopa.

1990.

Srpsko-hrvatski rat (1)

Na ledini leže
pobijeni Srbi.
Angel Ujedinitelj
sa njih tera muve.

U dvorištu leže
mrtvi Hrvati.
Posipaju ih krečom u prahu
– počeli su se crvati.

Treba ih – gušter velio –
ograditi u ruševinama,
ostaviti ih da se vijaju
dok se do poslednjeg ne poubijaju.
Međusobno.
I u nama.

Književne novine, septembar 1991.

Srpsko-hrvatski rat

Isturač brade, vepar ritski, njuši
Podunavlje. 500.000 cevi traže metu.
Iz probušenog stomaka silosa
curi zrnevlje. On češe čekinje butne
Pali cigarilos danski. (Damski?)

Ono što kažu »sipuća kiša«
ubili su petoricu onih što kažu »rosulja«.
Ona svejedno pada, a uostalom
po podne se pretvara u sneg.

Bomba zvana »krmača«
e-ks-pl-o-dir-a.
Selo napušteno spravnjujemo.
Ubijanje kuća – pričaju soldati –

prati naročiti cvil cigala, maltera
i kalcifikovanog vremena.

Dva akademika i jedan vladika
veslaju ka Ratnom Ostrvu.
Neku spodobu
u šuplju topolu zacementiraše.
On više: Vrnite čun,
ja sam knez svih Srba
tamošnjih i onih tu.

Ubice s vencima od školjki
(ušnih) otpevaju mu:
za tvog smo se zemana
onako baš alavo
mladih života nasosali!
Hvala ti onoliko kneže!
Živela amnestija!

Književne novine, april 1992.

Srpsko-hrvatski rat (3)

Prošetao, radoznao žuto,
Samodržac jutru mrk
zemlje tanin Srbije
do čudne države u kojoj
svi se zovu »Van«.

Sačuvaj me bože, rekao,
eolsko-neonskih zemalja,
vratio se u psima opevane
predele anahronije –
čigra njegova tu se još vrti,
popovi i pesnici
poduhuju u njen rub.

Dočekali ga njegovi ratnici
s čakljama i torbuljinama,
proterali smo, velili mu,
pet (do šest) njihovih sela
sa naših – to oblik kaže – brda.

A u Beogradu, mandal-gradu,
korzoom šetaju daždevnjaci
s beretama i bajunetima
podruku s poetasama
maznem (mazni mu bombu!)

A On im velio:
iskorišćena da je svaka
sunčana prilika za zločin
imali bismo Drusnu Srbiju
i ne bi nam se Veliki Pohod
pretvorio u zahod.

Književne novine, april 1992.

Sve se sliva u naš levak

Mi nemamo vojnih problema. Samo jezičkih.
»Oslobođenje« ili »pad«, na primer.
Ili, kako opisati sedefne prelive nemoći,
šikljanje peska iz stisnute šake
u vreme Pogančevog rata.

Na dvoru se otvara šampanjac
za jednu vonjavu – glava šarena – pobeđu.
Ljubičasti nekrofil, u ruševinama,
drži prvu sednicu vlade.

Kao što gušter svoj plavičasti
jezik hitne na movu – dograbićemo ih,
recituje dvorski pesnik.
Dvadeset oligarha aplaudira mu.

Evropa je mlitava, naše oružje sofisticirano,
sve se sliva u naš levak,
– tolkuje glavni Rasudnik. Doista,
mi vojnih nemamo problema, a logičke
rupe – popunjavaju leteće grupe.

Poljsko ludilo je češće
al' ludilo brđana uvek je krvoločno
– mni, gledajući Potpredsednika,
romanopisac – čokotorezac.

Između paperjastih rečenica
(»Opsaduj dok ne crknu!«, »Ucmekaj na stepeništu!«)
pleše vojvoda šupkopljubac.
Nafrakana smrt žuri na televiziju.
(Potajno radi za oba propagandna štaba.)

Doista, mi nemamo problema sa našim kohortama
a i opravdanja su nam sve povozitija.
Ja sam državotvoran, peva rošavo stvorenje.
Ozimi grbavac otpeva mu. Iz svakog beščašća

poleću i naše verzije. One će biti seme
nove posleratne umetnosti.

Sve sliva se u naš levak.
Instrumenti su – javljaju – registrovali
trepet stomaćnih mišića onih što nas ne vole,
u južnom delu grada.
Leteće grupe već su se zaputile tamo...

Književne novine, decembar 1992.

Svetosavski plato

Samo podbel, jaglaci i vrba »mačak«
bili su na platou 9. marta.

Kiselo drvo, mečkina lesko,
orlovi nokti, pašji drenu,
šta čekate?

Samo muvac lanjski
u uglu prozora oživeo,
manje-više zvrndov,
udario je u staklasti
pogled tiraninov.

I što me najviše rastužuje
ni ona, iz moje šume,
veverica nije doveverila.
Poručuje mi:
kad zaresa topola
eto mene –
hop-la.

Književne novine, april 1992.

Prepodne jednog grada

Opis sablasnog Beograda
(spuštene žaluzine, probušeni dolasci,
prazni tramvaji kruže k'o bumbari)
dat je, u večernjim izveštajima,
kao prikaz postignutog umetničkog efekta.

Uostalom, u svakom tiraninu čmava
umetnik. Izopačen možda malo više

željom da odmah sagleda
 dejstvenost svog umeća.
 I da zatečenom publikumu vikne:
 ha, štakore, zgrabio sam te,
 Moja ars je arsenik za te!

Književne novine, april 1992.

»Studenti su ostali u domovima«
 izvestila je sjaktavo jezičava
 kritičarka moravske poezije
 na Glavnom odboru stranke.

Sve što smo učinili za srpstvo
 – pojasnio je akademik I. –
 pokazali su da cene
 zaneseni tobož u skripta i cmakanje,
 lepi gojenci naši.

U našim toplim lejama
 mi gajimo samo naš rasad!
 – odbrusio je Šef Policije,
 drug Mosad.

Književne novine, april 1992.

U doba kad je sluganstvo
 bilo patriotska dužnost
 a ubojice pratile »božjeg čoveka«
 pesnik Đ. N. (neodoljivi
 miris na povraćku trudnice)
 objasnio mi je
 da je nakaznost gusenice
 samo tren preobražaja
 u leptira – Srpstva.

Suklate nafrakane fosforom,
 velio mi, tada će izbledeti,
 kartografi će postati alkoholičari,
 a oni koji su otišli, vратиće se.

Mada, dometnuo je, uron u ubistvo
ima zavodljivu skliskost.
K'o kad se jaje ptice poljarice
smandrlja nežno na dno gnezda.

Književne novine, april 1992.

Mladi zalizanko,
fašista srebrno-srpski,
s pućpuruć brčićima
i puž-golać naočarima,
pokreta raskuštranih
(pesnica u oluk,
bršljanu prst u oko)
prolazio deltoidnim
ulicama Profesorske Kolonije.

Kolačarke-pijačarke
(a iz Đurđeva)
velile mu: kupi nam
martinke-londonke,
otresi vaniliju
s pućpuruć brčića,
pravićemo utroje
grčka kolica.

Sačekajte me lepe dundice,
doneću vam pacovske bundice,
kad se, Petrovoj Gori crn,
iz Oseka vratim.

Književne novine, april 1992.

Poeziji akademika M.
pokoritelj Slavonije meša
malter od pljačke i jaja,
a arhijerej sremsko-bački
vuče za rep mačku.

Snažna je, uholožna je,
vele morlaci kninski,
umljem je kljukana,

jezički namacupana,
sisa naša duhovna,
poezija akademika M.

Al' dva na straži mlada
frajkora algastih bradica
klibe se njenoj vodici,

vele: ishlapili joj mehurići,
pandrknule joj kadence,
još onda kad je Besrebrenik,

kockajući se s mrazom i mrzovoljom
složio Opus 3.

Književne novine, april 1992.

Divlja gradnja

Na pančevačkom mačka putu
gradim belo kućeru.
Pedeset mi, ciganski konce
razapinjem na kočice.

Paralelopipedi
– veli Ibn Sina –
bolji su za gradnju
od oblutaka.

Trska je dobar krov
– piše mi Lao Ce –
ako debljina sloja
odgovara jačini pljuska.

Tronogo komunist-poštapalo
šljapka movno oko placa,
čičak glocka, kosti klacka
tronogi ligeštul-komunist.

Književne novine, april 1992.

Ispovest

N. što je u januaru
volila moje postojanje
(a ne, kao što kažu,
čehavo teleso)

velila onom čije postojanje
krajem aprila prigrlila:

U jednom potklobučenom času,
dok su se na tavanu klale
bočne i kose sile,
prepustila sam se
sitnojuskavom M.

Trag njihov ponela sam nehajno
k'o pesak na dupetu skakačica-daljka.
Da l' ga otresoh il' se sam osu
– ubi me ako znam.

Beše to, dakle,
dogodovština bez početka i kraja.
Ipak, valja da znaš i ovo:

Bič ukrasni isplela sam mu
od guštera poimenice izvikivanih
da fijućuci njime ispravlja puteve
kojima neće poći.

Književne novine, april 1992.

Dezertera N. pismo sinu

Filipu Davidu

Mi smo, izbojče nebeski, plemko Savina,
(kako te zovu poete i crnorisci)
obični potukači i pljačkaši.
Ratove vlage vrvni izmilnici.
Stvorenjem dakle pretežito ološ.

Jutros su naši pohodnici krenuli na zapad.
Ispraćali smo ih žučkasto-kosogledno,
kao avarski đaci.
I samo su psi (jer zbog nečega mrze metal)
lajali na kolonu naših topova.

Učili su te da pobožno izgovaraš »zemlja naša«
(s obaveznom inverzijom).
I drugi su narodi patrioti, nema zбора,
al' mi smo u tome prave svinje.
Nacion, nacion, grokćemo u horu.

Vele da smo mi Ratove glavudže šlem,
 nezaustavljivi navalnici...
 Mi samo duvamo minama pod repove,
 od gradova – pravimo pećine.
 Naše pobjede – teraju na povraćanje.
 Ratovog dupeta slika to smo mi.

Naš Vođa, Ratove trube pljuvačka,
 i pokoritelj susednih narodića,
 naš Vođa, s gušter pogledom i čivit-usnama,
 obični je mrcoljub. Bagrinog srebra zvrk,
 ološevе česme napoj, a intelektualcima
 (imamo i takvih) jogurt napitak.

A izvečeri korzoom prestonice,
 nogostup u pup, landaravih pokreta,
 šetkaju oduzimači života,
 ništarije s božanskim ovlastima.
 Okot rubnih svojstava obodne zemlje naseljava.
 Tako je izgleda pisano,
 izbojče nebesni, plemko Savina.

Književne novine, decembar 1992.

Juriš Srba

Juriš Srba
 na vrata autobusa
 Beograd–Obrenovac
 puštena ustava
 otcepiše mi list
 golenjača mi gola
 jedan drži moje rebro
 dobro mu za bubanj
 kolenove loptice
 kotrljaju se okolo
 jednu dograbih
 može ustrebati
 jedan mali pirgavi
 nebesnik
 iz buraga mi proviruje
 između bubrega se promuvo
 misli brži je od mene

Književne novine, novembar 1992.

Tatulin tat

Na ratnom rušu
(veli doktor Tucakov)
u zvonkoj osami
điklja tatula.

A skliskim granitom
Knez-Mihailove
ljubak mačjem strahu
promiče tatulin tat.

Pepeo mamin prodaje
(veliki je vidar-ranar),
hrvatsku kost nudi,
ima i bošnjačku mast.

»Samo da Srbin na Srbe ne krene«
hunjka kaluđer.
Asimetrično hodajući četvoronožac domeće:
»Sve je ostalo dopušteno«.

Po zidovima – naš Vođa,
okruglast, dulekast...
Između prolaznika
vijuga tatulin tat.

Književna reč, novembar 1992.

Crnorizac iz »Pravoslavlja«

Crnorizac iz »Pravoslavlja«
nazva me skakavcem iz »Otkrovenja«
al', velio, nauditi ne mogu raslinju
no samo ljudima bez božjeg pečata.

Zeleno-člankovite (a i maljaste)
posmatram svoje ude.
Još kakav sam ja skakavac!
Ponekad i skočibuba
– kad voda violinu vežba.

Strah me jedino da haustorski
ne popijem »skakavac«
u leđa il' bok.
»Srb je Hristov, smrti se raduje«

čati crnorizi, trebeći pirinač.
 Orošen-oradošćen
 na travnjaku ležim.
 Vaskolik li sam, a?
 pobedno se kezi pop.

Književna reč, novembar 1992.

Put bubšvaba

Bubašvabe ponoćno napreduju
 štokavim fasadama prestonice.
 Uhodim njihov karavan
 ka tajnom nalazištu hrane,
 učim od njih –
 u Srbiji, naime, živim.

Već lasno, ispod iglica,
 otkrivam čehavu šumaricu,
 a i pokoju štuku
 nosim na kuku.

Hvala ti što si me podsetio, Svete,
 da je hranotražica – umeće
 i da milosti nema za uljeze.

Alavcu što mi pobra
 nežne gnojštarke
 (bele su, velio, ne mogu biti otrovne)
 rekoh (u sebi): Srećan ti
 susret s belom pupavkom!

Književna reč, novembar 1992.

Jadi srpske duše

Procvilila neusporedna
 srpska dušica
 sve ostale svojstvima svojim
 prevashodeća,
 jedinstveni u vasseljeni
 elektronski fluks.

Teško je njoj rutavo samoj
mlečnici nebesnoj,
oko nje su uskopišćeni
čegrst ljubeći,
mušičavi,
sušičavi,
narodi.

Ne da se ona!
Dijamantskom rupuljinom
besno udara,
nove reke-graničnice
u prostoru proseca
– tu će večno hraniti
čistotu soja svog.

Nosekanjom srebrnom
njuši oblasti –
kiha, šmrca, nanjušila
selo puno nesoja:
sad će oni videti!

Napaljena napalm baca
duša patničko-ratnička,
eksplozivu zamršenu
kosu miluje,
izvečeri zamorena
ucmekavanjem
sedne na sleme i crepove
gricka k'o biskvit.

Književna reč, septembar 1992.

Iznad purifikovanih naseobina

Iznad purifikovanih naseobina
kiša pada. Svrake štrakću. Ohrabrio se i detlić:
ubice-pretkućnici već su daleko,
na moru, u šarengaćama.
Grafitni psi visokim skokovima
opevaju zalazak sunca.

Neke spodobе gamižu, kroz ševār, na sever.
Najurili smo iz ovih blago zatalasanih predela
(našoj duši sukladnih)

šafra-zjakava
i gomoljasto-gurava
plemena.
Slatkaste neka drugde
kopaju svoje kaćune,
sluzave svoje napitke
drugde neka kuvaju, kušaju.

Iznad purifikovanih naseobina
kiša pada. Sampas stoka na poljima, grafitni psi.
Pred očima puca
lepa komadeška teritorije,
za jednu kneževinu sasvim dovoljna.
Još samo da se nađu oni
što bi se, bez loših snova,
mogli skrasiti tu.

Književna reč, septembar 1992.

S poljskim miševima, u baraci

S poljskim miševima, u baraci,
slušao glasove Hegemonovih
odanika. Odakle li samo izviru?
Ispod svakog poljskog kamena,
iz svakog kristalčića
silicijumdioksidovog.

Na televiziji prizori
iz opsadenog grada.
Kroz rupe u zidovima
kulja svetlost Velike S.
Neki trčuljci, još nepogođeni,
hvataju zaklon. Usput,
šalju mi svoj stid
što su još živi.

Beznadežnost ima svoj krčag.
Vode pored postelje. I zvekir
na vratima. Zveći cekin
najamnikov. U pregib
kolena vlažnu njušku
smešta crni pas.

Prelet nadzvučnih aviona izaziva
zveket čaura tatulinih.
Iz gljive, na trn nabodene,
vetar raznosi spore.
Za Novi Zeland prestar
a prijateljima – grimasa,
dotrajavaćeš svoje dane
s poljskim miševima, u baraci.

1992.

Zimska bajka

U lakmus fašizmus Srbiji
u ponoć stiže ljubičasta ljubavnica
astma. Šapuće mi: da bi ojačili i srasli s telom
zapadni pipci naše oktopodalne, naše Velike,
traže mnogo nafte, zrnelja i ulja dušinog.

U mimohodu – borac za srpstvo.
U džepu mu bomba (ba!)
čelične kuglice
migolje se, migolje.
Zelen-sinji eksploziv
boja njegovih očiju.

U primus socijalizmus Srbiji
prekuvavam soc. Nenam cukera, ali ne zakeram.
Umesto brašnom jutros su nas obradovali
otkrićem da su nam preci stari Tribali.

Mladi komunist ulicom
gricka veliku perecu.
Valja se, rekli mu, jer je Savindan.
Skokovima ruskog u parku hrta divi se.
Sutra će, mni, i rus-medved tako.

U lakmus fašizmus primus socijalizmus Srbiji
spavam. Oksalni kristali izbijaju mi kroz kožu.
Pauk crn, od četiri »S«, gleda me iz sobinog roglja.
Rusku ljubav, šapće mi, povoljno kupio sam.
I mrndža nešto o srpstvu i veri u boga.

Književne novine, april 1993.

Srbi pišaju na Sarajevo

Srbi pišaju na Sarajevo
upoređujući
parabole mokraće
s parabolama granata.

Zašto, upitah jednog raskrečenog,
satirete taj grad?

Taj grad je istorijska greška
i mora biti zbrisan
– velio mi pljesnuvši po dupetu top.

I dok ponavlja »zemlja srpska, zemlja srpska«
pljuvačkom mi lice prska
– ne on
nego nezgodan suglasnički sklop.

Republika, maj 1994.

Avarski đaci

Mariji

Uvek je isti raspored crnog i belog
na poprsjima i šapama pasa.
Po njima ćeš raspoznati naseobine
nas, avarskih đaka.

Konjozvrkasti Avari, učitelji naši,
odjurili su preko peščara i trščaka,
preko sedefnog obruba košave,
preko pogašenih vatri i zubala mrtvih pasa
odjurili su – u ništa.

U kolencima iskrzane trske
mi vidimo njihova mala lica,
lica duhova – savetodavaca.
Ona nam došaptavaju
koga i kada napasti valja.

Evropejci nas zovu »plemenom Ogavaca«
zbog naših podmuklih pohoda, pirova smrti
i bolećivog pozivanja na zakidanje nekog prava.
Oni ne shvataju našu nesreću:
nama nedostaje
ono što uvek nedostaje punom mesecu.

Mi možda i nismo narod, mi smo samo soj.
Anahronizam kao kesten, teški i sebi i drugima.
I zato potajno tražimo onu rupu u plavilu
kroz koju su u nevid nestali Avari
sa svojim psima i konjima.

1994.

Bog dobre prilike

Nebojši Popovu

Mi smo narod najstariji! rekao je Mazalo.
Mi smo okot plavetnila! rekao je Natpop.
Pesnici, dotrpeznici, zunzali su o nacionalnom osećanju.
I sve je doista obuzelo jedno osećanje
isto posle toliko vekova:

Osećanje dobre prilike, osećanje dobre prilike,
krećemo u zoru, krećemo u zoru,
biće lako, biće lako,
slabo su naoružani, slabo su naoružani.

Našem orahu treba prostora za senku, rekao je Polkovodac.
Naši su orasi krošnjeviti! rekao je učeni kepec.
Njihove kuće poružnjuju brda!
Njihova muzika rasteruje zečeve i ribe!
Oni peku glinu, muče svetlu zemlju!
Tako su govorili pametari, ali glavno je ostalo neizrečeno:

Prilika je sjajna, prilika je sjajna,
slabo su naoružani, slabo su naoružani,
krećemo u zoru, krećemo u zoru,
iznenadićemo ih, iznenadićemo ih.

Popovi su zapalili borove iglice
i zapevali pesme u slavu Boga.
Većina je međutim čula glas svog starog boga,
boga dobre prilike:

Prilika je kajsijin cvet,
prilika se propustiti ne sme,
plenu se radujte, plenu se radujte,
omotajte vesla u krpe,
iznenadite ih!

1994.

Muve

U podne osobito bockavim
zelenotrbim svojim movama
razgaćeni velio Tirančić
(rečima biranim):

Hajte, lepe nesnosnice moje,
odzujite do Bosne,
do Bosne mog ličnog vrta smrti,
tamo mnogo mrtvaka istegnutih
a nepronadenih leži.

U repuhu kraj potoka naći ćete ih,
ili na proplanku u bujadi,
il' ispod gljiva-suncobranki.

Donesite mi malo malce
na svojim maljavim nožicama
vonja i gusta mrcovskog
da liker zarni napravim,
da ga na sto iznesem
kad mi u goste dođu
akademici i crnorisci.

1994.

Tirančić smišlja zahvalnicu narodu

Lepi trojedni narode, najbolji
izjutra kad pokuljaš
iz kloaka-naselja,
iz javnog furgonskog prevoza,
– hvala ti.

Lepahni moj narode,
osećam nežnost prema tebi
dok čekaš u redovima
u kišo-misljeno jutro
za trougao mleka, romb brašna, krug masti.

Narode koji jedeš klovna čorbe,
budalu kupusa, ludaka krompira,
soleći ih kristalima plavila,
ne zebi, nećeš skapati od gladi,
muve, zapazio sam, umiru tek u decembru.

Hiljadu puta ti hvala.
 Omogućio si mi ostvarenje davnog sna.
 Uvek sam sebe zamišljao kao debeljuškastog kana,
 pokoritelja stepskih narodića.
 Ostao bih večno kancelarijski detlić.
 Ti si me umuvao u istoriju.
 Ako niko drugi gušteri će
 dok se budu sunčali na ruševinama gradova
 hvaliti moje ime.

1994.

Mòra

Miri Miočinović

Maslinki grčkog prijateljstva
 prejela se, k'o kuja zaspala
 žena mu; u noći Hegemon ostao sam.
 Zevao, svinjsku (s jabukom u zubima)
 glavu štrpkao.

Odjednom sa simsa glas neki zagrgljao:
 »Masna svinjetina – krvava vladavina!
 Krvava vladavina – otrovna jagorčevina!«

Hegemon osetio kako mu se hrptenjača izvija
 (klasična slika mačjeg straha)
 i zahripao: »Straža! Garda!
 Uхватite tog gada!«

»Straža! Straža!« izrugnuo se gost.
 »U meku topolovinu zaglavila se tvoja sekira!
 Tvoja okna od šećernog stakla pojeli su miši!
 Tvoj gips već steže, nećeš stići da ga utrošiš!«

Hegemon zavapio: »Straža! Hulje!
 Sutra ću dovesti nove teločuvce,
 al' samo iz onih 176 krajinskih sela
 gde se vernost vladaru s kolena na koleno prenosi
 k'o tajna pravljenja sira!«

»Loše si sanjao, mili,
 za rame ga žena prodrmusala,
 čaša surutke, s jagorčevinom,
 baš bi ti prijala!«

1994.

Rođenje Republike

Konačno imamo našu Zasebnicu.
Niko to nije mogao sprečiti:
mi smo državotvorni narod.
Za razliku od naroda-vancaga
mi znamo tajnu purpurne rose.

Predeli koje smo oslobodili
prosto su preporođeni:
černozjom se puši,
u stenama žice metala pevaju,
gušteri trčkaraju, žapci skaču,
pozdravljaju vlast našu.

Radost je velika, gradi se mnogo
a najviše česme-krajputnice.
Neki vele da su to Česme Ubica
što je s najvišeg mesta demantovano
jer kod nas lošoj savesti mesta nema.

Svi koje smo pobili punopravni su građani Republike.
Ne rade ništa, šetaju ulicama, sede na klupama.
Deluju skoro veselo
ta bleđa stvorenja nameštenih kostiju, zakrpljenih rana.
Imaju samo, umesto osmeha,
mlaziće krvi u uglovima usana.

1994.

Šetnja

B. C. akademik i dobar Srbin,
reče kvarcovanom M. K.
(pisac, živopisac i veoma dobar Srb beše i taj)
kad su se u gugutkino podne
sreli na štrafti podrinjskog grada V.:

Lepo je sretati usput
samo lica hrastolikih Srba
(poneki Garagan ne smeta,
izuzetak mazi pravilo).

Lepo je gledati ljubavnike mlade
kako zapucaju pjeje
preko dugačkog vetrušnog mosta

(u svim gradovima to rade a zašto
da kljuvnem nisam uspeo).

Neka ih nek tabanaju do mile volje,
ne smetni s uma da će se iz toga
okreni-obrni ispiliti
il' stolar il' soldat il' akademik
al' svakako dobar Srb.

1994.

Omarska

Omarska.
Smrt voli lepa imena.

Karlične kosti dobre su za uzengije.
Okrutnosti Cigana prema ragama uvek se divila gospođa
Genetičarka.
Raspali ga po gubici, Joška.

Sve mlade Muslimanke
– naredio je General –
ima da nose na haljama
V-izrez sve do pupka
– moj pobjednički znak.

Pobeda je božiji dar narodu nebeskom
a ko sa životima pobeđenih ne ume da se sprda
pobede nije ni dostojan.

Omarska.
Od butnih kostiju može se napraviti durbin.
Smrt voli lepa imena.

1994.

Koliko smrti
da se napravi jedna kneževina-opereta?

Koliko smrti i prognanika
da se ustoliči jedan stihoklepac?

Koliko smrti i ruševina
da bi jedna ocvala kurva
ulovila diplomatskog zeca,

da bi jedna namirisana baba
doživela ljubičasti grč?

Koliko smrti i laži
da bi jedan učeni kepec
dobio svoju Akademiju?

Koliko smrti i lupeštva
da bi bankarski pacov
osećaj ratne iskusio pobjede
i da bi lenji ubojičin vučjak
škljocanjem zuba prekratio moljčev let?

1994.

Crnorizac P.

Crnorizac P. bio je veliki
stručnjak za određivanje starosti memle
njuhom istančanim – retko bi se
prevario za vek ili dva.

Bejaše veliki podvižnik.
Iskorenio je običaj igranja »trule kobile«
među kaluderima (doista sablažnjiva slika).
Propisao je nijansu cigle za gradnju crkava
i sastav legure za zvona.

Svakog se jutra svađao sa đavlom
koji bi mu obnoć zaturio čarapu desnu,
izvrnuo rukav na mantiji, u mrtvi
čvor vezao pertle
– sve da bi ga usporio u delima
od nacionalnog interesa.

Zločini, progoni, lupeštva
graktali su mu pod prozorom.
On je vodio teološke raspre
sa svojom prestarelom ruskom hrticom:
da li su »božja deca« svi
ili su neki ipak malo manje to?

Kukci gradojedci jutros su otišli na sever
(u trščacima su otkrili neki nenačet grad).
On im je mahao – šapom svoje hrtice.
Velikom – velio joj – Pravoslavijom
još ćeš se razmahati ti.

1994.

Pesma ratnih zločinaca

1.

Pucati, pucati na sve,
na ljude, kokoške, pse.

Pucati na svrake i na koze.
Praznu ali još toplu
postelju probosti nožem.

Pucati u odblesak
prozorskog stakla,
i u škrip »pevca«
vrh odžaka.

Pucati u boju divljeg maka
i u zveket mahuna zrelog graška.

Pucati u treperav vazduh jula
i u otužni miris đula.

Život koji nije nastao u znaku krsta
nek zbrišu pritisci kažiprsta.

2.

Prolaze ratni zločinci
– šapću za nama pločnici.
Poznaju se po bršljan-usnama
i sasušanim bobicama lica.

Mi smo umorni kosci a ne šetači-lutani.
Kroz ljudsku travu
napravili smo Veliki Prokos.
Opevaće nas gavrani.
Il' sveta ptica kos.

Dolaze ljudske zveri
– šapću gradski gušteri
bežeći u zidne fuge.
Odaju ih pokreti ruku odviše masni
i vonj kuge.

Gušteri cinkaroši!
Samo onaj kret ruke
ima punoću i prisnost
samo onaj koji se
završava Ubistvom.

U njinim tetivama
– šapću gugutke platanske

namere bez peska
i snovi bez probuda se stane.

O gugutke usrane,
san i pokret su isto
i oboje se nežno
dovršavaju Ubistvom.

1994.

Osvajačev noćturno

Ševar vetra, ne mogu da spavam,
sjaktav po mislima vitla mi se šaš,
ševar vetra, ne da mi se spav.
Obećao sam ženi sutra će padati kiša,
Obećao sam narodu Veliku Srbju.

Sad, nije da nisam obet ispunio –
grubi zemljani radovi su obavljani.
Za ostalo će trebati vremenca, peska i vapnenca.
Ne ispustiti zaposed prva je
jutarnja zapoved svakog Srbjaka.

Obećao sam ženi: sutra će padati kiša.
Kiša na leševe, na peševe koporana soldačkih,
na grotla topova, na leskove
krstove kojima popovi
omeđuju zemlju srbjačku.

Što je trebalo porušiti – porušeno je,
što je trebalo potamaniti – potamanjeno je,
ostalo je prhnulo k'o čvorak-jato.
Neki to zovu »ratnim zločinima«,
drugi – »nezaustavljivom simfonijom srpske volje«.
Meni je svejedno.

Mom narodu nije.
Svaki podanik iz sebe svakog dana
izluči kalcijum opravdanja
i sluz objašnjenja
mojih pirova smrti i pustošenja.
Takva podanička nežnost mora
svakog vladalca da kosne.
Ali, te misli nisu snonosne.

Mislim na jedan grad...
Vidim... rupčagu... koja zja...
Ja spavam, ja spa...

1994.

Sećanje na Milana Milišića

Tamne pijavica-naočari na Bulevaru:
M. M. inkognito među živima.
Pesnik M. M. strasni Dubrovčanin dakle lotalica,
poginuo u pljačkaškom pohodu
Crnogoraca na Dubrovnik, leta 91.
Smisao njegovog života sveo se
na čangrljanje po porculanskom tanjiru
nekog brđanina i nečije jalovo
pritiskanje tipki Brother-elektrik pisaće mašine
u selu bez struje – popraviće je on.

M. M. inkognito među živima.
U bašti na Bulevaru
naručje dva deci crnog vina.
Velio mi: ološ uvek prepozna znake
dolaska svog doba.
Mi nismo. Sad smo samo glupe seni.
Bezlične praške
u prašini ruševina.

1994.

Sećaš li se, velio akademik Rozenkranc
direktoru televizije Gildensternu
sećaš li se pesnika M.?
Zar je taj još živ?
Sreo sam ga juče
u zakrpama od brezove kore
ratovao je s pijačnim osama
oko odbačenih krušaka
Baš smešan ratnik
Hodao je gradom (zirnulo sam za njim)
kao da hoda jazom

korak mu je još žustar al' hod mu se
 nije tog svestan polako raspada
 Zar je taj još živ ne pitam
 ja nego znaš ko Zaista za tim
 zaista nema potrebe
 još koji mesečak najviše polgodac
 i hod će mu se potpuno raspasti
 Zglobovi i tetive rukovaće se
 k'o posle izgubljene utakmice

1994.

Sedim u kafani za ohrabrivanje lopova
 ne znajući šta da počnem, ne umejući da skončam.
 Ispod kestenova šetkaju kurve
 u perunika-suknjama
 i cipelama od bivše zmijske kože.
 Prate ih bivši poskoci.
 Soldat iz Krajine – ne hvala! – nudi mi kozji sir.
 Zaprolećilo je: klošar na skveru
 skida pet džempera pet
 ostavlja za svaki slučaj.
 Starci u maskirnim uniformama
 vraćaju se iz ribolova.
 Krhke ali sa bujnim
 sisama devojčice pod ruku vode ubojice.
 Pas koji trči drvoredom u susret gospodaru
 pripada nekoj drugoj pesmi.
 Ova pesma jede mnogo dokolice.
 Pokušavam da nađem tačku oslonca posao
 bezizgledan kao traženje
 nijanse neke boje po sećanju.
 Mnogo loše muzike, smrti i mrtvačke rakije.
 Lopovi kreću na posao.

1994.

Živeti u prizemlju, imati psa,
 vreću sušenog hleba, čekati – šta?
 Beograd je predivno mesto za gluvu smrt.

Pacovski miris dopire iz haustora.
Skočibube hodaju lokvama kao Isusi
blago uvijajući opnu vode.
Pretorijanci u ponoć nekog vijaju.
Ritam pucnjava odaje požudu ubijanja.
Samo psi reaguju.
Možda je sve to samo predstava
za Gospodara kog muči nesanica.
Ono što nas čini ljudima bez povratka
u onom je što nas razlikuje od pasa.
Svakako imati psa.
Zmije se ovde kamenjarkama zovu
a ti se ipak motaš po kamenju.
Septembar uvek klizne brzo,
meh boja izduši se.
Sutra potraži nešto za ogrev... Kupi so...
Proveri vrata pre nego što...

1994.

Avgustovska, po Preobraženju,
kad osahne jara i mladi noćni
vetar kad zavesama
stomake do grla napravi,
i kad krupozna
(preludijum i fuga br. 3)
kiša po cink-plehu krovnom
zabobonja
možeš smatrati da si srećan:
i govor
i sluh
prepustio si drugima,
nastojiš samo
da shvatiš
ono što mrak
onaj neprozirni
kazuje
očima.

1994.

Rasute pesme

Svitanje

Škripe
Nemoći
Sipe
Noći.
Probudile
Kopile
Dana.
Ono čeka
Mleka
Sunca preklana.

Vesti, podlistak *Reč mladih* br. 6, Užice 1958.

Intonacija

nama

U neizbrisivu stanicu
naše ljubavi
dovedoše nas nemirni koloseci
dve suprotne strane sveta.
Koloseci se uliše jedan u drugi
pa sad moji vozovi jure duboko,
u bele stanice tvog srca
da budu i budem manje siv.

Lokomotiva, br. 4, 1958.

U magli

U gustoj magli
zaluta senica lakokrila.
– Stop, gospođice, gde ste nagli!
Prekori je vrabac
s kojim se sudarila.
– Ah, vi ste,
prokleta magla ova!
Strašno me preplašiste,
mišljah: zgrabi me sova...

Lokomotiva, br. 6, 1958.

Krajputaš

Pramenjem sastavljam ruke pod milim bogom
nedonesen preturam raznolikost presnih sanja
i uvek ne odem, ćutim, klanjam
rzaji rastu i topot pod mojom nogom

U nemom sjaju oka rastvaram zenice
snoviden otvaram tminom puteve sjaja
na pretek stasale seni upijam spajam
klijaju tuge i nemir hrapavi lice

U beznađu noći kovrdže zore splicem
odomaćen brojim kliktaje raspuklog dana
u meni kamenim sećanjem raste grana
život sladak i smrt preteška biće

Omladina, 14. 02. 1960.

Pesma

U priobalskom viđenju
kosturi riba
čekam da reka doplavi
istopljene slike
od grube prisutnosti straha
boje se rastvaraju u zvuke
nemojte misliti da bolujem
zbog toga
samo bih želeo da zdrobim
u oblutke
u strune reke.

Bagdala, II, 12–13, str. 10, 1960.

Moravska elegija

Odlaze nesmetano ribe u legla od školjki
vodom jezde sni mrtvog prijezde
najbelje mostove podižem od riblje kosti
oj moravo vodo plemenita

u vrbacima peščane snove sanjamo
moj čardače od vodene pene
u čkalje mir da uđe u klešta rakova
oj moravo vodo plemenita

nekad ćemo ostati malo tužni malo pjani
liči vinu pesma neharana
predvojiću ovu žalost na obale
oj moravo vodo plemenita

crni talog pada u lagume od mesa
bistro teče voda na dnu plodna
reći se tope u tugu u dugo nestajanje
oj moravo vodo plemenita

Mladost, 29. 06. 1960.

Lice od lišća

Najzad sam izgubio to
što nisam imao
dim od sagorelog lišća
omamio je jutarnje ptice
ja nisam prisustvovao

u dečjim kolicima sam
provozao svoj pepeo a
onda sam ga spalio ponovo i
razvejao
ja nisam prisustvovao

mного pre u pećini se rodio
čovек kome su glavu
ucenili jer se
oblačio u kože zverinja
ja nisam prisustvovao

Student, 1. 01. 1961.

Gladan cvet

ja sakupljač plodova izgubio sam
jednu pticu
ko će mi reći
u koju se biljku premetnula

Noć sam proveo u jednom pupoljku
 dugo dugo sam u njemu sanjao
 bože
 zamalo nisam umro u pupoljku

mlečne mi gljive rastu na
 usnama
 da li to ljubav miriše na njivama
 gde ljudi sade ruže bez razloga

Vidici, 1. 02. 1961.

Svuda gde dođem

Svuda gde dođem
 iskopam samo po temelj
 da bi na svakom zaklao
 po jednu pticu

posle požara
 mesim hleb od pepela
 ne dam svoju petu
 da na njoj nikne pečurka

2.

dva lešnika se dodiruju
 u nekoj šumi i ja
 na mestu padam
 mrtav

odmah iz mojih žlezda
 niče po cvet

nizvodno od moga pupka
 u mojim mošnicama
 izvela su se dva ptića

kad presahnem
 oni će poleteti
 a moje mošnice će postati
 sunčev grob

Glas omladine, 31. 08. 1961.

Dva lešnika

Dva lešnika se dodiruju
u nekoj šumi
i ja na mestu
padam mrtav.
Odmah iz svih mojih
žlezda niče
po cvet.
Nizvodno od moga pupka
u mojim mošnicama
izlegla su se dva ptića.
Kad presahnem
oni će poleteti.

Student, 14. 11. 1961.

Grančica

gladni smo
odavno tražimo
drvo sa sočnim plodovima

gladni smo
uzalud pokušavamo da se
setimo nekog malog proleća

kad smo prvi put dolazili
bilo je vreme cveća

u našem tajnom vrtu
posejali smo jedno zrno
koje smo imali
dugo vremena zaliveno
rosom to mesto

davno nismo dolazili
dok raste ne sme se gledati

ponovo dolazimo u tajni
vrt u vreme jabuka
ali sada već imamo
nekoliko zrna koja ćemo
pokloniti
više nismo gladni

Bagdala, III, 24–25, str. 7, 1961.

Cvet broj jedan

sunce se zaboravlja
noseći korpu sa igračkama
sunce dolazi da prenoći
u truhu devojke
sunce zaboravlja
kad izlazi iz truha
ne pomišlja na igračke
posle mu nedostaju i
prosi ih

Cvet broj dva

žali mi se
na žeđ
jedan mangupčić leptir
dao mu kašiku soli
a on radoznao
sve posrkao
kako da te izlečim
slani cvete
daj mi tvoj jezik
da ga sisam

Mladost, 26. 04. 1961.

Apokalipsa

2.
goluždravi ptici
pređite na drugu stranu
ištete natrag
žrtvovane sekire
šta ćete s njima poseći
možete njima jedino

belutke naljutiti
možete brusom samo
kljunove svoje naoštriti

preostala jaja zahvaljujući
preostalom suncu
u ljuske iz kojih ste se ispilili
ne morate se vraćati
vratićete se kad ne mognete leteti
krvna zrnca će se uskoro
pretvoriti u pesak

da bi vaš želudac bolje vario i
da biste brže rasli
morate sve pustinje progutati

Student, 10. 05. 1961.

Religija ptica

1.

(uhodim jednu pticu)

uhodim jednu pticu
u njenom odsustvu
prilazim gnezd
uzimam jaja i
ispijam ih zatim

ih punim svojim mozgom i

ostavljam ponovo sve
kako je bilo

2.

(tići su se izlegli, lepi su)

zabrinut sam

prošlo je već dugo vremena
a oni još ne umeju
da pevaju

otvaram njine kljuniće
i vidim
oni nemaju jezika

zaprepašćen sam

3.

posle kiše
uzimam jednu pticu
otvaram njenu lobanju i
ljubim njen mozak

da bih se spasao
od svoga mesa pravim cigle
a suncu
poklanjam kožu

4.

(kako ptice lete)

prva ptica polete
i kuda je prošla
vazduh je sagoreo

to su postali
putevi kojima ptice
jedino mogu da lete

5.

(kako se ptice legu)

ptica snese jaja i
povlači se u gnezdo
zatim zamisli svoje mlade
što ume lepše

sad treba da miruje i
da neprestano misli na njih

njene misli se polako
pretvaraju u mlade ptiće
koji izlaze iz ljuski

Delo, knj. VII, sv. 1, 6, str. 809–810, 1961.

Životinja

Raskopao sam jednu zvezdu
i u njoj sam našao
šapu neke životinje

Sledećeg dana raskopao sam
još tri zvezde i pojeo sam

još tri šape
u druge dve zvezde našao sam
trup i glavu

I najzad sam našao i rep
hm rekao sam

Zapalio sam njegov kraj
na jednoj zvezdi
zamahnuo sam njime
dva tri puta iznad glave
i bacio sam ga

Student, 14. 11. 1961.

Nicanja vratom

1.

Došlo je proleće sa svojim šarlatanima
Meteži namere i otaljavanja

Svetlost je bila nahoće
i zato se sa svima
rado upoznavala
i sve se prevlačilo
njenom patinom

naročito
naše unutrašnje maramice

neki su to malo napadno
nazvali »nastajanjem duše«

2.

Moj mozak se samo u retkim trenucima
prevlači skramom
koja isto tako brzo
oseže preko neravnina

Sve ostalo njegovo vreme
ispunjeno je
namenjivanjima
i trgovinom

3.

Gost sakuplja smolu

Uzeo sam crvenu gužvicu
dobro obavijenu koncem

U tom smotuljku je seme
koje se seje samo ponedeljkom

No iznenada udaren iza vrata
pao je i nije ni zevnuo

4.

Niko nije došao na zakazano mesto
Zazorom se nije moglo naseliti
Duvalo je i našao sam
znake prepoznavanja
koje sam ja unapred
odredio

5.

Moje lice je jedino kraljevstvo

Velike poreze ubirem
od svojih obraza

Često sam izlazio i hranio se
oko vrata nosio sam žedan ogrlicu

Sa dva kosa udarca sečivom
usecam usne u kori mladog drveća

6.

Nikad nisam nosio pojas

Lišće
dok je još izgužvano
tek izašlo iz lepka
odmara me donekle

Bacam pupoljke u vodu
i oni se u istom trenu rascvetaju
uz mali prasak

7.

Moje srce jetra bubrezi žlezde
i ostali nisu moji podanici

Njihovom postojanju podložan sam

U njihovim poslovima
skupljanjima i opuštanjima
upotrebljavanjima
orošavanjima
preporučivanjima
nabubravanjima

kišama
 grabežima
 fosforescencijama
 itd.
 zatvoren je moj život

8.

Išao je jako povijenog vrata
 glave naslonjene na grudi
 To je
 položaj nicanja

Svuda u vrtu
 čujnost se postepeno povećavala

Vidici, oktobar 1962.

U stisci smo.

Na zemlji videh zmiju triput obavijenu oko svoga plena, glave izdignute: ustremljivala se!

U vazduhu – rasprskavanja tuča.

(A sve nove i nove nemile pridošlice su na pomolu.)

Ali i sama reka nam pritiče u pomoć:

čas okomljavajući se na njih,

čas (značajnim komešanjem svojih obala, talasanjem i zaverama svojih klanaca i putanja) odvođeći ih i ostavljajući ih, postrance, na nekom platou, van domena bitke...

Ali evo i nas u novom naletu: za svoje opstojanje!

Tom preduzeću više ništa ne može odoleti.

Vidici, jun 1963.

Vulkan

Reka-Mutnog Stakla (užarena do 1000°C)
 drveće travu bilje sve što joj se ispreči palila je
 nadaleko izazivala zastoj soka u biljkama i curenje
 melase iz zareza na šećernoj traci – nesnosnom svojom
 jarom i vrućim ciklonima

Zaustavljena, ali još uvek vrela, ova Židina
 prevlači se bezbrojnim žljebovima – Grimasama.

Skoro sasvim ohlađena
krupan kristal imena reskog
poslednjim grčem imena reskog
izlučiv

njime je kasnije, uz pomoć sunca,
na obnovljenom bilju
nove požare zapalila

Student, 26. 11. 1963.

Ozbiljno zardavši

1

da li će neki stih
koji izgovore moje usne
one same
priznati za poljubac

2

mislim svojim kulama
iz sna je kriknuo
ali bez ikakvog grba
posmatram svoje umivanje
i sramotim ga

3

GLEĐOŠEM SVOJ OBRAZ!
ne više ga ne mogu spasti
klovnovstvom
i za sve koji mi prigovaraju
imam već pripremljen odgovor
PROIZVOLJNO SE RAĐAM

4

cimet po redu
to je nedelja
i mada je bio
pelcovan
svu noć provodi budan
strepeći od poplave

5

kada je na karti
trebalo ucrtati planine
doveli su sa svake
po jednog urođenika
i oni su umesto izohipsi
utisnuli svoje otiske prstiju

6

ptica se odselila
pre nego što je jesen stigla
u njen špil

progonjen
Maldoror je jedino
u prahu na krilima leptira
ostavljao svoje
otiske prstiju

7

nije mogao da spreči
da se njegovo ime ne pretvori
u sedef od koga su
izrađivali veoma sitnu dugmad

Iako je svoje pejzaže
marljivo skrio ispod jezika
nije uspeo da ih
prenese preko granice

8

izazivao je plime po volji
jer je
jedino on
raspolagao tim kvascem

9

rano rano
ustajao je iz postelje
umivao se određivao
strane sveta
i čekao izlazak sunca
ali u njemu
nije svakog jutra bilo začina

Jedno je cvet:
 Pet krupnih latica
 žarke boje
 kao jednostavne haljine
 učenica ili Ciganki
 Otvorenih prašnika k tome.
 Drugo je ruža!
 Bezbroy gustih latica
 poput posuvraćenih podsuknji
 ispod balske haljine
 neke gospođice!

Vidici, novembar–decembar 1963.

Poznajem nekoliko malih devojčica

Poznajem nekoliko malih devojčica
 nekoliko malih devojčica
 u haljinicama od petlove kreste

One me često posećuju
 i dugo igraju preda mnom.

Polet, X, 9–10, str. 467, 1963.

Volim da opipavam...

Volim da opipavam
 donji
 mekani
 deo uva
 koji se buši
 kroz koji se provlače minđuše

Moj
 »simpatički nerv«
 voli to, bliska mu je
 takva tuga

Iz svih mojih žlezda
 odjednom
 niče po cvet

Polet, X, 9–10, str. 467, 1963.

Zaboravljena ambicija

1.

Trzajem listom noge
budim se

Priredenosti
podatnosti
nadobudnosti
opunomoćenosti
urote!

u svemu tome nije bilo

Preliv koji svemu dostaje
ali ne i prevari
ne i prevari

Sve je bilo
ispostavilo se
okrenuto nekom nepoznatom
Refleksu

2.

Taj trzaj je sasvim zakasnio

On sledi neku davnu i zaboravljenu
(sasvim iznenada)
pobudu

na granici između onoga
u čemu se preлива
i onoga u čemu se leti
neprikladan za jedno od ovo dvoje
podjednako neprikladan za oboje

ovlašān

3.

Trbuh je prepun uzbuđenja
koja

nadiru prema područjima u kojima se
ne upražnjava moj duh;
nastoje da se domognu sedefa
iz sastava srca;
zatežu
hrptenjaču od tisovine;

ista ta slatka
ali zakasnela
Davanja Oduška

Na obali
samo bezvoljna morska sasa
natopljena solju i jodom
izbačena u buri

I jedan crv što – hodom
omegli sličan – nekud žuri

Student, 19. 05. 1964.

Vi i ne slutite
kako se sva ta graja
(i cvrkut ptica
i šum vetrokaza)
polako udaljuje od mene,
uznosi moju postelju

Likujem!

Student, 19. 05. 1964.

Na beskrajnim snežnim prostranstvima

Na beskrajnim snežnim prostranstvima
polarnih krajeva
veoma je retka
Pojava Mladeža

a ona čeznu za njim!

Izvesno je
da su tamo vrlo dragoceni
A zatim
tamo su i potrebni

Osim toga što su to
jedine ruže
oni su i jedine neiscrpne zalihe

u njihovim veoma dugim
polarnim noćima

Vres se otima uspomeni
Lepak uopšte ne prianja za taj porculan –
odlazi ustranu
U zasedi se dugo
nalazila so

Ista zver
pretila je i meni
hitrim skokom
i noktima koji izlaze iz nečujnih stopa

Više no ijednim drugim
bilo im je potrebno mezimstvo

Kad samo pomislim
da im ga tek malo njih
moglo dati!

Prilikom izrade
svirala flauta oboa
prvo se iz stabljike pogodne za to
morala odstraniti
srž

Isterana tako iz svoga gnezda
ova vrlo nežna ptica
koja prebiva u svakoj biljci
mora poleteti!

Gledišta, 1–2, 1964.

Ja celu prvu godinu...

Biti sve manje živ
A samo jedno znati:
Ništa ne reći,
Tiho nestati.

Ja celu prvu godinu
Nisam mogao da shvatim:
Tako otići!
Tako nestati!

I sad ne znam kako to bi
Tek meni se činilo da
Ti se, u svetu ovom,
Iz groba ogledaš.

I umesto da otupim
Što, kao spas, očekivah
Postadoh samo odsutnji.
To čuva čoveka živa.

Al' užasnih li za nj časova:
Saznaće kakva su to
Razdiranja kad bol
Stane da cepa odsutnost.

Za sve to vreme
Nisam do istine dopro:
Voleh li il' mrzeh,
Praštah, il' tražih oprost.

I sad ne mogu da shvatim,
Još se ne mirim mada
Moj život teče dalje
I, jer se ne mirim, pada.

Al' celu prvu godinu
Meni je izgledalo:
Ti prolaziš svetom
– Kao ogledalom.

Polja, br. 115–116, mart–april 1968.

Crvena Zemlja

Napuštam Crvenu Zemlju*
Ničega nema na toj goleti suroj.
Samo topole od jare trepere
Nad brdima od nepotrebne rudače.

A nekad se ona činila
Kao stvorena za dom!
Svuda sam video vrtove, sjaj izvora, mnoštvo rastinja...

* Ime jednog sela.

Ova verzija pesme dosta se razlikuje od one objavljene u zbirci *Pesme s putovanja i druge 1965–1969*, videti str. 36.

Trebalo je godinâ da shvatim:
Pustinja mi je bila okućnica!

Neću se više vratiti u Crvenu Zemlju!
Sve kad bi i postojalo nešto od davnih obmana tih,
Sve kad bi i izvesnost ljubavna čekala me tu,
Neću se vratiti.

Neću se vratiti! Neću se vratiti!
Hiljadu puta ne!
Još dugo sam stajao nadomak Crvene Zemlje,
Suzama učvršćujući odluku.

Delo, XV, 4, 1968.

Dokora, još sam pitao za te...*

Dokora, još sam pitao za te.
Sad već ni to.
A odavno te ne tražim.
Ne znam ni gde ti je sad dom.

I retko
– Kao ovo sad –
Jedna nestvarna, prozračna ruka,
Što se odvaja od ove što umorno niz telo počiva,
Pomiluje tvoju kosu:
Nekad sam te mnogo voleo!

I samo ponekad
Neki zalutali
Pogled iz onog doba
Dopre do mene –
Pogledi ne borave u vremenu.

A davno je iščilelo sve:
Lice, glas, osmesi, hod.
Neko vreme sam te sanjao.
Sad više ni to!

Delo, XV, 4, 1968.

* I ova pesma se dosta razlikuje od verzije objavljene u zbirci *Pesme s putovanja i druge 1965–1969*, videti str. 37.

Iz voza opet vidiš...

Iz voza opet vidiš
Promiču predeli stari:
Niski voćnjaci,
Prozračni topoljari.

I opet se s kretanjem voza
Stvara poredak nestalni:
Redovi pravi
Redovi dijagonalni.

A linija horizonta se
Neprestano spušta i diže
I od toga ti se čini
K'o da se u stolici za ljuljanje njišeš.

Uspavljuješ se. Voz juri.
Voćnjaci i topoljari davni.
Redovi pravi.
I dijagonalni.

Reci, otkud ti rešenost
Na put kojim se nigde ne stiže,
Snaga da juriš što dalje
Kad sve te privlači bliže?

Student, 27. 02. 1968.

Predobro znam stanicu 24
I tvojih dolazaka svaki detalj.
To što bi, silazeći, mene spazila
Bilo je samo deo jednog pokreta.

I to što bi me poljubila, ovlaš,
I onda, pričajući, nekud povela
Bejaše deo istog programa kretnji
Nehajnih, kao sklanjanje kose s čela.

Danas ćeš stići... Stati. Nestrpljenje kriti.
Nehaj glumeći zepšćeš od slutnji il' kiše.
Mene dugo vremena neće biti,
A onda me neće biti nikad više.

Student, 27. 02. 1968.

Ne krošnjju, više žbun...

Ne krošnjju, više žbun
Stare ribizle; volim
Koji k'o gužva zelena
Raste pod prozorom mojim.

Ne krošnjju. Samo žbun
Neumiven i tršav.
Uz stablo starog bagrema
Beži, k'o miš, bršljan.

Ne krošnjju starog bagrema
(s lišćem k'o vršci prstiju;
o, ja sam osetio njihov opip
u noćima blagim i toplim).

Više tršavi žbun
Stare ribizle volim
Koji k'o gužva zelena
Raste pod prozorom mojim.

Polja, br. 115–116, mart–april 1968.

Običan prolaznik

Ponadah se, ne jednom,
Da ću u sledećem pokušaju
Široko, do bola,
Zaroniti u izvesnost.

Umešao bih se tako
U gomilu ljudi
Koji su se osmehivali
Nekome iza mene.

Ubrzavao bih korak
Tamo gde su to oni činili
I ni po čemu se nisam
Razlikovao od drugih prolaznika.

Ali, jedini ja od svih
U svemu običnih prolaznika
Nisam išao nigde,
Samo sam prolazio.

Polja, br. 115–116, mart–april 1968.

Neverovatno je koliko si nepotreban,
 I koliko za to niko ne mari,
 I koliko se kad neko ode
 Malo menja u celoj stvari.

O kako fantastičnom brzinom
 Razlozi ostajanja blede!
 I koliko tuđi životi imaju načina
 Da se lepo odvijaju bez tebe!

Da li si ipak učinio sve?
 Da l' čvrsto na zemlji stojiš?
 Kako si malo prisutan,
 Koliko malo postojiš!

Neverovatno je koliko si nepotreban
 I koliko za to niko ne mari,
 I koliko se kad neko ode
 Malo menja u celoj stvari.

Student, 1968.

Pesma

Prolazim opet starim predelom
 Koliko je tu nekad bilo mojih misli
 Ljubavnih odluka i snova

Prolazim opet starim predelom
 I vidim samo
 Drveće u polju
 U istom neredu
 Kao zvezde na nebu

Politika, 4. 01. 1970.

O kako se ljubav nevidovna
 Koja sve plavi i menja
 Grana opet u tebi –
 Brzinom otkrovenja.

Tu pesma kasno stiže.
Ona je daleko u tebi već.
Ni pogled misli da je sledi
A tek li – reč.

Preneš se; kojim je krajem,
U koju daljinu, odbegla?
Vidiš tek ruku što je za sjajem
Kao u snu posegla.

Polja, br. 157, mart 1972.

Sve je ovo zamagljeni horizont i srž
Pa odlazim s lovcima na dalek put
Iako znam da je tamo veoma malo
životinja a evo već i muziku naslućujem
To je onaj osećaj pred kišu koji volim
To je napon u srcu lire
To je poslednje lišće što mi se kruni s lica
To je vreme kad čekam ono što mi doći neće
A evo sad i devojka jedna počinje da peva
Oko mene puno glasova koji čine da zaboravim
I na krug
I na vatru da zaboravim na sve
I da se spustim među mrtve tolike
Kad razbijena svetlost sunca oslepi me

Polja, br. 157, mart 1972.

Otići ću da spavam
I neka modri jezik Nepoznatog
Palaca iznad moga sna
Za mene se možda neće ni znati
Ali karanfil kruga se stalno vrti
U rupici nečijeg revera
Pa neka se zato za one moje druge tačke
Čuje
Dok budu ovim istim rečima mučene

Polja, br. 157, mart 1972.

Pogled na modri dlan zaliva

Osećam galeba sa belom tačkom
 Na početku
 I na kraju
 Njegove putanje

Osećam
 Sve to osećam
 Dok sedim na prezrelom panju ruševine
 Tu na izandaloj stepenici
 Van prostora i vremena
 Sa jednom jedinom važnom dimenzijom
 MODRIM DLANOM ZALIVA

Nedaleko odavde
 (Još nisam zaboravio)
 Do nedavno
 Jeo sam malo oporo
 I vruće meso smokvi
 Ostavljajući otiske stopala
 Na zagrejanom asfaltu krša i rastinja
 Sedim
 Sedim bez imalo volje
 Da nešto razumem

A bela pčela barke kad uznemiri
 Čutljivu koru mora
 Kao da zaore neke tople brazde
 U dnu mene samog

A kad tamo
 Ja
 Jedini
 I niko više
 I odlazi jedna bela jahta
 Sa ljudima nepoznatim
 (A tako ne bi smelo biti)
 Jer oni su mi možda
 Prijatelji mogli biti
 Ta bar neko od njih nosi deo mene
 Ko to zna –
 ZNA DEBELA ČUTNJA VODE SAMO

Podunavski kalendar

Linije jabukinog pentagrama
čine rasputnicu doba.

Prva dijagonala povezuje
Doba Nenamira i Doba Hlapivosti.
U drugoj ishod je prepušten
belog strogosti postupaka.

Između njih
crtalo
nadaleko čuveno:
sto osamdeset podložnica
ljubi ga, od gline čisti ga,
sjaj mu čuva.

Odbljesci razgovetnosti.
Koje se sustižu.
Povremena saglasja samo su predah
Doba Raspadanja.

Književne novine, 1. 06. 1985.

Život u provinciji Meziji II

U trouglu Viminacijum – delta Dunava – Korab
kužna zelena skrama hvata se po pomislama.
tama što je u jaglacu nerascvetanom prebivala
poziljkom luta. u noći laju psi.
njin lavež za jednu šumu veći je od sveta.

moj prijatelj gaji biljke – ustuknice.
kad bih morala da život provedem u Meziji
najpre bih se obesila u Galiji.
piše jedna putnica poznavaoću otrova.
biljke ustuknice, pomisli ustuknice.

poznavalac otrova čita okađena pisma,
okađene knjige, tutkalo od njegovih rebara,
krelu od njegove jeze napraviće.
kraj česme gde oktopodalni putevi
u jutarnjem sakupu dele plen.

u trouglu osujećenje – nedovoljstvo – nelagoda
otrov Trolisnice dadoše mu da popije.
Dejstvo broja u otrovu dosad mi je bilo nepoznato.

meni, vajnom znalcu otrovnih sastojaka.
 otvorena šaka iznad biljke ustuknice. trč puteva
 umor linije brda.
 zasićenost vida mladim zelenilom.
 zasićenost uma dokazima.

Književne novine, 1. 06. 1985.

Ota Pirha putovanje u Šumaciju 1829. godine

Ota Pirha, nemeckog putopisca
 (da l' putopisca, da l' potajnika)
 otpraviše čamcem u Zemlju Naspramnu,

dokora satelitsku, odskora posebinu,
 da ispita mogućnost ukida
 linije kontumaca, Zaveses Kuge.

Dadoše mu veliku pratnju
 vernih uzdodrža, nevernih prosjaka;
 bi primljen i kod velikog knjaza
 osnovopoložnika, budućnika
 kog narod voli sinovno
 i sinovno i osećajući se vinovno.

Susretni u svemu nađoše mu
 među lisicama, među čavkama,
 jednog što jezik njegov zna
 (zna k'o knjiga, zna naš Petrašin)
 sve da gost ne bi začamao
 u umeću družbe, umeću razgovora.
 Maska štovaoca morlačke epike
 pristaje učenjaku, pristaje i žbiru;
 mada ga prate stanovite teškoće
 (mere za duljinu, mere za vreme)
 plemeniti Pirh sastavlja izvešće
 (delom izvešće, delom savet):

»Šumacija je zemlja bogata
 što halkopiritom, što drvnom masom
 ljudi vični trpnji, pa, opet,
 popašnoj jagmi, živom kretanju
 u ulasku na šarena vrata
 malog osnutka kakvog boljšanja.

No ima u njenom vitalizmu
 nešto tamno, nešto samopogubno

što svaki njihov nastoj
 (kako u prošlom, tako i u došlom)
 dovede do brzog rastrojenja
 njima tajanstvenog, nama prozračnog«.

Književne novine, 1. 06. 1985.

Osnivanje i rasap anarhističke kolonije na Dilj-gori 1909.

Izmirenje sa zipkim granicama svojih vlaknastih pobuda
 našao si, iskosa od sebe,
 u razrastanju potrebe
 za jednom Naseobinom.

Oglasi u »Wohlstand für Alle« i »Slobodnom
 stolaru«, desetine pisama i, napokon,
 sedam dođoša kao iz sna.
 Neku svetlost imali su umesto koštane srži.
 Prevagnuo je ipak naziv Kolonija
 zbog asocijacije na moć širenja micelija i rizoma.

Ono što je ostvareno
 samo je snagina drožda. Nekoliko časnih raskužnika
 (raskužnika od bolesti zvane Srednja Evropa)
 znaju li oni išta
 o potpornjima i kosnicima ustrojstva?
 A i ona plavokosa češka hudoba
 zna li da veću moć rastroja
 nosi u svojim zukvastim udovima nego u svojim idejama?

Odlazak draži plućnu maramicu. Napad gušenja.
 Kako je složena tvrdnja o postojanju duše nepodložne.
 Svetlost iznad Naseobine ugušćava se
 u kedu prhutljivu.

Književna reč, jul 1985.

U žižljivom potkrovlju...

U žižljivom potkrovlju
 na stvarima se oseća
 duga Oseka Revolucije.

Kroz koso okno – list išpartani –
 glinasta svetlost pada
 u sedište frakcije.

S oveštalom beretkom preko obrva
 (da zgreje šupljine u kostima lica)
 teoretičar alternativnog puta
 piše raspravu koju će uzaptiti,
 samom sebi nalik na prosejača peska
 u arheološkom nalazištu koje ne ispunjava nade.

Oporek postojećeg vrsta je sladostrašća.
 Svojevremeno je, vele, on bio u pravu.
 U međuvremenu je, međutim, cilj zahvatila poguba
 tako da sve postaje razmazano.
 I ko će pronaći koščicu
 koja dopunjava oblak šake?

U zoru, na studeni, golubovi se ushodaju po cinpleku
 grgljajući o porazu na Drugom Iskupu.
 On pristavlja čaj (najbrže provri između dve rečenice)
 proklinjući jednu mladu prilježnicu (sa zeljastim ukusom kože)

zbog prevremenog bekstva – a baš je
 lepo mogla da nadlukavi sebe još koji mesec.
 Šupljine u kostima lica ispunjene otrovnom maglom.
 Šupljine u proteklosti ispunjene plavim peskom.

Književna reč, jul 1985.

Pesma B. Parovića kod Brunete, jula 1937.

Tragovi jedne prokazane omame
 vode u Španiju
 i tebe i onog
 iz Letećeg Sastava.

Požunske noći nanele su veliku štetu Pokretu.
 Tako su rekli. Ili si to rekao ti?
 S užasom si otkrio da je
 pripadnost jednoj udolini kod ključnice
 besprizivnija od one četvrtoj tezi o Fojerbahu.

A ona rascvetana poznica iz MID-a
 (nema zaređenica onog što se besputno zbilo)
 koje je ona tajne mogla da zna
 osim tajne rastvaranja u tvom uzmaku?

Mrkoljubičasti obrub joda podseća na njena usta
 nekako razdešena u noći predvoja.

Zbog sna nisi mogao da dodaš ni dah
njenom postojanju. Uostalom, pretekla prisutnost tela
bila je nerazdeljiva.

Poverovao si ovde u mogućnost iskupa.
I odveć si poverovao.
Jer već počinje da postoji
jedna terasasta bašta ograđena suhozidinom
u kojoj grlice svaku prekomernost
izjednačuju sa vrhovima podneva.

Književna reč, jul 1985.

Pesma J. Č. Zomera u Moskvi 1937.

Srbohrvatima mog pada
svokoliki načini dušinog poravnanja
u noćima cvetanja lipa.
Rastojanje zameće razaznanje,
izum žrtve – umonastoj;
a na nepcu struže suza.

Nekoliko zrakastih napomena
onog s voskastim kozičavim licem
rube mi glavu. Seme je ipak došlo s Poluostrva.
Jedan brod koji nije otplovio.
Opast da sam od Beča do Praga posejao lišaj.

Istriju gušterovih omraza,
sadržaj voljke golubije – ko bi znao?
Otvoren je Crni Poslovník,
u šumama skakuću samuri i lemuri,
a u prstenu od opala sija poslanje.

Izuzimači dolaze iza ponoći.
Prozukli glas stepeništa ostaće glas doba.
A davo: ako si bio saglasan sa mestom koje ti je poređač dao
imaš li prava protivljenja njegovim izuzimačima?
Ko uostalom zna gde mu je mesto?

Srbohrvatima mog smaknuća
lasno osnivanje svetlograda.
Lice razmeđeno, kužno-skramno,
nek preobrati osahlu uzajamnost.
U opšavu belilo otrovno i sve će brzo biti gotovo.
U zaboravu, ipak, na nepcu vremena
rastu druze gorske, druze gorke.

Književna reč, jul 1985.

Pesma Ž. Pavlovića na Zlatiboru 1941.

Osim u malim
– ne mogu drukčije –
gutljajima
primati svet.

U prostoru, u prodolu...
U toplo ugnuće ne dopire svanuće.

U brvnari
zidni sat.

Ne broj
nego pramen
otkucaja njegovih
unosim u sebe.

Prisenke straha
oko klatna
vičnim otklanjam disanjem.

Ne zrakast broj
nego runo otkucaja
primam u sebe

U prodolu, u podbelu!
U toplo ulegnuće kaplje smaknuće!

Književna reč, jul 1985.

Pupoljci 1984.

U konkavnim sobama Predohrane
zri ispupčenost krivnje. Krila pitaje dodiruju
zbirku čovekolikih gomolja na zidu.
Savršenstvo jednog naloga jeste u količini sumnje da je on uopšte
dat.

Savršena količina sumnje preseca se sa prećutnim nalogom.

Potrebno je, svakako, neko malo shodstvo
mogućnosti i pepela, lice mladića
predodređeno u kotlu oblika za namenjenika,
otisak ključa u vosku i
teleso pada u zjap
između obrečenosti i prokazanja.

Književna reč, jul 1985.

Pisma jednog pristalice duhu Preoraču i odgovori

Tvoj čas je, Preoraču*. Već nadglednici nastrojenja
razroko bulje u vrv glasova, a intelektualci
čilo raspravljaju o »pragu trpnje«.

Znam, prvima je tolika pošast naprosto bezukusna
a drugima je, pre svega, do spektakla.

Ipak, i najveća durašnost (njihova reč)
mora imati granica. Redaratore.

Kako se uzme, štovani sledovatelju.

Oligarsi su i sami iznenađeni izdašnošću puka,
a bezopasnošću puteva i naravi
hvale se još od vremena akermanskog traktata.

Doista, u teškim vremenima, kao da dolazi
do još tešnjeg prijanjanja za ono što je.

I trpke nežnosti prema tom prijanjanju, Redaratore.

Oni to znaju. Samoočuv je celo njihovo znanje,
a probitačnost i sila sav njihov rečnik.

Oni su (oslušni ugušćavanje otrova u ovoj zamenici)
oni su potpuno izblamirali lepi pojam vlasti
i mnim da je varakanje podstreka i ustuka pogibeljno.

Ne znam, nestrpljivi sledovatelju.

Čas nastajućeg u nestajućem zametno je odrediti.

A možda su oni u tajnoj suložničkoj vezi?

Niko izvesno ne zna kud sve to vodi.

Naposletku, kroz stanovnike Mezije, kao i kroz druge narode,
prolazi tetiva luka

čiji su krajevi poguba i počelo.

Književne novine, 1. 08. 1985.

Kovač

Napustivši kovačnice donjogradske

(s leve strane puta osta mi nezadovoljstvo, s desne – dolazeća

nepogoda)

u dan bubrenja mezgre

krenuh za jednim razabirom

dobošima muklim praćen

prijatelja mi vrlog sumarena.

* Preorač (Redarator) božanstvo iz ranorimskih verovanja.

Majstore meha, tebi pesak ovih duša.
 Pesak za posip. Pomena. Ja neću da sam
 groznica, osip po vremenu.
 Živ si, stojiš u kapiji, izadi.

U »suznim stenama« znao sam
 – uzev u obzir snagu raspršivanja –
 podesan zakop da učinim
 i ishodim tako zalihu vode.
 Zamke i vabove
 brzo sam naučio.

U usecima kraj puteva
 sijali otrovni blizanci.
 I moj upit: ko sam? šta ostaje
 naslage svojih lica
 skinem li sa svog postojanja?

Lice kovača skinuh k'o rđu.
 Potom lice sigasta, korasta
 i ona prozračna, prisno srasla.
 Sve da bih saznao uslov odgovora:
 moram sagrebat i lice pitača.

Kovačnicama donjogradskim vraćao sam se
 sa znanjem nestišljivim u sebi.
 Iz crnih ostrva paleža
 trava pak rasla je nova
 u svoj svojoj predanosti
 neredu.

Letopis Matice srpske, novembar 1985.

Uljez

U preteklosti, zaustavljenoj, bića
 u dolasku granica
 kako
 u stalnim posuvraćivanjima
 prašine
 da nađem
 zabel
 pravog
 dana.

Sad, blizina granica još uvek je kovna.
 Zabel je uvek isti.
 A današnji izdah sutrašnji je udah.

Letopis Matice srpske, novembar 1985.

Plavet

Plavet
u nastupu kužnom
kida jedan po jedan
paok
svog točka.

Ponekad mislim da sam ja
sa svojih šezdeset i šest zglavkova
pravo slavlje
razdešavanja.

Letopis Matice srpske, novembar 1985.

Mešača boja brbljivi stiže brod.
Jutrom.
Rubom
kiše.

A voden-glas
na krovu
i u polju
sve o tom
da je »ja«
tlapnja
jer mu uvek izmakne
brzina listanja.

Utom
paraći
dubaći
žljebova
kojima i sami otiču
razgovorni.

A »ja«
ono o tom
da je voden-glas
tlapnja
i da je iz pravog otrova
izgnano
vreme.

Književna reč, 10. 03. 1987.

Ogledalo

Sad pošto je svejedno jasno
da su prevesi izjednačeni
a oblici-u-sebe-padajući
igraju poslednju predstavu
so pokazivanja, kažeš,
sastrugana je s lica, rekli smo.

U času kad gugutke smenjuju vrapci
sebe, kažeš, imam u šaci.
Ali, rekli smo, i jutarnja
otkrića izlišna su.

Samo muzika rubova, kažeš,
čestice u rastroju, rekli smo,
e da bismo bili dostojni
umeća kužnih začinjalaca.

Sad pošto je svejedno da l' smo
jednolični il' dvogubi
(dvogubi, kažeš, u pogubi)
oscilovanje tetive razdvaja
život i smrt, rekli smo.

Književna reč, 10. 03. 1987.

U asirskoj dok ispijaše provinciji
lozu i krastavce
pesnika B. važna stiže vest:
u nomenklaturi Srbijice urešen.
A šta to znači on, predugo
dotrpeznik, dobro zna.
Unjavu muziku orijentalnu
što perverzno uokviravala našu tričavost
odgurnu; viknuvši novu turu seti se
da jednom uvredio sam ga,
on lično prašta mi no nikud
ne vodi me taj put.
Boginjo Uvrede, zapevah ja,
bespuća slavim tvoja.

Quorum, br. 2-3, 1990.

Marija Valizer, oproštajna sezona

Vrhu belo naravan
sneg. Strah od ponora
strahu od sečiva
ruku steže.

Sve što njoj sada
svilu zaštitnice prodav
kazala treba
trolisno jest.

Ništa nije zaboravljeno,
samo zapalo iza kreveta
vremena, u prašini
prst – lizni ga – debeloj.

Sveske, br. 13, str. 45, 1992.

Srpsko-hrvatski rat (1)*

Na ledini leže
pobijeni Srbi.
Angel Ujedinitelj
sa njih tera muve.
U dvorištu leže
mrtvi Hrvati.
Posipaju ih krečom u prahu
– počeli su se crvati.

Treba ih – gušter velio –
ograditi u ruševinama,
ostaviti ih da se vijaju
dok se do poslednjeg ne poubijaju.
Međusobno.
I u nama.

*

Oblasnog ranjenog psa
na putuj-poljani skik.
Napumpani pretorijanci.
Kud su se denuli usukani plavci?

* Početak ove pesme objavljen je u zbirci *Jadi srpske duše*, videti str. 224.

U lepljivom violinskom znoju
 ljubavnici.
 Zeleno voskavo
 aprilsko lišće.

Borac za srpstvo.
 U džepu mu bomba (ba!),
 čelične kuglice
 migolje se, migolje.

Negde smuvali, ukebali
 protegljastog dezentera.
 Čovek je dobro projektovan
 da ga vuku dvojica.

*

Ne ljutim se, otac velio,
 umiravši na tavanu
 što me ne obilazite
 – strah vas merdevina.

Devojčica dvorišna
 skičala, plakala
 zbog nedokučivih
 puteva loptice.

Lisnato belo telu
 ljubavnicu ogrozd duše
 ograbio spavaće žuto
 angel građanskog rata.

Crna šklopocija – sova
 iz ugla oluka
 oguglalo gledila
 niz ulicu golubicu.

*

U margerita-krasuljkovoj baštici
 žuto-zelen koporan
 zloran
 srpsko-jevrejskoj

govoruši velio:
 u mart-dušinoj oskudici
 preostatak veka
 grize mi tabane.

Bele bekstvu tratinčice
 suše se oprani koraci

na konopcu razapetom
od maj-juna do zime.

*

Kućama belo znan
zavlačio se ispod
iglica pinus silvestris
lepljiv-sumnjiv-čuvida.

A tisine ruj otrovne
bobice znao da su
a da kuvane – svašta –
imeline su jako lepljive.

Sur putovao svu
noć od Poljske sve
rojeć devkice češke
lepljiv-sumnjiv-frenga.

*

Žgadije lovu na belo
prašnjavo međuprostorje
između ništa i gadenja
(ustuk prijatelju plesniv!)
divio se jezikoslovac, siv
mlek mu doručak.

Davnost i sadašnjost kiše.
Beladonin maljava miris.
Otužni starac
milki soldata.

Dugoprsti orno grbavac
zakvaćio se rojnoj strahu
putnici za vrat.
Komunistički ozimi grbavac.

*

Ubice-pretkućnici
u miholjskoj ulici
pomešani s biciklima,
baštenskim farbama, psima.

Znak dvokrsta na kapiji.
Pretnjin može biti znak.
To je samo gušter.
Koji se sunča. Koji šmugnu.

Selim se, velio. Zauvek.
 U Vojvodstvu više napabirčim
 no što u Srbiji steknem
 od jutra do mraka crnčevići.

*

Prazan ako nedelo...
 Trozubac nedostaje mi.
 Kopao gljive iz crnice.
 A o nedelji zelenilo.

List ljubavnog čelu
 repuha, isisao zbrku
 sparušio se, avaj, njegova
 ljubavnice slačice.

Brod glisnu, sletela
 s prezrivim krilima zolja
 vrh dovoljnog nedelji
 maslačka.

Pucao u bekstvu, prazan,
 pred vratima duge,
 u trsci zolja on sam
 na cevi svog pištolja.

*

Nožem zvanim »GLZ«
 oštrim osobito u podne
 recnuh se po butini,
 kantarionov melem

napitak južne brbljivosti
 mleko maslačka plesan
 končasta nitasta svrab
 srebrn svrabu ranar.

*

Dolazak jagorčevinastog kralja
 izmamio na prozore
 živuljke jazbin-grad,
 prokljali im vratići.

Pojma velio krstokljun
 iz oluka kamarad
 ne imao nikogaš
 da tu žive-danuju.

Samo da se graji otmem
 šarenilu ću se predati,

krivonog, šiljobrk,
s magarećim šešišrom.

*

Goroj, tmolo, od sadanje
podaničke težio sudbini
odustajanjem
gorak lampi.

Hladnih, moru predav
perje zlo, krajeva
dotiče se žavni
visokoletač.

Oštrinu uma sukobom
pobuđenu iskoristiću
velio za očist sobe spandavše se
s knjigama i oružjem.

*

Vozovima, noću, Italijom
(uštedi se na spavarini tako)
raznoseći, raznoseći, osipljući
zrake tela.

Pevno, lovno, točkovi objahivači.
San vodi na tankoj uzici
bagremove, lunu, samog sebe...
Rasipljući zrake tela...

Tragu lovom dan.
O noći licu
i nedomisllici oskudnu
kazivao kažu.

*

Pred kućom – otoplilo –
na tronošćima sedeli.
O ničem lako
tekao razgovor.

Put prstu dosadan
za bolno Jezerje
zajaha stekav izvesnost
pridošlica s rancem.

Tetreb nedelji lep
pored puta u maku
– juče ga podigoh,
a još stoji tamo.

Raci

Obaška, postepopejski,
trbuški-poledaški,
kao đaci evrejski,
živeli su Raci.

Glavni grad im je bio lep
i bio je vrlo kućli.
Jedino su se u vazduhu
osećali neki mućci.

Polja su im bila raveli
a bregovi visokli,
muži – kuraveli
a ženskaći picokli.

Okomito u diktaturi
a poprečke-slobodni
bili su šturi-suri
k'o svi narodi obodni.

Drčni mada kržljavi
sanjali su o državi
u kojoj će živeti samo Raci
racki, potepački.

U zamku na devet voda,
obraslom u bršljen i hmelj,
živeo je otac naroda,
Učitelj, Ujedinitelja.

Više rođak nego brat
vladao je u nepovrat,
pogledajući na ručni sat
zauzvrat.

Naguz, unatraški,
prolazili su dani.
Raci bili srećni
– cvetali im jedgovani.

Književne novine, br. 393–394, april 1992.

Sadržaj

Predgovor

| | |
|-----------------------------------|---|
| Dobrivoje Stanojević | |
| Kad se nemajući najviše ima | 7 |

*Pesme * Pisma Aleksandra Roša*

| | |
|--------------------------------|----|
| Došlo je proleće... .. | 15 |
| (Između mene i moga sna...) | 15 |
| (Iznad voda...) | 15 |
| Jedan talas ponovo... .. | 15 |
| (Velikim poljima pamuka...) | 16 |
| (Bezdan ima svoje divokoze...) | 16 |
| (Okrećući se...) | 16 |

Zavojite stepenice, k njoj!

| | |
|--|----|
| (Pripremajući se jedne večeri za san...) | 17 |
| (Veliku mirnu površinu reke...) | 17 |
| (Pouzdavši se u svoja jedra i vetar...) | 17 |
| (Ne nadoh drugo do nerve...) | 18 |
| (Kao veliki nacionalni parkovi...) | 18 |
| Niko mi već ne vrati... .. | 19 |
| (Ulica, red platana...) | 19 |
| Pesma | 20 |

Pisma Aleksandra Roša

| | |
|----------------------------------|----|
| (Svu noć je moje lice...) | 21 |
| (Ovo je klas...) | 21 |
| (Za slučaj da dođeš...) | 21 |
| (Ponovo mislim o svim njenim...) | 22 |
| (Sad moji laktovi...) | 22 |
| (Hoću da ti opišem...) | 22 |
| (Nameravam da ti ispričam...) | 23 |
| (Došao sam da uredimo...) | 24 |
| (Sprečen sam da dođem...) | 24 |

Pesme s putovanja i druge 1965–1969.

| | |
|---------------------------------|----|
| Male neveste kuće | 27 |
| Planine | 27 |
| Jablan | 27 |
| Talasi | 28 |
| Noćna česma | 28 |
| U tršćaku kraj puta... .. | 29 |
| Šumski potok | 29 |
| Polje | 29 |
| Selo | 30 |
| (To si ti...) | 30 |
| Jezero | 30 |
| Zvonik | 31 |
| Jutro | 32 |
| U tvom poslednjem pogledu... .. | 32 |
| (Ta vest se približavala...) | 32 |
| Nekad je sve bilo moje... .. | 33 |
| Neverni dani | 34 |

| | |
|----------------------------------|----|
| Sanjao sam... | 34 |
| Hiljadugodišnji pljuskovi | 35 |
| Bejasmo u dva predela | 35 |
| Crvena Zemlja | 36 |
| Izgnanstvo | 36 |
| Doskora, još sam pitao za te... | 37 |
| (Sav život bejaše...) | 37 |
| Srce | 38 |
| (Nemarno prolazimo...) | 38 |
| U polju | 39 |
| Čekanje | 39 |
| Posle rastanka | 40 |
| Drugovi | 40 |
| Povratak | 41 |
| Danas, za popodnevnog počinka... | 42 |
| Nekad sam imao srce... | 42 |

Knjiga senki

| | |
|--|----|
| Lopov | 45 |
| Prolećna pesma | 45 |
| Kuća ljubavnika | 45 |
| Sjaj | 46 |
| Marija igra | 46 |
| (Maločas lakomislen bejah...) | 47 |
| Čuk | 47 |
| April | 48 |
| (Do kolena u izmaglici noćnoj...) | 48 |
| Pesma koja putuje | 48 |
| (U snu nadlećem šume...) | 49 |
| Noćna pesma | 49 |
| (Nek nikad ne sretnem čas...) | 50 |
| Napuštena kuća | 50 |
| Most na Vardaru | 51 |
| Neretljanske žene | 52 |
| Put u brda | 52 |
| Umrli bršljan | 53 |
| (Hiljadu bljeskova! Hiljade bljeskova!...) | 53 |
| (Nekoliko puta u trenucima snohvatice...) | 54 |
| Prokletstvo | 54 |
| Kuće u noći | 55 |
| Šuma | 55 |
| (Vraćam se kući; opet u jedno veče...) | 56 |
| (Spavao sam...) | 56 |
| Lica | 56 |
| Proleće 1971. | 57 |
| Daljine oko grada | 57 |
| (Prolazili smo kroz moravski kraj...) | 57 |
| Izvor | 58 |
| (Čudne misli nekad borave u meni...) | 58 |
| Legenda | 59 |
| (Pre podne...) | 60 |
| (Noćas sam opet snio...) | 60 |
| Miholjsko leto | 60 |

| | |
|---------------------------------------|----|
| (Česma na ulazu u varošicu...) | 61 |
| (Prolećni dan...) | 61 |
| (Budim se prisećajući se dugo...) | 62 |
| (Pamtiš li ono veče posle pljuska...) | 63 |
| Putnikova pesma | 63 |
| Park | 64 |
| Srce | 64 |
| Veselost | 65 |
| (Probudivši se nejasno osetih...) | 65 |
| Ptice | 66 |
| Vrt | 66 |
| (Beše proleće rano...) | 66 |
| Izvor | 67 |
| Zeleni konj | 68 |
| (Zalutav u predelima neznanim...) | 69 |
| (O velika vodo, velika gospođo...) | 69 |
| (Kraj ovaj sav obasjan...) | 70 |

Levi kraljevi

| | |
|-----------|----|
| Predgovor | 73 |
|-----------|----|

Reči pričaju priče

| | |
|--------------------------------------|----|
| Princeza i drvodelja | 73 |
| Podmlađivanje kralja | 76 |
| Car i razbojnik | 78 |
| Princeza | 80 |
| Princeza Hoću-Neću | 81 |
| Na krajnjem severu | 82 |
| Pesma jednog zmaja | 83 |
| Kad kralj zaželi da putuje inkognito | 84 |

Reči pričaju istoriju

| | |
|----------------------------------|-----|
| Opsada Beograda | 84 |
| Kosovski boj | 90 |
| Marko Kraljević i Musa Kesedžija | 95 |
| Matija Gubec | 102 |
| Stevan Sindelić | 106 |
| Napoleon Bonaparta | 108 |

Dečaci

| | |
|--------------------------------|-----|
| Crnotravci | 108 |
| Dečaci iz plemena Mau-Mau | 109 |
| Dečaci iz Konga | 109 |
| Dečaci sa Kube | 110 |
| Moj deda o pronalazaču bicikla | 111 |

Kako poziraju životinje

| | |
|---------------------------------|-----|
| Kako poziraju životinje | 112 |
| Jeste li jeli urme sa Karaburme | 114 |
| Mali pas | 115 |
| Zec i pas | 116 |
| Zec sa govornom manom | 116 |

*Slike i saglasja**Selske slike*

| | |
|---|-----|
| Novogodišnja bajka | 119 |
| Šumadija, goli februar | 119 |
| (Hladna prljava voda...) | 120 |
| (Ljuto drvo – izdanak bede...) | 120 |
| Tragovi u polju | 120 |
| (Nedelja...) | 121 |
| (Put obrubljen kućama...) | 121 |
| Noć | 122 |
| (Sva lica...) | 122 |
| Vašar | 122 |
| (Večernji nemir poljskog življa...) | 123 |

Predveče, lasno klizi pero tvoje

| | |
|----------------------------------|-----|
| (Predveče...) | 123 |
| Večernje šetnje | 124 |
| (Gradska luda...) | 124 |
| (Stanična spikerka...) | 125 |
| (A izjutra...) | 125 |
| (Kap u opni od prašine...) | 125 |
| (Žene bez ženstvenosti...) | 125 |
| Sparne noći | 126 |
| (Ponoć. Počinje ples...) | 126 |
| Noćne reči... | 127 |
| (Nesanice jarosne...) | 127 |
| Demon pohote | 127 |
| Na visokim jezerima... | 128 |
| (Strasti močvare...) | 128 |

Dnevnik

| | |
|---|-----|
| Dnevnik 1–6. | 129 |
| Molitva | 130 |
| (Ono što sam, nikad nije isto...) | 131 |
| (Tražeći sebe u sebi...) | 131 |
| (Pokušavam da sledim...) | 131 |
| (U prozirnom sužanjstvu čami...) | 132 |
| (Sve češće primam kao izvesnost...) | 132 |

Crno naukovanje

| | |
|-------------------------------------|-----|
| Crno naukovanje | 133 |
| Noćni let | 133 |
| Panonija-ekspres | 133 |
| Nepoznatom znancu | 134 |
| Jutro | 134 |
| U Beogradu pepeljastosivom... | 135 |
| Opsenarov put | 136 |
| Košava | 136 |

Nestalo je strana sveta

| | |
|---------------------------------------|-----|
| Noć | 137 |
| (Budećem...) | 137 |
| (Nestalo je strana sveta...) | 138 |
| (Jutro ima još toliko snage...) | 138 |

Novi ritmovi

| | |
|-------------------------------------|-----|
| (U letnjim baštama...) | 141 |
| (Kako da raščinimo sled...) | 141 |
| (Zaboravićemo razdanje i...) | 142 |
| (Onaj kog je Helena ljubila...) | 142 |
| (Neka ni znak vode...) | 143 |
| (Sad u izdahu svakom...) | 143 |
| (Ne dvoj se...) | 144 |
| (Otklanjajući se...) | 144 |
| (Malo zamaha...) | 145 |
| (Tri prerušavanja...) | 145 |
| (Neljubav, neum...) | 145 |
| (Nema potrebe da...) | 146 |
| (Ako voda...) | 146 |
| (Izostanak predug...) | 147 |
| (Nelagoda, jasan vid...) | 147 |
| (Othodeći prema ravnodnevici...) | 148 |
| (Bršljan pokriva broj...) | 148 |
| (Vremenu dati u najam...) | 149 |
| (Uvek ćemo imati...) | 150 |
| (Blago poljsko ludilo...) | 150 |
| (Čemu usredsređenost omaglice...) | 151 |
| (Devojke iz ovoprolećnog nakota...) | 151 |
| Jugoslavjani | 152 |
| (U skitnji svetačkoj...) | 153 |
| (Kad dođe izvesni čas...) | 154 |
| (U zemlji ne ničijoj...) | 155 |
| (Zametni opet napev lak...) | 155 |
| (Procene su sve kolebljivije...) | 156 |
| (Selo. Imajući u vidu...) | 156 |
| (Ni siv log...) | 157 |
| (Još nisi napustio krug...) | 157 |
| Ne gradi terazije lude | 158 |
| (Večernja moć pustošenja...) | 158 |
| (Polako se navikavam na...) | 159 |
| (Šta nesanicom opet čaraš...) | 159 |
| (Iskustvo bezobličja...) | 160 |
| (Način drveta...) | 161 |
| (Izdig davnog...) | 162 |
| (I slut i graja...) | 162 |
| (A plavo je za gubitak...) | 162 |
| (Pisaću pesme–letke...) | 163 |
| (Razmišljam o delu što će...) | 163 |
| (Grad ovaj od nekuća...) | 164 |
| (I lik i broj...) | 165 |
| (Pogledi na zvezde...) | 165 |
| (Ono omame...) | 166 |
| (Svojstva šume...) | 166 |
| (Izbaci me iz sebe...) | 167 |
| (Vraćam neglasju...) | 167 |
| (Od nereda pomami pozdrav...) | 168 |
| (Uzmac za uzmakom...) | 168 |
| (A s večeri obli ples...) | 169 |
| Elegija | 170 |

Novi ritmovi I, II

| | |
|--|-----|
| Dahovi | 173 |
| <i>Orfej</i> | 179 |
| Euridika, prvi put | 184 |
| Euridika, drugi put | 185 |
| Euridika, treći put | 185 |
| <i>Zakrivljeni prostor</i> | 186 |
| <i>Život u provinciji Meziji</i> | |
| Oktopod | 188 |
| (moje crno učešće...) | 189 |
| (život u provinciji Meziji...) | 189 |
| (Hajde [a da je to moguće...]) | 190 |
| (Pomama dolaska reči...) | 191 |
| (Umreti u hotelskoj sobi...) | 192 |
| <i>Dnevnik II</i> | 192 |
| (U sustigu...) | 194 |
| (Plovila. Ribooke mogućiosti...) | 194 |
| (Još dah vrebača...) | 195 |
| (A to da jednom dođe čas...) | 195 |
| Istraživački program »Spirala« | 196 |

Ritmovi 3

| | |
|----------------------------------|-----|
| Umesto predgovora | 201 |
| <i>Autoportreti</i> | 201 |
| <i>Snimci »Polaroidom«</i> | 204 |
| <i>Napevi odvajanja</i> | 208 |
| (Suzana i starci) | 211 |
| (Suzana i starci, opet) | 211 |
| (Vertigo) | 212 |
| <i>Epilog</i> | |
| 1989. | 213 |
| Subota | 213 |
| Jedenje breskve | 214 |
| Ajnštajn na plaži | 214 |
| Kartanje | 215 |
| (te tako putovanja...) | 216 |
| Dnevnik | 216 |
| Snegovi | 217 |
| Jednom uredniku | 218 |
| Epilog | 218 |

Jadi srpske duše

| | |
|------------------------------------|-----|
| Novembar 1989. | 221 |
| Jedna prepiska u Srbiji 1990. | 221 |
| (Ponedeljkom, tramvajski...) | 222 |

| | |
|---|-----|
| (U Zemlji Zaobilaznoj...) | 223 |
| (Tri dovršenju goda...) | 223 |
| Srpsko-hrvatski rat (1) | 224 |
| Srpsko-hrvatski rat | 224 |
| Srpsko-hrvatski rat (3) | 225 |
| Sve se sliva u naš levak | 226 |
| Svetosavski plato | 227 |
| Prepodne jednog grada | 227 |
| (»Studenti su ostali u domovima«...) | 228 |
| (U doba kad je sluganstvo...) | 228 |
| (Mladi zalizanko...) | 229 |
| (Poeziji akademika M...) | 229 |
| Divlja gradnja | 230 |
| Ispovest | 230 |
| Dezertera N. pismo sinu | 231 |
| Juriš Srba | 232 |
| Tatulini rat | 233 |
| Crnorizac iz »Pravoslavlja« | 233 |
| Put bubašvaba | 234 |
| Jadi srpske duše | 234 |
| Iznad purifikovanih naseobina | 235 |
| S poljskim miševima, u baraci | 236 |
| Zimska bajka | 237 |
| Srbi pišaju na Sarajevo | 238 |
| Avarski đaci | 238 |
| Bog dobre prilike | 239 |
| Muve | 240 |
| Tirančić smišlja zahvalnicu narodu | 240 |
| Môra | 241 |
| Rođenje Republike | 242 |
| Šetnja | 242 |
| Omarska | 243 |
| (Koliko smrti...) | 243 |
| Crnorizac P. | 244 |
| Pesma ratnih zločinaca | 245 |
| Osvajačev noćturno | 246 |
| Sećanje na Milana Milišića | 247 |
| (Sećaš li se, velio akademik Rozenkranc...) | 247 |
| (Sedim u kafani za ohrabivanje lopova...) | 248 |
| (Živeti u prizemlju, imati psa...) | 248 |
| (Avgustovska, po Preobraženju...) | 249 |

Rasute pesme

| | |
|------------------|-----|
| Svitanje | 253 |
| Intonacija | 253 |
| U magli | 253 |
| Krajputaš | 254 |
| Pesma | 254 |
| Moravska elegija | 254 |
| Lice od lišća | 255 |
| Gladan cvet | 255 |
| Svuda gde dođem | 256 |
| Dva lešnika | 257 |

| | |
|--|-----|
| Grančica | 257 |
| Cvet broj jedan | 258 |
| Cvet broj dva | 258 |
| Apokalipsa | 258 |
| Religija ptica | 259 |
| Životinja | 260 |
| Nicanja vratom | 261 |
| (U stisci smo...) | 263 |
| Vulkan | 263 |
| Ozbiljno zardavši | 264 |
| (Jedno je cvet...) | 266 |
| Poznajem nekoliko malih devojčica | 266 |
| Volim da opipavam... | 266 |
| Zaboravljena ambicija | 267 |
| (Na obali...) | 268 |
| (Vi i ne slutite...) | 268 |
| Na beskrajnim snežnim prostranstvima | 268 |
| Ja celu prvu godinu... | 269 |
| Crvena Zemlja | 270 |
| Dokora, još sam pitao za te... | 271 |
| Iz voza opet vidiš... | 272 |
| (Predobro znam stanicu 24...) | 272 |
| Ne krošnju, više žbun... | 273 |
| Običan prolaznik | 273 |
| (Neverovatno je koliko si nepotreban...) | 274 |
| Pesma | 274 |
| (O kako se ljubav nevidovna...) | 274 |
| (Sve je ovo zamagljeni horizont...) | 275 |
| (Otići ću da spavam...) | 275 |
| Pogled na modri dlan zaliva | 276 |
| Podunavski kalendar | 277 |
| Život u provinciji Meziji II | 277 |
| Ota Pirha putovanje u Šumaciju 1829. godine | 278 |
| Osnivanje i rasap anarhističke kolonije na Dilj-gori 1909. | 279 |
| U žižljivom potkrovlju... | 279 |
| Pesma B. Parovića kod Brunete, jula 1937. | 280 |
| Pesma J. Č. Zomera u Moskvi 1937. | 281 |
| Pesma Ž. Pavlovića na Zlatiboru 1941. | 282 |
| Pupoljci 1984. | 282 |
| Pisma jednog pritalice duhu Preoraču i odgovori | 283 |
| Kovač | 283 |
| Uljez | 284 |
| Plavet | 285 |
| Mešača boja brbljivi stiže brod... | 285 |
| Ogledalo | 286 |
| (U asirskoj dok ispijaše provinciji...) | 286 |
| Marija Valizer, oproštajna sezona | 287 |
| Srpsko-hrvatski rat (1) | 287 |
| Raci | 292 |

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1
821.163.41.09-1 Stanisavljević M.

СТАНИСАВЉЕВИЋ, Миодраг
Pesme / Miodrag Stanisavljević ; priredio Dobrivoje
Stanojević. – Beograd : Res publica : Informatika, 2006
(Beograd : Vojna štamparija). – 304 str. : ilustr. ; 27 cm. –
(Sabrana dela / Miodrag Stanisavljević ; 1)

Tiraž 1.000. – Str. 7–12: Kad se nemajući najviše ima /
Dobrivoje Stanojević.

ISBN 86-86487-01-7 (RP)
ISBN 86-86487-00-9 (za izdavačku celinu)
1. Станојевић, Добривоје
а) Станисављевић, Миодраг (1941–2005) – Poezija

COBISS.SR-ID 131910156